

# IMPACTANALYSE DE COMPAGNIE

INVENTARISATIE VAN DE  
MAATSCHAPPELIJKE EN FINANCIËLE  
IMPACT VAN DE COMPAGNIE, EEN  
INNOVATIEF PROJECT VAN  
GEVANGENENZORG NEDERLAND IN  
PI KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

OPGESTELD DOOR:

Social Finance NL –  
Sabine Oudt en Ruben Koekoek

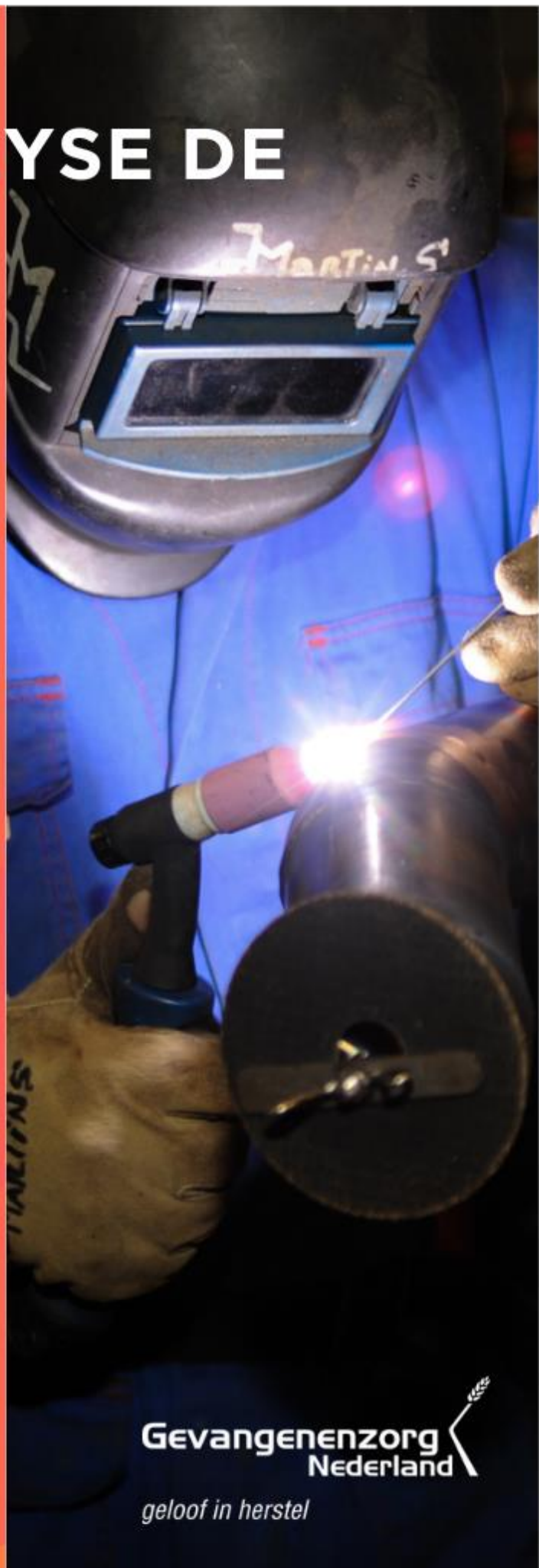
IN OPDRACHT VAN:

**Oranje Fonds**

voor sociale initiatieven



Juni 2019



**Gevangenzorg  
Nederland**

*geloof in herstel*

## Voorwoord

In 2001 liep Hans Barendrecht met gevangenispastoor Willem Den Hertog een gevangenis binnen in Itaúna, Brazilië. De twee heren konden niet vermoeden dat dit het begin was van een nieuw avontuur. Daar maakte Hans kennis met een geheel nieuwe manier van omgaan met gevangenen. Geen focus op de executie van de straf, maar op een succesvolle terugkeer naar de maatschappij. Het bleek niet eenvoudig om dit Braziliaanse concept naar Nederland te halen. Maar vele kopjes koffie, Kamervragen en gewijzigde plannen later opende De Compagnie in 2016 haar deuren in de PI van Krimpen aan den IJssel. Het Oranje Fonds steunt samen met veel anderen De Compagnie van harte. Wij zien en voelen de enorme kracht van de nieuwe manier van werken van de cipiers, de saamhorigheid binnen de groep, de herstelde familierelaties en bovenal de toegewijde vrijwilligers die de Compagnons in een niet-intimiderende omgeving ontmoeten. Maar 'zien' en 'voelen' is niet genoeg. Om het concept van de Compagnie op te schalen en te verankeren binnen Dienst Justitiële Inrichting (DJI) is bewijs nodig dat het werkt. Zowel voor de compagnons en hun families, de gevangenismedewerkers en de samenleving. Zorgt De Compagnie voor minder recidive en voor meer arbeidstoeleiding en welke effecten zijn nog meer het resultaat van het programma? Om deze vragen te beantwoorden hebben we Social Finance NL opdracht gegeven om een impact analyse uit te voeren. Na het lezen van rapporten, het doen van vele interviews en het uitvoeren van data analyses is er een rapport opgeleverd dat meer inzicht geeft in de kosten en baten van de interventie. Het positieve beeld dat wij van De Compagnie hebben wordt onderschreven door dit onderzoek. Social Finance NL komt ook met een aantal adviezen, bijvoorbeeld om te investeren in de data infrastructuur om zo nog beter de effectiviteit van de interventie te kunnen meten. Indrukwekkender dan alle getallen zijn voor mij de quotes die zijn opgehaald uit de vele interviews. Ze laten zien wat De Compagnie betekent voor de compagnons, maar ook voor betrokken ondernemers, vrijwilligers en gevangenismedewerkers. Mijn favoriete quote komt van een compagnon. Hij vertelt over De Compagnie: *"Ik ben niet veranderd op De Compagnie, ik ben meer mezelf geworden. Op de reguliere afdeling was ik juist anders. Daar word je uitgedaagd en moet je jezelf bewijzen. Daar word je ook weer meegetrokken in criminaliteit. Hier werken mensen aan hun toekomst."*

Laten we hopen dat een nog grotere groep compagnons binnenkort aan hun toekomst kunnen werken.

- Anne Maljers, adjunct-directeur Oranje Fonds

## Dankwoord

Onze dank gaat uit naar iedereen die bijgedragen heeft aan dit onderzoek. Universitair docent Criminologie aan de Universiteit Leiden, Anke Ramakers, bleek een enorme bron van kennis over detentie en arbeid. Haar bereidheid om deze kennis te delen heeft enorm bijgedragen aan het eindresultaat van dit rapport. De medewerkers van het Ministerie van Justitie en Veiligheid waren zeer behulpzaam in onze zoektocht naar de juiste data. Zowel binnen het WODC als DJI en het ministerie zelf hebben we veel steun gekregen. Een belangrijke reden dat we met plezier aan dit onderzoek hebben gewerkt is het contact met medewerkers en vrijwilligers van Gevangenzorg Nederland. Onder leiding van Hans Barendrecht deelden zij met groot enthousiasme data, kennis, ervaring en een tomeloze passie. Ook zijn we het Oranje Fonds zeer erkentelijk dat ze ons in staat hebben gesteld dit onderzoek te kunnen uitvoeren. In het bijzonder willen wij de compagnons, oud-compagnons en hun werkgevers bedanken, voor hun openhartigheid in het delen van hun persoonlijke verhalen.

- Sabine Oudt en Ruben Koekoek, Social Finance NL

## Samenvatting

Dit document biedt een analyse van de impact van de eerste drie jaar (2016-2018) van De Compagnie. Aanvankelijk was de wens een volledige maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) te bieden waarin alle relevante kosten en baten gemonetariseerd zouden zijn. Bij de uitvoering bleek echter dat de beschikbare informatie niet toereikend was voor een volledige MKBA en dat er ook voor de effecten waarvoor wel kwantitatieve gegevens beschikbaar waren met aannames gewerkt moest worden om de baten te monetariseren. Dit rapport is bedoeld om inzicht te geven in de kosten en de resultaten van de eerste drie jaar De Compagnie en om op basis van onderbouwde inschattingen van de baten als eerste aanzet een indicatief beeld te schetsen van hoe de kosten zich tot de baten lijken te verhouden.

### De Compagnie in een notendop

De Compagnie is een innovatief project bedacht en geïnitieerd door Gevangenenzorg Nederland (GNd). Het project richt zich op bemiddeling van gevangenen naar werk. Een complexe taak: uit onderzoek van Start Foundation is gebleken dat ex-gedetineerden een lage mate van acceptatie door werkgevers ondervinden [1]. In 2016 heeft GNd De Compagnie in samenwerking met Penitentiële Inrichting (PI) Krimpen aan den IJssel en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) opgezet. In de periode 2016-2018 hebben er 63 personen op De Compagnie gezeten, de zogeheten compagnons, waarvan er in deze periode 49 uitgestroomd zijn.

De Compagnie kenmerkt zich door een persoonlijke en op maat gemaakte aanpak waarin eigen verantwoordelijkheid, herstel van relaties, participatie van de samenleving en arbeid na detentie centraal staan. De samenleving wordt actief naar binnen gehaald, zo komen er vrijwilligers van GNd, maar ook ondernemers waarmee compagnons kunnen kennismaken en sollicitatiegesprekken kunnen voeren.

### De Compagnie in justitiële context

De Compagnie sluit goed aan bij de gedachte achter de veranderende sanctie-uitvoering van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (MinJenV). Een belangrijk uitgangspunt hierin is namelijk *Levensloop centraal: niet het delict, de straf of organisaties zijn leidend, maar de persoon en -indien nodig- zijn of haar omgeving*. Dit gedachtegoed is kenmerkend voor de aanpak van De Compagnie, waarbij op basis van een persoonlijk actieplan (Mijn CompagniePlan) actief gewerkt wordt aan wat de individu behoeft voor succesvolle re-integratie.

In de vele gesprekken die voor dit onderzoek gevoerd zijn blijkt dat zowel DJI personeel als compagnons zelf zeer te spreken zijn over de innovatieve werkwijze van De Compagnie. Gevangenismedewerkers (vestigingsdirecteur, PIW'er, complexbeveiliger, casemanager, penitentiair groepswerker) spreken over een betere sfeer ten opzichte van reguliere afdelingen, van prettigere werkomstandigheden en van betere re-integratieresultaten, zoals op arbeidstoeleiding. De compagnons en oud-compagnons zelf geven aan zich op De Compagnie echt als mens behandeld te voelen en hier weer -of voor het eerst- perspectief te krijgen op een leven na detentie, waar arbeid een onderdeel van is.

---

*"Het klinkt misschien raar, maar ik kijk eigenlijk alleen maar positief terug op mijn tijd bij De Compagnie. Ik heb veel opleidingen en cursussen gedaan, dus ik heb er ook wat aan overgehouden. (...) Op de reguliere afdeling was dat niet gelukt. (...) Je was er gewoon minder bezig met je toekomst. Ik was echt trots toen ik op 38-jarige leeftijd m'n eerste diploma mocht ontvangen."*

*- Oud-compagnon Yorick*

---

Ook uit de Gedetineerdensurvey 2017 blijkt de positieve waardering voor De Compagnie door de gevangenen. Hierin scoort De Compagnie op de gehanteerde vijfpuntsschaal significant beter dan het totale Gevangeniswezen op belangrijke aspecten van humane detentie:

- De omgang met medewerkers significant beter ervaren wordt dan in het totale gevangeniswezen, met een score van 3,8 op De Compagnie ten opzichte van 3,3 voor het totale Gevangeniswezen.
- Ook op autonomie wordt door de compagnons hoger gescoord: een 3,8 ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,7.
- De mate waarin de compagnons zingeving ervaren is terug te zien in hun score op zinvolle dagbesteding: een 3,3 ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,3.
- Het algemeen oordeel dat de compagnons geven is een 3,6, terwijl het landelijk gemiddelde een 2,9 is.

## Effecten van De Compagnie

Uit de gehouden interviews met medewerkers van DJI en GNd, compagnons en oud-compagnons zijn mogelijke effecten van De Compagnie geëxtraheerd. Deze zijn vervolgens nader onderzocht om zoveel mogelijk inzichtelijk te maken of en in hoeverre De Compagnie hieraan bijgedragen heeft. Hieruit is gebleken dat de positieve impact van De Compagnie uiteen loopt op verschillende fronten:

- **Arbeidsintegratie:** Compagnons boeken in verhouding tot vergelijkbare groepen goede resultaten als het gaat om het verkrijgen van werk en het volgen en succesvol afronden van opleidingen.
- **Herstel relaties:** Compagnons geven aan dankzij De Compagnie een betere relatie met het thuisfront te hebben dan op de reguliere afdeling. Ook de relatie met de maatschappij verbetert. Veel compagnons geven aan dankzij De Compagnie meer verantwoordelijkheid te nemen voor het gepleegde delict en geven aan te verwachten minder snel opnieuw in de fout te gaan, omdat hun leven een positieve wending heeft genomen. De eerste cijfers van recidive onder oud-compagnons lijken aanzienlijk laag in verhouding tot vergelijkbare groepen.
- **Verbetering leefklimaat:** Veel compagnons geven aan fysiek beter in hun vel te zitten sinds ze op De Compagnie zijn. Bovenal spreken zij waardering uit voor het feit dat ze zich op De Compagnie als mens behandeld voelen, waar ze dit op reguliere afdelingen heel anders hebben ervaren.
- **Verbetering werkklimaat:** Gevangenispersoneel geeft aan prettigere werkomstandigheden te ervaren op De Compagnie dan op reguliere afdelingen, deels door prettigere, zinnvollere omgang met de compagnons en deels door ervaren toegenomen veiligheid.

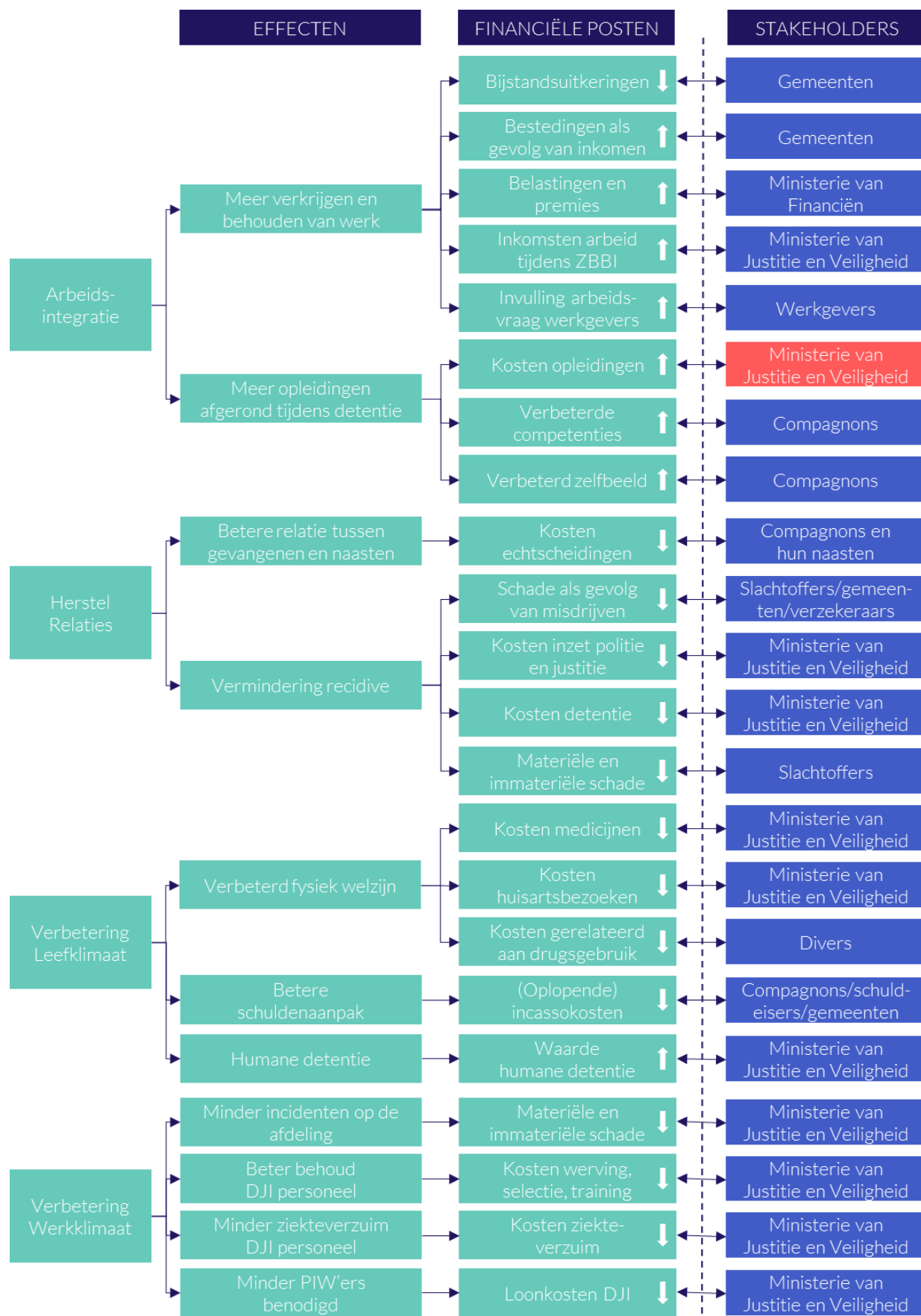
---

*"Ik ben niet veranderd op De Compagnie, ik ben meer mezelf geworden. Op de reguliere afdeling was ik juist anders. Daar word je uitgedaagd en moet je jezelf bewijzen. Daar word je ook weer meegetrokken in criminaliteit. Hier werken mensen aan hun toekomst."*

*- Compagnon Jan*

---

Onderstaande figuur geeft een overzicht weer van de effecten waarvan we kwalitatief kunnen onderbouwen dat De Compagnie er aan bijgedragen heeft.



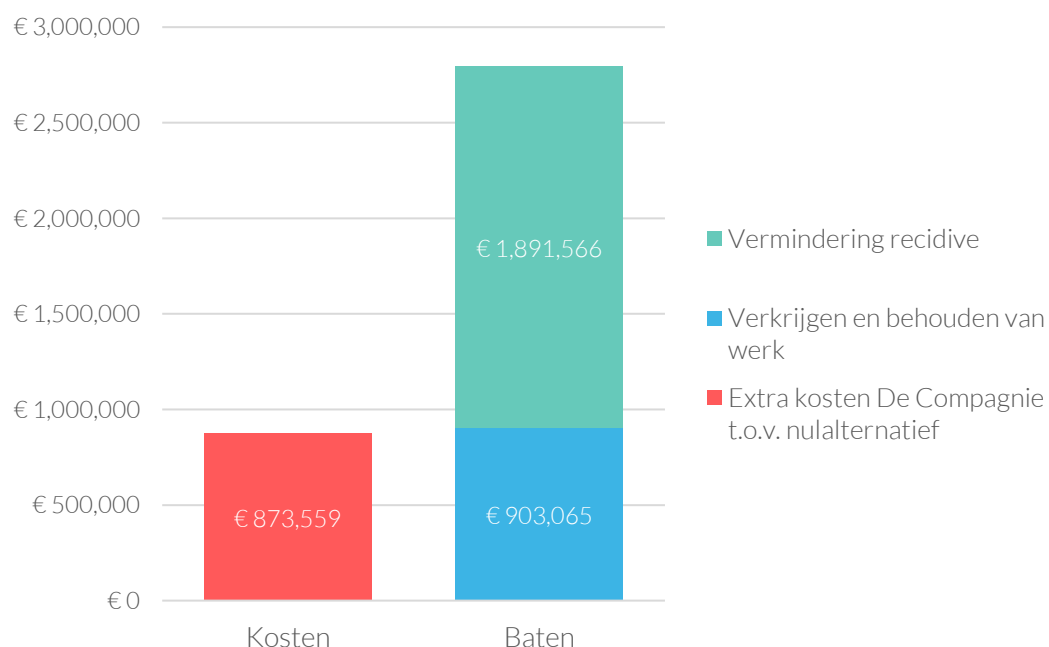
Figuur 1: Overzicht effecten De Compagnie en corresponderende stakeholders. De witte pijlen geven aan of de effecten positief of negatief beïnvloed worden. De blauwe velden geven aan dat het voor de stakeholder een besparing betreft en het roze veld geeft aan dat het een verhoogde kostenpost is voor de stakeholder.

## Verhouding kosten en baten van De Compagnie

Tot nu toe is vooral kwalitatieve informatie over de effecten van De Compagnie beschikbaar. Om toch een inschatting te kunnen maken van hoe de kosten van De Compagnie zich tot de financiële baten verhouden is op basis van de resultaten die wel kwantitatief bekend waren en aannames over hoe deze zich verhouden tot een benchmark, de attributie van De Compagnie en de financiële waarde van deze effecten is een indicatieve berekening gemaakt van de baten op arbeidsintegratie en recidivevermindering. De overige effecten zijn in de berekening niet meegenomen, maar als *pro memorie* (PM) posten opgenomen. Dergelijke PM posten geven aan dat er wel kosten of baten verwacht worden, maar dat de hoogte ervan niet bekend is.

De onderliggende berekeningen van deze indicatieve vergelijking van kosten en baten zijn uitgewerkt in een onderliggend Excel model. De gemaakte aannames zijn inputvelden in deze tool. Indien voortschrijdend inzicht hier reden toe geeft kunnen deze aannames aangepast worden om inzicht te krijgen in wat dit doet met het nettoresultaat van de kosten en baten van De Compagnie.

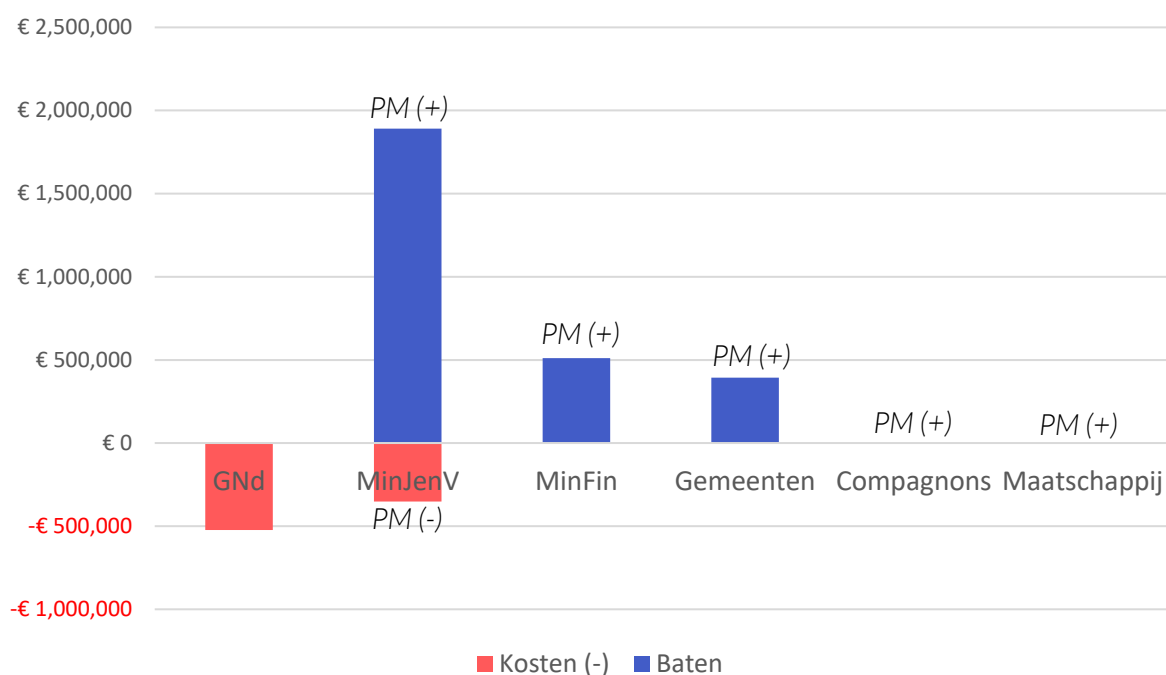
Op basis van deze indicatieve berekening is de verwachting dat De Compagnie niet alleen maatschappelijk, maar ook financieel waardevol is. Onderstaande figuur geeft de kosten/baten verhouding weer zoals deze aan de hand van de indicatieve berekening ingeschat wordt.



Figuur 2: Indicatieve vergelijking kosten en baten van 3 jaar De Compagnie

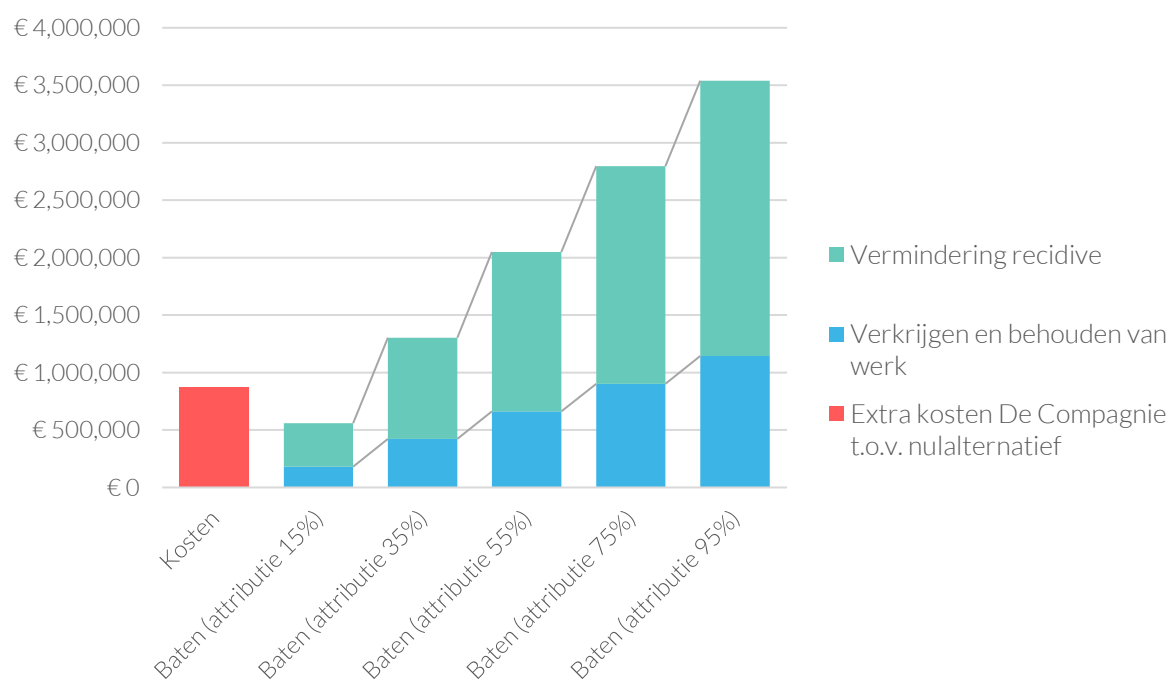
Op basis van deze indicatieve berekening met de huidige aannames, schatten we in dat de eerste drie jaar De Compagnie een positief maatschappelijk saldo heeft opgeleverd van ruim €1.9 miljoen (netto contante waarde), wat overeenkomt met een maatschappelijke winst van 220%. Dat zou betekenen dat iedere geïnvesteerde euro €3,20 oplevert. De grafiek in onderstaande figuur geeft weer hoe de kosten en ingeschatte baten over de verschillende stakeholders verdeeld zijn.



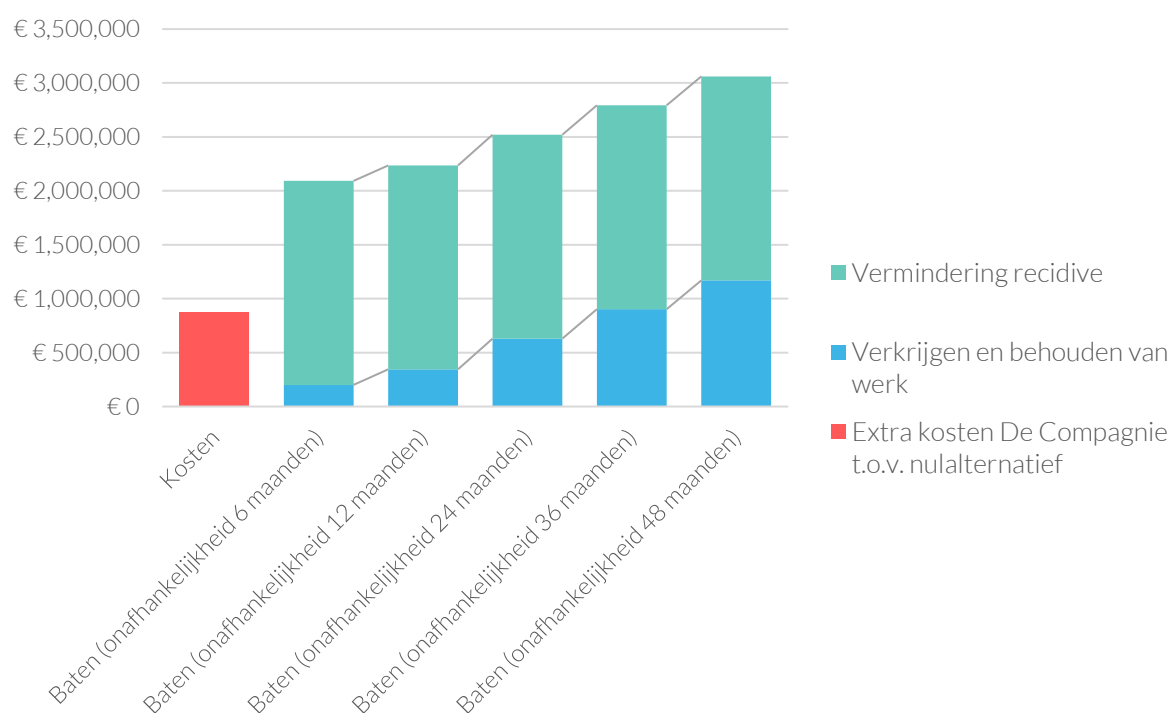


Figuur 3: Verdeling van de kosten en baten over de verschillende stakeholders

We zien hier dat op basis van de indicatieve berekening het gros van de baten bij MinJenV valt. Dit zijn de baten die op basis van recidivevermindering ingeschat zijn, op basis van gemiddelde kosten per delict voor opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging door MinJenV. Vervolgens liggen de grootste baten bij het Ministerie van Financiën, op basis van de ingeschatte toename van belastinginkomsten. Ook de gemeenten genieten een deel van de baten. Dit zijn de ingeschatte baten op de besparing op uitkeringslasten. Tot slot zijn de PM posten weergegeven. De PM(-) post voor MinJenV geven de verwachte toename op kosten voor opleidingen weer en de PM(+) post voor MinJenV geven verwachte positieve baten weer waar geen prijskaartje aan gehangen is, zoals vermindering van materiële en immateriële schade door incidenten op de afdeling, of vermindering voor kosten aan medicijnen en huisartsenbezoeken door de compagnons, of kosten aan ziekteverzuim of werving, selectie en training van het personeel van DJI. De PM(+) post voor de compagnons bevat een breed scala aan -kwalitatief ingeschatte baten, welke ook zijn opgesomd in figuur 4, zoals verbeterde competenties en een verbeterd zelfbeeld. De PM(+) post voor de maatschappij is een verzameling van de kwalitatief ingeschatte baten voor overige stakeholders, zoals baten van minder materiële en immateriële schade als gevolg van misdrijven voor slachtoffers, gemeenten en verzekeraars. Omdat deze indicatieve berekening op diverse aannames gebaseerd is, hebben we een aantal scenario's beschouwd waarin deze aannames gewijzigd worden om te kijken wat het effect hiervan is op het ingeschatte kosten/baten-resultaat. De Excel tool (zie bijlage A) geeft de mogelijkheid om met verschillende aannames tegelijkertijd te variëren, om te beschouwen wat de invloed hiervan op het kosten-baten resultaat is. De grafieken hieronder geven de indicatieve berekeningen weer van de baten in vergelijking tot de kosten voor verschillende scenario's voor specifieke aannames, waarbij de andere aannames gelijk gehouden zijn.

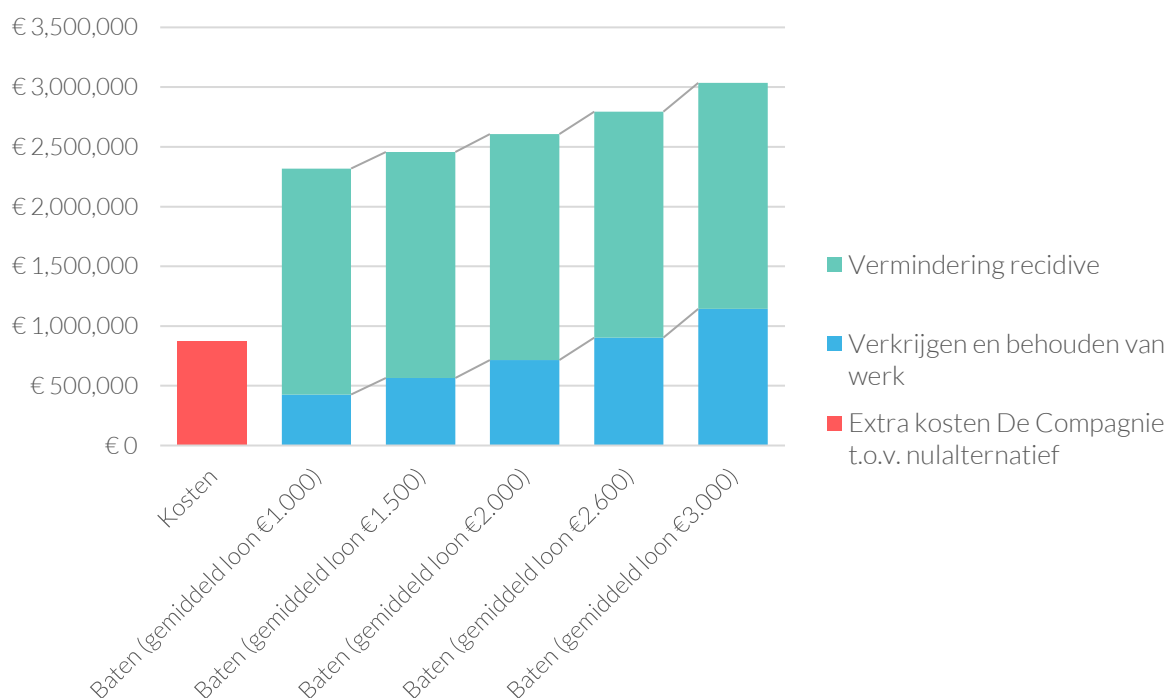


Figuur 4: Scenario's voor attributie van De Compagnie, dat wil zeggen, de mate waarin de behaalde resultaten te danken zijn aan de werkwijze van De Compagnie en niet door de selectie van de compagnons

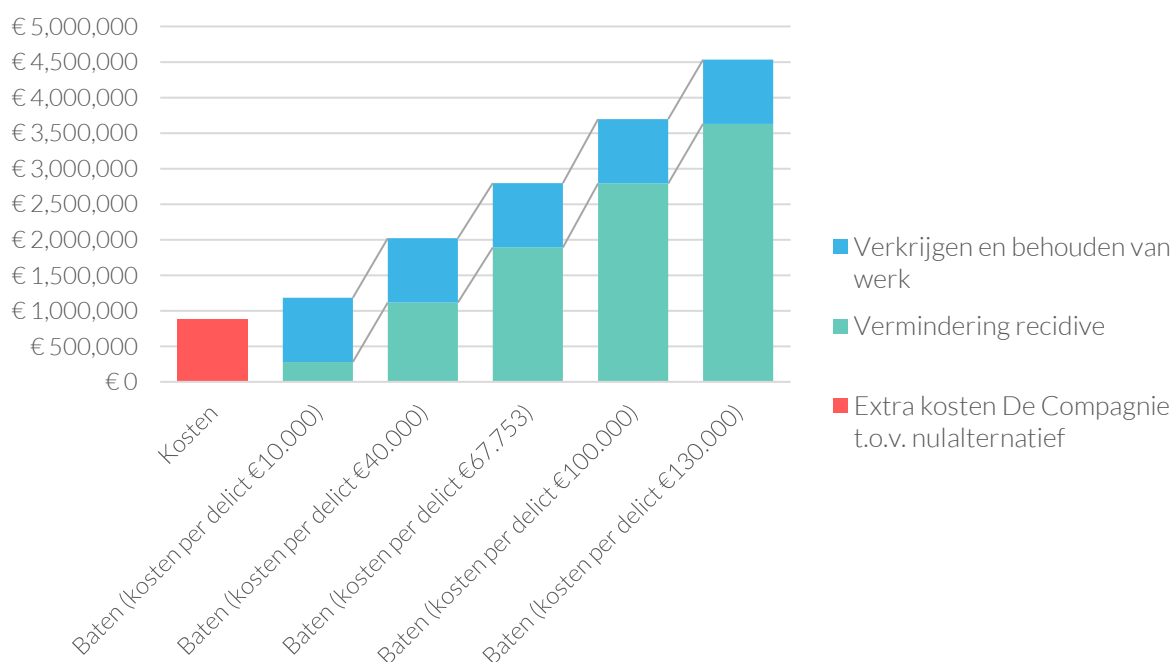


Figuur 5: Scenario's voor duur van onafhankelijkheid van een uitkering in geval van duurzame arbeidstoeleiding





Figuur 6: Scenario's voor verschillende gemiddelde lonen van werkzame oud-compagnons



Figuur 7: Scenario's voor gemiddelde kosten per delict in het geval van recidive

## Blik op de toekomst

Terugkijkend op de eerste drie jaar van De Compagnie zien we dat De Compagnie op veel verschillende fronten positieve resultaten lijkt te realiseren. Op basis van onderbouwde aannames is de verwachting dat de financiële baten ruimschoots opwegen tegen de kosten van De Compagnie. Deze indicatieve kosten-baten verhouding is deels gestoeld op aannames. Of deze inschatting daadwerkelijk klopt zouden deze aannames in de toekomst onderzocht en

gevalideerd of aangepast kunnen worden.

De verwachting is dat deze verhouding in de toekomst nog positiever zal worden, door afnemende kosten per compagnon en toenemende baten, door verbeteringen in de aanpak van De Compagnie, of door beleidskeuzes die meer impact mogelijk maken, zoals het laten doorstromen van compagnons naar de *Zeer Beperkt Beveiligde Inrichting* (ZBBI) (c.q. *Beperkt Beveiligde Afdeling* (BBA), het voorgenomen beleid voor detentiefasering) op De Compagnie. De positieve kwalitatieve resultaten en de inschatting van de kosten/baten-verhouding maken het interessant om De Compagnie voort te zetten of uit te breiden. Het is aan te raden om De Compagnie voort te zetten en eventueel op te schalen met tegelijkertijd een gedegen onderzoeksopzet, met een nulmeting, en bijvoorbeeld een controlegroep in een andere PI, zodat een volwaardige kwantitatieve MKBA uitgevoerd kan worden. Hiervoor zal geïnvesteerd moeten worden in een goede informatie-infrastructuur.

# Inhoudsopgave

|                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| Samenvatting.....                                                           | 2  |
| 1. Inleiding.....                                                           | 12 |
| 1.1. Aanleiding en vraagstelling.....                                       | 12 |
| 1.2. Beperkingen en indicatieve kosten-baten berekening als denkkader ..... | 12 |
| 1.3. Aanpak en leeswijzer .....                                             | 13 |
| 2. De Compagnie.....                                                        | 14 |
| 2.1. Maatschappelijk vraagstuk .....                                        | 14 |
| 2.2. De toekomst van sanctie-uitvoering.....                                | 15 |
| 2.3. Doelgroep.....                                                         | 16 |
| 2.4. Aanpak De Compagnie .....                                              | 17 |
| 2.4.1. Beschrijving aanpak De Compagnie.....                                | 17 |
| 2.4.2. Beleidstheorie van De Compagnie.....                                 | 19 |
| 2.5. Kosten De Compagnie .....                                              | 19 |
| 3. Maatschappelijke effecten .....                                          | 21 |
| 3.1. Arbeidsintegratie.....                                                 | 23 |
| 3.1.1 Meer verkrijgen en behouden van werk.....                             | 23 |
| 3.2. Herstel relaties .....                                                 | 31 |
| 3.2.1. Betere relaties tussen compagnons en hun naasten.....                | 31 |
| 3.2.2. Vermindering van recidive .....                                      | 33 |
| 3.3. Verbetering leefklimaat.....                                           | 35 |
| 3.3.1. Verbeterd fysiek welzijn .....                                       | 36 |
| 3.3.2. Betere schuldenaanpak.....                                           | 37 |
| 3.3.3. Humane detentie.....                                                 | 38 |
| 3.4. Verbetering werkklimaat.....                                           | 40 |
| 3.4.1. Minder incidenten op de afdeling .....                               | 41 |
| 3.4.4. Minder PIW personeel benodigd .....                                  | 43 |
| 4. Indicatieve vergelijking van de kosten en maatschappelijke baten.....    | 44 |
| 4.1 Maatschappelijke kosten versus baten.....                               | 45 |
| 4.2. Toelichting kosten.....                                                | 46 |
| 4.3 Toelichting baten .....                                                 | 46 |
| 4.3.1. Berekening baten van het verkrijgen en behouden van werk .....       | 46 |
| 4.3.2. Berekening baten van vermindering van recidive .....                 | 48 |
| 4.4. Verdelingseffecten.....                                                | 49 |
| 4.5. Beschouwing scenario's .....                                           | 50 |
| 4.5.1. Attributie De Compagnie.....                                         | 51 |
| 4.5.2. Arbeidstoeileiding: gemiddeld loon oud-compagnons .....              | 51 |

|                                                                                                   |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 4.5.3. Arbeidstoeleiding: duur onafhankelijkheid van een uitkering.....                           | 52 |
| 4.5.4. Recidive: Kosten per delict.....                                                           | 53 |
| 5. Conclusie en blik op de toekomst.....                                                          | 54 |
| 5.1. Verwachte verbetering kosten/baten-verhouding .....                                          | 54 |
| 5.1.2. Wijziging ZBBI.....                                                                        | 54 |
| 5.1.3. Besparing op loonkosten.....                                                               | 55 |
| 5.2. Adviezen voor de toekomst.....                                                               | 55 |
| 5.2.1. Investeren in informatie-infrastructuur en methodologisch onderzoek .....                  | 55 |
| 5.2.2. Focus op huisvesting .....                                                                 | 56 |
| 5.2.3. Overnemen van succesfactoren in de aanpak van De Compagnie naar andere<br>afdelingen ..... | 57 |
| Bijlage A - Excelmodel kosten en baten De Compagnie .....                                         | 58 |
| Bijlage B - Overzicht geraadpleegde bronnen.....                                                  | 59 |
| Bijlage C - Overzicht gevoerde gesprekken .....                                                   | 61 |

# 1. Inleiding

## 1.1. Aanleiding en vraagstelling

Voor veel ex-gevangenen is het ingewikkeld om na de detentieperiode het leven weer op de rit te krijgen. Uit onderzoek blijkt het vinden van een baan voor iemand met een detentieverleden uitermate lastig. Ook is er een groot risico op recidive, terwijl het hebben en houden van werk de kans op recidive verkleint. Voor de individu, zijn omgeving en de maatschappij levert dit diverse risico's, met bijbehorende (financiële en niet-financiële) maatschappelijke kosten.

Om dit maatschappelijk vraagstuk aan te gaan heeft Gevangenzorg Nederland (GNd) het concept van De Compagnie bedacht en geïnitieerd: een innovatief project dat gericht is op bemiddeling van de doelgroep naar werk. In 2016 hebben zij dit in samenwerking met Penitentiare Inrichting (PI) Krimpen aan den IJssel en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) opgezet. Inmiddels heeft De Compagnie voor meer dan 60 gevangenen, zogenoemde compagnons, de deuren geopend.

GNd wil objectief inzichtelijk maken wat de baten zijn van het innovatieve concept van De Compagnie, teneinde dit te kunnen gebruiken als onderbouwing voor voortzetting en opschaling naar andere locaties van het concept van De Compagnie en om andere (private) financiële stakeholders te betrekken. Het Oranje Fonds, een van de partners van GNd, heeft na een werkbezoek aan De Compagnie aangeboden een analyse te laten uitvoeren door Social Finance NL. In deze analyse wordt onderzocht wat De Compagnie in de periode 2016 tot en met 2018 heeft gekost en opgeleverd. Er wordt ook vooruitgekeken naar de potentie voor de toekomst.

## 1.2. Beperkingen en indicatieve kosten-baten berekening als denkkader

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek was nog geen kwantitatieve effectevaluatie op De Compagnie uitgevoerd en waren er beperkingen in beschikbaarheid van kwantitatieve informatie. Wel is halverwege 2018 een kwalitatieve effectevaluatie uitgevoerd door DJI [2]. Zij geven aan dat voor de resultaten waarvoor wel cijfers bekend zijn het haast onmogelijk is om vast te stellen in hoeverre De Compagnie oorzaak is van de effecten, in verband met de selectiecriteria die voor plaatsing op De Compagnie gehanteerd worden. Dit neemt niet weg dat we toch een indruk kunnen verschaffen van wat de eerste drie jaar van De Compagnie heeft opgeleverd. Hiervoor hebben we in Excel een rekentool ontwikkeld, zie bijlage A, waarin op basis van de beschikbare informatie en onderbouwde aannames een indicatieve berekening van de baten wordt gemaakt en vergeleken wordt met de kosten.

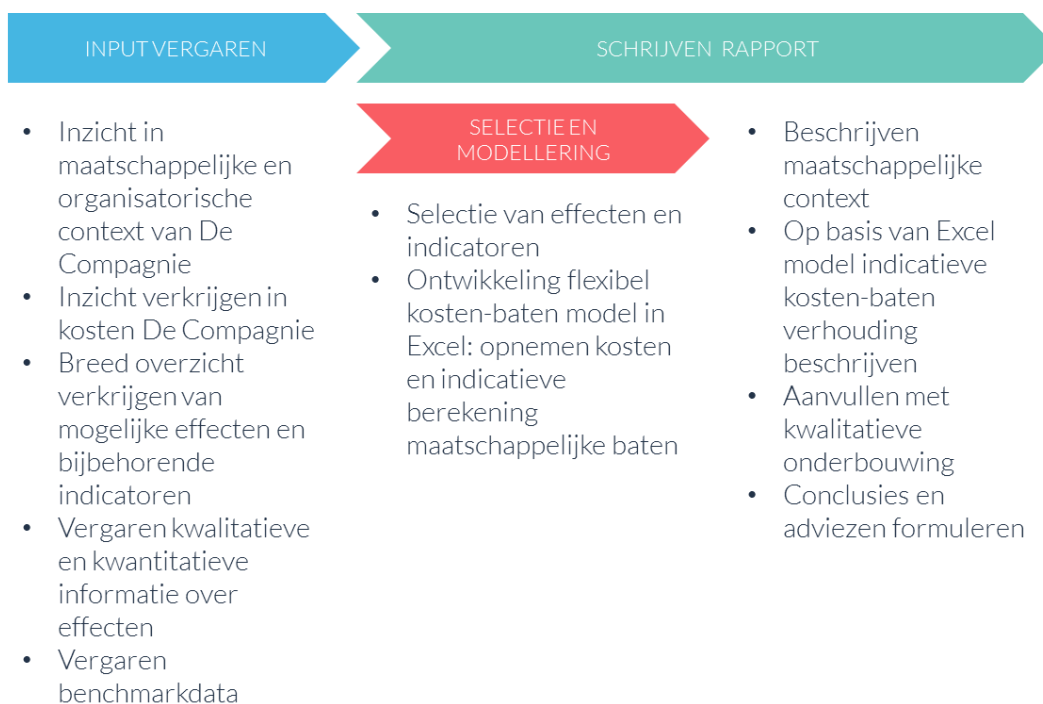
Voor een groot deel van de resultaten die voor maatschappelijke baten zouden kunnen zorgen zijn in dit onderzoek überhaupt geen onderbouwende cijfers gevonden en zijn deze dus op basis van kwalitatieve informatie toegelicht. Deze zijn daarom ook niet kwantitatief meegenomen in de indicatieve berekening van de verhouding tussen de kosten en baten. Dit zorgt ervoor dat de indicatieve berekening slechts een beperkte weergave van de werkelijkheid is.

Aangezien de effecten van De Compagnie dus (nog) niet goed kunnen worden gemeten geeft de indicatieve berekening in dit rapport schetsmatige informatie met een beperkte betrouwbaarheid. Zoals in de Algemene Leidraad voor Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse (MKBA) van het CPB [3] staat beschreven moet deze indicatieve analyse dus niet als objectieve MKBA worden aangenomen, maar kan deze als denkkader gebruikt worden.

In paragraaf 5.2.1 is een advies geformuleerd over hoe in de toekomst een completere kwantitatieve analyse mogelijk gemaakt kan worden.

### 1.3. Aanpak en leeswijzer

Voor het opstellen van dit rapport zijn de volgende fases doorlopen:



#### 1. *Input vergaren*

Ter voorbereiding van de analyse hebben wij diverse stukken doorgenomen en gesprekken gevoerd met 12 compagnons en 3 oud-compagnons, met 5 medewerkers en 2 vrijwilligers van GNd, en met 5 medewerkers van DJI. Deze hebben inzicht gegeven in de werkwijze en effecten van De Compagnie. Deze werkwijze wordt afgezet tegen het nulalternatief: de werkwijze die in het geval van reguliere detentie gehanteerd zou worden.

Voor het inzicht in de kosten van De Compagnie zijn gesprekken gevoerd met de controllers van GNd en PI Krimpen aan den IJssel en zijn financiële rapportages van GNd nageslagen.

Ook zijn we op basis van de documenten en gesprekken tot een overzicht gekomen van de verwachte effecten van De Compagnie voor de compagnons, voor DJI, voor gemeenten en voor andere leden van de maatschappij.

Om inzicht te krijgen in de financiële waardes van de effecten van de Compagnie zijn diverse gesprekken gevoerd met DJI, het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (WODC) en andere experts.

De inschattingen benchmarkgegevens en van de attributie -de mate waarin De Compagnie bijgedragen heeft aan de behaalde effecten- zijn gebaseerd op de gevoerde gesprekken en nageslagen documenten.

In bijlage B staat een overzicht van de geraadpleegde documenten en in bijlage C staat een overzicht van de gesprekken die gevoerd zijn.

In het rapport worden verscheidene effecten van De Compagnie geanalyseerd. Deze zijn deels kwantitatief en deels kwalitatief onderbouwd. Bij diverse effecten worden quotes aangehaald die uit de gevoerde interviews komen. Bij quotes van compagnons en oud-compagnons zijn pseudoniemen gebruikt. Daarnaast wordt bij een aantal effecten cijfers uit de Gedetineerdensurvey 2017 [4] genoemd (zie kader).

#### Gedetineerdensurvey 2017

Tussen 30 januari 2017 en 3 februari 2017 is de gedetineerdensurvey afgenomen. Dit is een onderzoek onder gedetineerden dat DJI periodiek uitvoert. In deze survey wordt de respons van onder meer de compagnons vergeleken met het landelijk gemiddelde van Gevangeniswezen. Hierbij zijn de volgende leefgebieden onderzocht: autonomie, contacten binnen de inrichting, contacten met de buitenwereld, zinvolle dagbesteding, veiligheid en orde, (fysiek) welbevinden en voorzieningen en resocialisatie.

Aan de Gedetineerdensurvey 2017 hebben 12 compagnons deelgenomen, dit waren in deze periode alle bewoners, waardoor De Compagnie een responspercentage van 100% had. Dit maakt de resultaten voor deze periode betrouwbaar. Het is aannemelijk dat de resultaten voor een later uitgevoerde gedetineerdensurvey nog beter zouden zijn, omdat er na februari 2017, mede op basis van input van de compagnons nog aanpassingen aan de aanpak van De Compagnie doorgevoerd zijn om deze te verbeteren.

### 2. Selectie en modellering

Op basis van beschikbaarheid van ondersteunende data en inschatting van relevantie is een selectie gemaakt van welke effecten wel en niet, of *pro memorie* in de indicatieve berekening van de baten meegenomen worden. Dergelijke *pro memorie* (PM-posten) geven aan dat er wel kosten of baten verwacht worden, maar dat de hoogte ervan niet bekend is.

In een Exceldocument (zie bijlage A) zijn deze effecten gekoppeld aan hun financiële waardes, en aan een inschatting van de attributie van De Compagnie op deze effecten. De aannames van de financiële waardes, benchmarkdata en attributie zijn als variabelen in het Excel verwerkt en kunnen worden aangepast als voortschrijdend inzicht hier reden toe geeft.

In het Excel zijn ook de kosten van De Compagnie uitgewerkt.

Het resultaat van de kosten en baten van verschillende jaren in de toekomst zijn met een discontovoet terugerekend naar één basisjaar en worden met elkaar vergeleken.

### 3. Schrijven rapport

De maatschappelijke context en de werkwijze van De Compagnie staan beschreven in hoofdstuk 2. De beschikbare informatie over de maatschappelijke effecten en hun financiële waardes is uitgewerkt in hoofdstuk 3. De indicatieve berekening van de maatschappelijke kosten en baten, gebaseerd op het Excelmodel zijn uitgewerkt in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat een doorkijkje naar de toekomst en geeft advies om in de toekomst een completere kwantitatieve analyse mogelijk te maken.

## 2. De Compagnie

### 2.1. Maatschappelijk vraagstuk

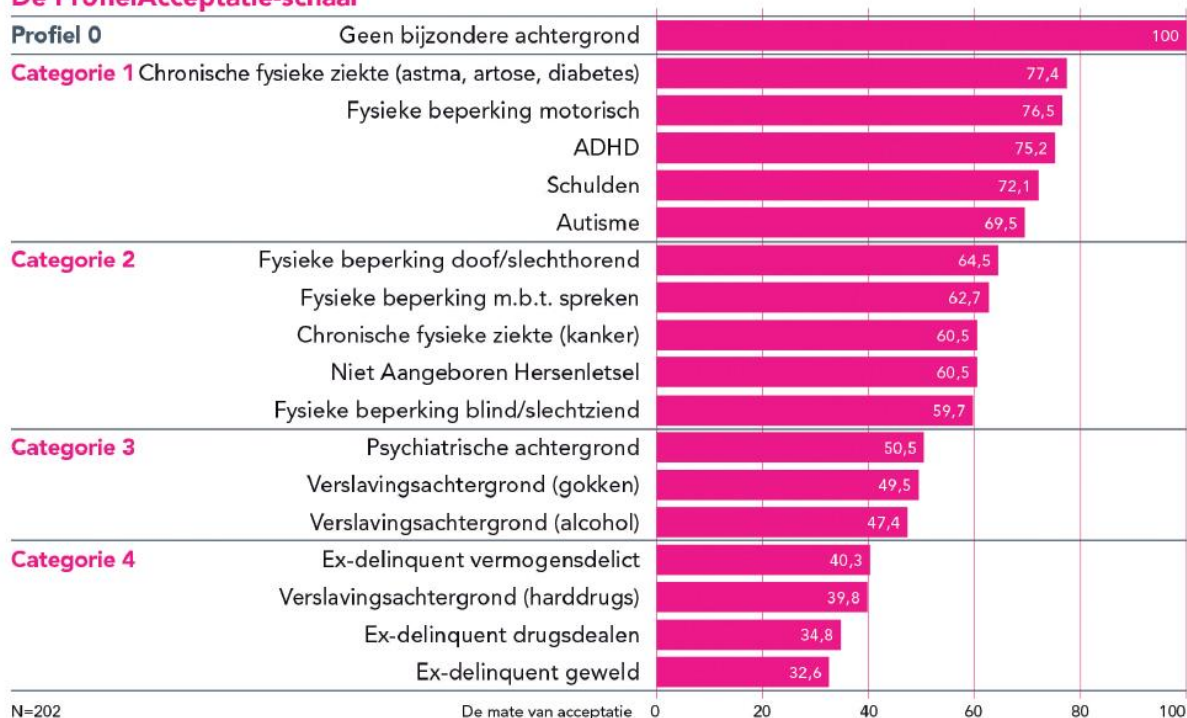
Jaarlijks keren ruim dertigduizend ex-gedetineerden terug in de maatschappij. Velen van hen vallen vroeg of laat terug in crimineel gedrag. Twee jaar na detentie heeft bijna 50% van de ex-gedetineerden opnieuw een misdrijf gepleegd dat leidt tot contact met justitie en 27% pleegt



binnen twee jaar een nieuw delict waarvoor een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd [5]. Voor het individu, diens omgeving en de maatschappij levert dit diverse risico's met bijbehorende (financiële en niet-financiële) maatschappelijke kosten.

Vooraf het hebben van werk of het volgen van een opleiding hangt samen met minder recidive. Daarom is het belangrijk dat ex-gedetineerden gestimuleerd worden om aan het werk te gaan of een opleiding te volgen [5]. Het blijkt echter met name lastig te zijn om na detentie aan het werk te gaan. Uit onderzoek is gebleken dat van de in Nederland geboren mannelijke gedetineerden die 6 tot 12 maanden in detentie gezeten hebben nog geen derde deel 6 maanden na detentie een baan heeft gevonden [6]. Stigmatisering van de doelgroep speelt hierin ook een rol. Uit onderzoek van Start Foundation is gebleken dat ex-criminelen moeilijk tot niet geaccepteerd worden door werkgevers [1].

### De ProfielAcceptatie-schaal



Figuur 8: De ProfielAcceptatie-schaal ontwikkeld door Start Foundation laat zien dat ex-gevangenen door werkgevers een lage mate van acceptatie ondervinden. Lager dan bijvoorbeeld mensen met een psychiatrische of verslavingsachtergrond.

Bron: Start Foundation, 2014.

## 2.2. De toekomst van sanctie-uitvoering

In juni 2018 heeft het kabinet de nieuwe visie op gevangenisstraf '*Recht doen, kansen bieden*' gepresenteerd [7]. Het kabinet wil terugval in de criminaliteit verminderen door gedetineerden al binnen de gevangenis muren te leren hun verantwoordelijkheid te nemen en hen vanaf dag één laten werken aan hun veilige terugkeer in de samenleving, met een focus op arbeid. Hierbij willen zij het gedrag van een gevangene meer centraal stellen.

Minister Dekker heeft in november 2018, tijdens een werkbezoek aan De Compagnie, voortzetting van De Compagnie binnen het programma '*Koers en Kansen voor de sanctie-uitvoering*' geaccordeerd. Koers en kansen is een programma waarin justitie, zorg en gemeenten de handen ineen slaan voor effectievere sancties [8].

In het kader van Koers en kansen voor de sanctie-uitvoering worden drie veranderlijnen gevolgd. Een belangrijke hiervan is *Levensloop centraal*. Deze veranderlijn wordt als volgt beschreven:

*Levensloop centraal: niet het delict, de straf of organisaties zijn leidend, maar de persoon en -indien nodig- zijn of haar omgeving.*

Dit gedachtegoed is kenmerkend voor de aanpak van De Compagnie, waarbij op basis van een persoonlijk actieplan (Mijn CompagniePlan) actief gewerkt wordt aan wat de individu behoeft voor succesvolle re-integratie.

### 2.3. Doelgroep

In de periode 2016 tot en met 2018 hebben 63 personen op De Compagnie gezeten, waarvan er 49 in deze periode ook weer uitgestroomd zijn en 14 er na eind 2018 nog zaten.

De Compagnie is een afdeling voor een bijzondere groep gevangenen, mensen die motivatie en goed gedrag vertonen en een specifieke sollicitatieprocedure doorlopen [9]. De gevangenen moeten solliciteren voor plaatsing op De Compagnie. De criteria om te mogen solliciteren zijn de volgende:

- Gevangene zit in plus (groene) programma. Dit geeft aan dat hij geruime tijd goed gedrag vertoond heeft;
- Gevangene heeft een strafrestant van minimaal 3 tot maximaal 36 maanden<sup>1</sup>;
- De nazorg gemeente is minder dan 100 km verwijderd van PI Krimpen aan den IJssel;
- Er is geen aantoonbaar gebruik van verboden middelen door de gevangene tijdens de laatste gehouden urinecontroles;
- De gevangene heeft de Nederlandse nationaliteit of is in het bezit van een verblijfsvergunning;
- De gevangene beheerst de Nederlandse taal voldoende.

De sollicitatieprocedure verloopt als volgt: De geïnteresseerde gevangene moet solliciteren voor een plek op De Compagnie. GNd voert een sollicitatiegesprek met de kandidaat waarin een selectie plaatsvindt op arbeidsgeschiktheid, groepsgeschiktheid en het erkennen van het delict. Als GNd positief is wordt de sollicitant besproken in het multidisciplinair overleg (MDO). In het MDO wordt gecheckt of er contra-indicaties zijn op basis van de gedragsscore of urinecontroles. Als er geen contra-indicaties zijn krijgt de sollicitant een brief dat hij op de wachtlijst komt en zodra er plek is wordt hij op De Compagnie geplaatst. Bij negatief besluit voeren de projectleider GNd en de mentor een gesprek met de gevangene waarin de reden voor weigering wordt toegelicht. Sollicitanten van buiten PI Krimpen aan den IJssel gaan in principe eerst naar een reguliere afdeling in deze PI.

De ernst en aard van het delict zijn niet opgenomen in de selectiecriteria. Hoewel motivatie en goed gedrag dus een belangrijke rol spelen in het toegelaten worden tot De Compagnie betekent dit dus niet dat De Compagnie alleen de gevallen selecteert met lichte delicten die daarom makkelijker bemiddelbaar zouden zijn. In de profielacceptatieschaal uit Figuur 1 is zichtbaar dat ex-delinquenten van een geweldsdelict de laagste acceptatie van werkgevers ervaren. Deze doelgroep is welkom op De Compagnie.

---

*"We worden inderdaad streng geselecteerd, maar onze delicten zijn wel ernstig, dus het is ook niet zo dat we de braafsten van de klas zijn."*

*- Compagnon Isaak*

---

<sup>1</sup> Inmiddels is dit aangepast tot een strafrestant van 6 tot 24 maanden.

## 2.4. Aanpak De Compagnie

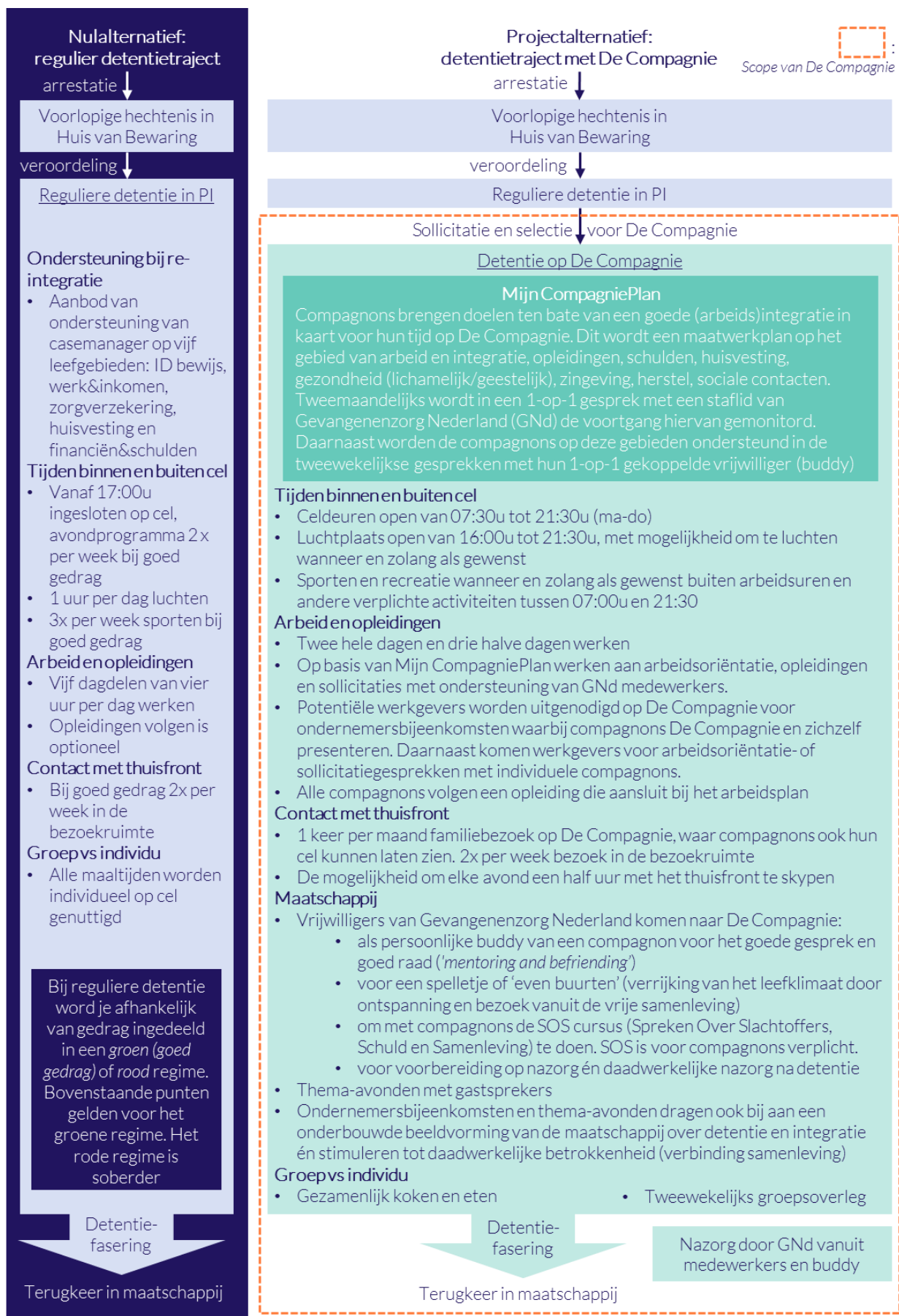
Om het in paragraaf 2.1 beschreven maatschappelijk vraagstuk aan te gaan heeft GNd het concept van De Compagnie bedacht en geïnitieerd: een innovatief project dat gericht is op bemiddeling van de doelgroep naar werk. Dit hebben zij in samenwerking met Penitentiaire Inrichting (PI) Krimpen aan den IJssel en Dienst Justitiële Inrichtingen opgezet. De Compagnie biedt een brede aanpak gericht op werk, opleidingen, vaardigheden, omgaan met familie en relaties en andere voorbereidingen op het leven buiten detentie.

### 2.4.1. Beschrijving aanpak De Compagnie

De Compagnie is een nieuwe, innovatieve manier van detentie, met een sterke focus op arbeid na detentie, werken aan herstel van relaties en participatie van de samenleving. De volgende aspecten zijn uniek voor deze vorm van detentie [10]:

1. Meer vrijheden en meer verantwoordelijkheden voor de compagnons (gevangenen)
2. De samenleving komt dagelijks binnen op de afdeling in de vorm van:
  - Vrijwilligers die er zijn als gespreksmaatje en gesprekken voeren over een breed scala aan onderwerpen
  - Vrijwilligers die een buddy zijn (elke compagnon krijgt een vrijwilliger die zijn persoonlijke maatje is en met wie hij tweewekelijks een 1-op-1 gesprek heeft)
3. Ondernemers komen op de afdeling voor een presentatie aan de groep, of een persoonlijk gesprek met een compagnon over hun vak.
4. Thema-avonden waarop externe sprekers over een onderwerp hun kennis en ervaring delen.
5. Het functioneren in een groep staat centraal. Conflicten worden uitgepraat, er wordt gezamenlijk gekookt en met elkaar aan tafel gegeten (met vrijwilligers en personeel), er worden groepsoverleggen gevoerd en men spreekt elkaar aan op gemaakte afspraken.
6. Elke compagnon stelt doelen op met behulp van Mijn CompagniePlan, een plan met persoonlijke doelen voor de tijd die hij op De Compagnie doorbrengt. Deze doelen zijn sterk gericht op het vinden en behouden van een baan na detentie en het op orde krijgen van randvoorwaarden als huisvesting, justitie/detentie-afspraken, schulden/financiën, sociaal netwerk, psychisch welzijn, gezondheid en ontspanning, zingeving, herstel en verantwoordelijkheid.
7. De persoonlijke doelen worden gemonitord en de compagnon wordt bij het realiseren daarvan ondersteund door de gekoppelde vrijwilliger (buddy) en stafleden van GNd.
8. Elke compagnon volgt een opleiding gericht op het vergroten van de kans op werk buiten.
9. Elke compagnon volgt de Spreken over Slachtoffers (SOS)-cursus, gericht op herstel richting samenleving en slachtoffers.
10. Er wordt gewerkt aan (herstel) van relaties/sociaal netwerk middels Skype-contact en bezoek op de afdeling.
11. Er wordt gewerkt aan fysieke en psychische gezondheid door meer ruimte voor sport, een wandeling/frisse lucht op de luchtplaats en aandacht voor gezond eten.
12. Ondernemers worden naar binnen gehaald voor het voeren van sollicitatiegesprekken om binnen al (zoveel mogelijk) zekerheid te creëren over passend werk buiten.
13. Compagnons worden gezien en aangesproken als mens, bij hun voornaam.

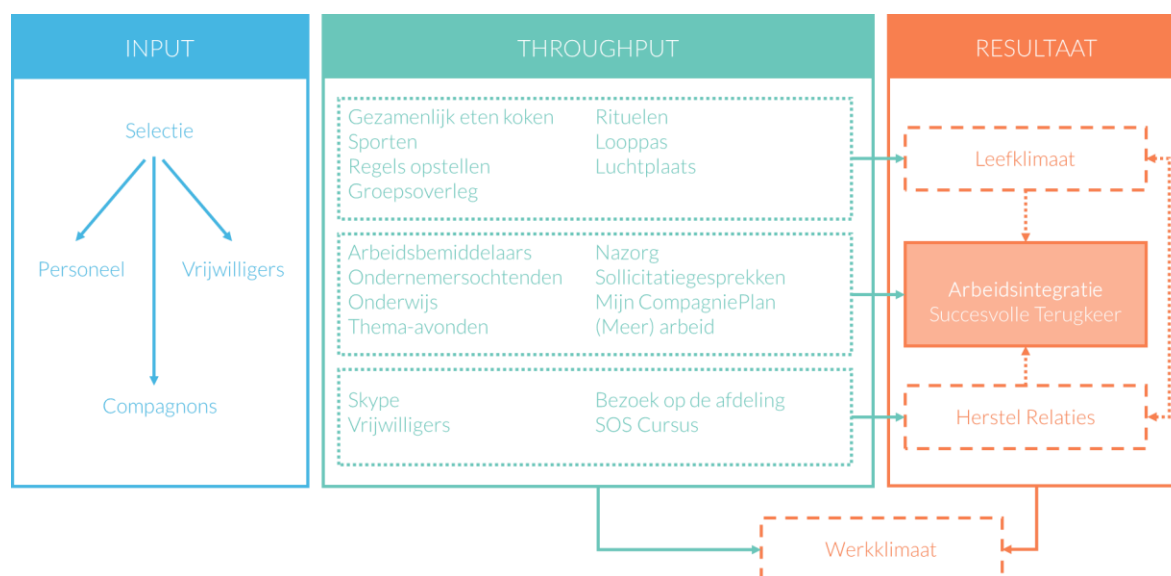
In deze analyse wordt de aanpak van De Compagnie afgezet tegen de werkwijze in reguliere detentietrajecten. In figuur 9 zijn de oude en nieuwe manier van werken tegen elkaar afgezet. In deze modelmatige weergave zijn de voornaamste verschillen uitgelicht en is dit model geen uitputtende weergave van alle overeenkomstige aspecten tussen beide detentieregimes.



Figuur 9: Het projectalternatief met De Compagnie wordt in deze analyse vergeleken met het nulalternatief van een regulier detentietraject.

## 2.4.2. Beleidstheorie van De Compagnie

De beleidstheorie van De Compagnie is hieronder schematisch weergegeven [2]. Hierbij geldt dat de input wordt bepaald door de gehanteerde selectiecriteria. De throughput staat voor alle programma-elementen die De Compagnie vormen. Deze leiden uiteindelijk tot het resultaat om de doelstelling(en) van De Compagnie te bereiken. Deze doelstelling is in de eerste plaats arbeidsintegratie, en heeft als neven doelstellingen verbeterd leefklimaat, herstel van relaties en verbeterd werkklimaat.



Figuur 10: Visuele weergave van de input en programma-elementen in relatie tot de (neven-)doelen van De Compagnie. Bron: Evaluatie De Compagnie November 2018

## 2.5. Kosten De Compagnie

In onderstaande tabel staan de kosten die door GNd in de eerste drie jaar van De Compagnie gerealiseerd zijn in het kader van De Compagnie.

Tabel 1: Overzicht kosten gemaakt door GNd

| Kostenpost Gevangenzorg Nederland                                     | 2016      | 2017      | 2018      | Totaal    |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Lonen                                                                 | € 191.000 | € 217.000 | € 307.000 | € 715.000 |
| Overige personeelskosten                                              | € 20.000  | € 24.000  | € 34.000  | € 78.000  |
| Programmakosten (reiskosten en declaraties vrijwilligers en sprekers) | € 7.000   | € 8.000   | € 7.000   | € 22.000  |
| Vrijwilligerskosten (trainen van vrijwilligers, werving en selectie)  | € 2.000   | € 3.000   | € 4.000   | € 9.000   |
| Kantoorkosten GNd                                                     | € 12.000  | € 17.000  | € 28.000  | € 57.000  |
| ICT kosten                                                            | € 11.000  | € 11.000  | € 13.000  | € 35.000  |
| Organisatiekosten GNd                                                 | € 3.000   | € 6.000   | € 6.000   | € 15.000  |
| Totaal                                                                | € 246.000 | € 286.000 | € 399.000 | € 931.000 |

Deze kosten zijn door GNd vanuit diverse inkomstenbronnen gedekt. Deze dekking staat weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Dekking kosten gemaakt door GNd voor De Compagnie

| Bronnen              | 2016      | 2017      | 2018      | Totaal    |
|----------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| DJI                  | € 40,000  | € 40,000  | € 300,000 | € 400,000 |
| Fondsen              | € 170,000 | € 168,000 | € 76,000  | € 414,000 |
| Bedrijven            | € 36,000  | € 60,000  | € 15,000  | € 121,000 |
| Particulieren/Kerken | € 0       | € 18,000  | € 8,000   | € 26,000  |
| Totaal               | € 246,000 | € 286,000 | € 399,000 | € 931,000 |

In 2016 en 2017 heeft GNd een deel van de kosten (beide jaren €40.000) voor De Compagnie gedekt met de middelen die zij uit landelijke subsidies van het DJI hebben gekregen. In 2018 hebben zij €300.000 van de kosten kunnen dekken uit een proeftuinpotje van het DJI.

In gesprek met de directeur en de controller van PI Krimpen aan den IJssel is aangegeven dat DJI bovenop deze kosten van GNd niet nog aanvullende kosten of directe besparingen maakt voor De Compagnie ten opzichte van reguliere afdelingen. Om toch inzichtelijk te maken hoe deze extra kosten zich verhouden tot de kosten van het nulalternatief worden hieronder de reguliere kosten weergegeven die door DJI gemaakt zijn voor dezelfde groep gedetineerden:

Tabel 3: Overzicht reguliere kosten van DJI gemaakt voor De Compagnie

| Kostenpost DJI   | 2016      | 2017      | 2018      | Totaal     |
|------------------|-----------|-----------|-----------|------------|
| Personeelskosten | € 156.392 | € 323.599 | € 482.915 | €962.906   |
| Materiaalkosten  | € 99.681  | € 62.722  | € 8.149   | €170.552   |
| Totaal           | € 256.073 | € 386.321 | € 491.064 | €1.133.458 |

De dalingen in materiaalkosten vanaf 2018 komt door de oprichting van DJI Shared Service Organisatie voor de facilitaire dienstverlening per 1-1-2017, waardoor een groot deel van deze kosten niet meer in bovenstaand overzicht terugkomen.

De compagnons zitten niet allemaal voor dezelfde duur op De Compagnie, door verschillende resterende strafduur en verschillende instroommomenten. Om inzicht te vergaren in de kosten per compagnon worden de kosten gedeeld door de gemiddelde bezetting van De Compagnie in deze jaren. In 2016 waren dit 4 gedetineerden, in 2017 waren dit er 8 en in 2018 was de gemiddelde bezetting van De Compagnie 12 gedetineerden. Om het beeld niet te laten vertroebelen door de verschuiving van de materiaalkosten in verband met de DJI Shared Service Organisatie begin 2017, wordt voor alle jaren gerekend met de materiaalkosten van 2016 à €24.920 per persoon per jaar. Dit geeft het kostenplaatje per gedetineerde per jaar als weergegeven in tabel 4. Deze kosten worden vergeleken met het nulalternatief: de kosten die voor deze gedetineerden was gemaakt indien zij in reguliere detentie gezeten hadden.

In het eerste jaar waren de kosten per gedetineerde per jaar voor GNd significant hoger dan in de jaren erna, in verband met de opstartkosten van deze nieuwe aanpak. In 2018 zijn de totale kosten per persoon per jaar ongeveer anderhalf keer zo hoog voor een compagnon als voor een reguliere gedetineerde.

Tabel 4: Gemiddelde kosten per persoon per jaar voor compagnons, gespecificeerd voor alleen de extra kosten t.o.v. reguliere detentie en voor de totale kosten en de verhouding hiertussen.

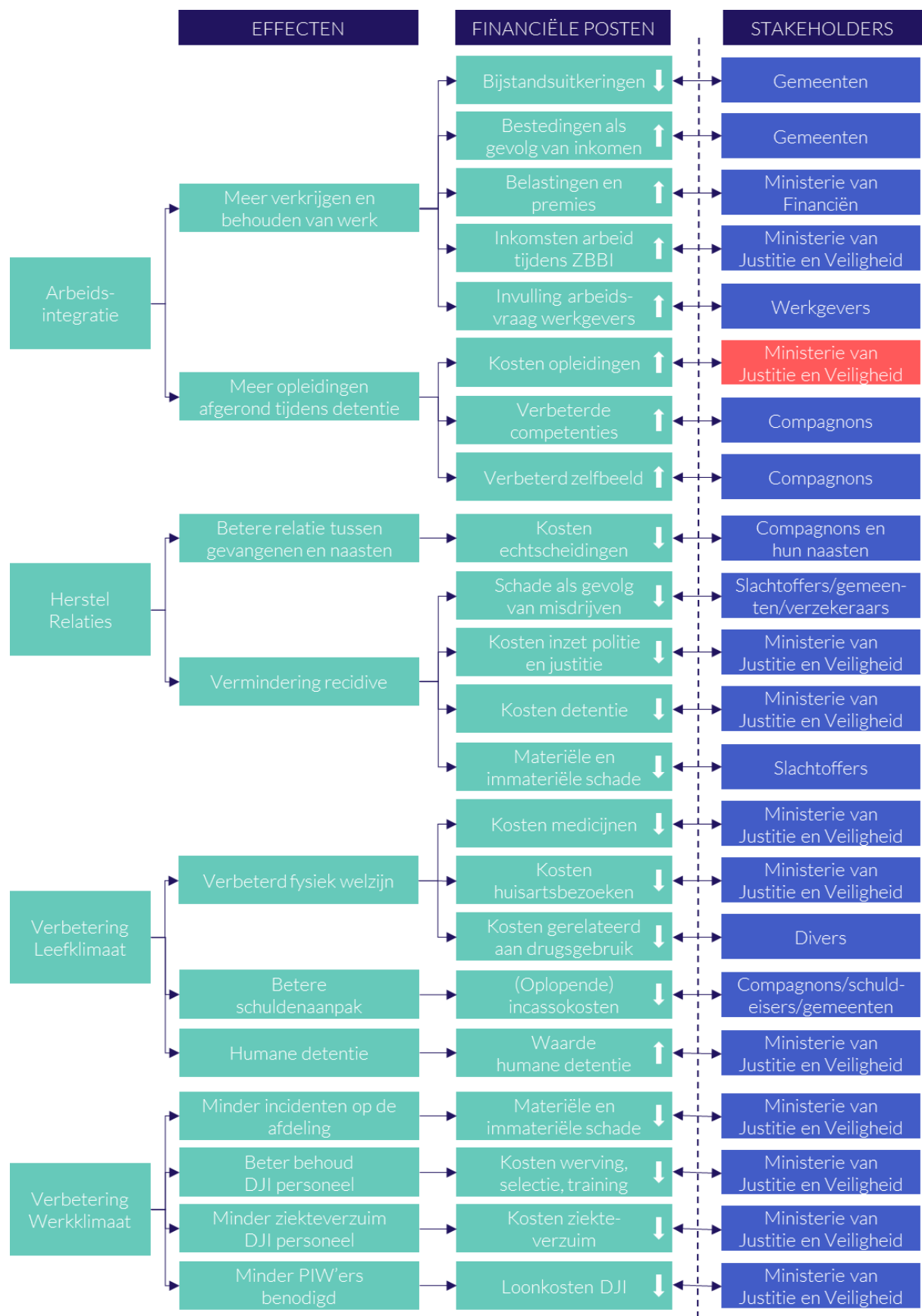
| Gemiddelde kosten per persoon per jaar                            | 2016     | 2017     | 2018    | Gemiddeld |
|-------------------------------------------------------------------|----------|----------|---------|-----------|
| De Compagnie - Personeelskosten DJI                               | €39.098  | €40.450  | €40.243 | €39.930   |
| De Compagnie - Materiaalkosten DJI                                | €24.920  | €24.920  | €24.920 | €24.920   |
| Nulalternatief (Reguliere detentie) - Totaal                      | €64.018  | €65.370  | €65.163 | €64.851   |
| De Compagnie - Kosten GNd (de extra kosten t.o.v. nulalternatief) | €61.500  | €35.750  | €33.250 | €43.500   |
| De Compagnie - Totaal                                             | €125.518 | €101.120 | €98.413 | €108.351  |
| Factor De Compagnie Totaal/Reguliere detentie                     | 1,96     | 1,55     | 1,51    | 1,67      |

### 3. Maatschappelijke effecten

Om de maatschappelijke effecten in kaart te brengen is gekeken naar de beleidstheorie van De Compagnie zoals vermeld in figuur 10. De resultaten uit deze beleidstheorie zijn vertaald naar verwachte effecten. Vervolgens is op basis van de beschikbare informatie, uit geraadpleegde documenten en de gevoerde interviews, voor welke van deze effecten in ieder geval kwalitatief te onderbouwen was dat De Compagnie hieraan bijdraagt. Dit heeft geleid tot een selectie van effecten die staan weergegeven in figuur 11. Deze effecten zijn vertaald naar verwachte financiële kosten of baten, met bijbehorende stakeholders. Deze opgesomde kosten- en batenposten zijn niet volledig, maar geven een eerste beeld van mogelijke maatschappelijke kosten en baten.

In de volgende paragrafen worden de effecten uit figuur 11 nader toegelicht, evenals welke informatie over deze effecten beschikbaar is.





Figuur 11: Overzicht effecten De Compagnie en corresponderende stakeholders. De witte pijlen geven aan of de effecten positief of negatief beïnvloed worden. De blauwe velden geven aan dat het voor de stakeholder een besparing betreft en het roze veld geeft aan dat het een verhoogde kostenpost is voor de stakeholder.

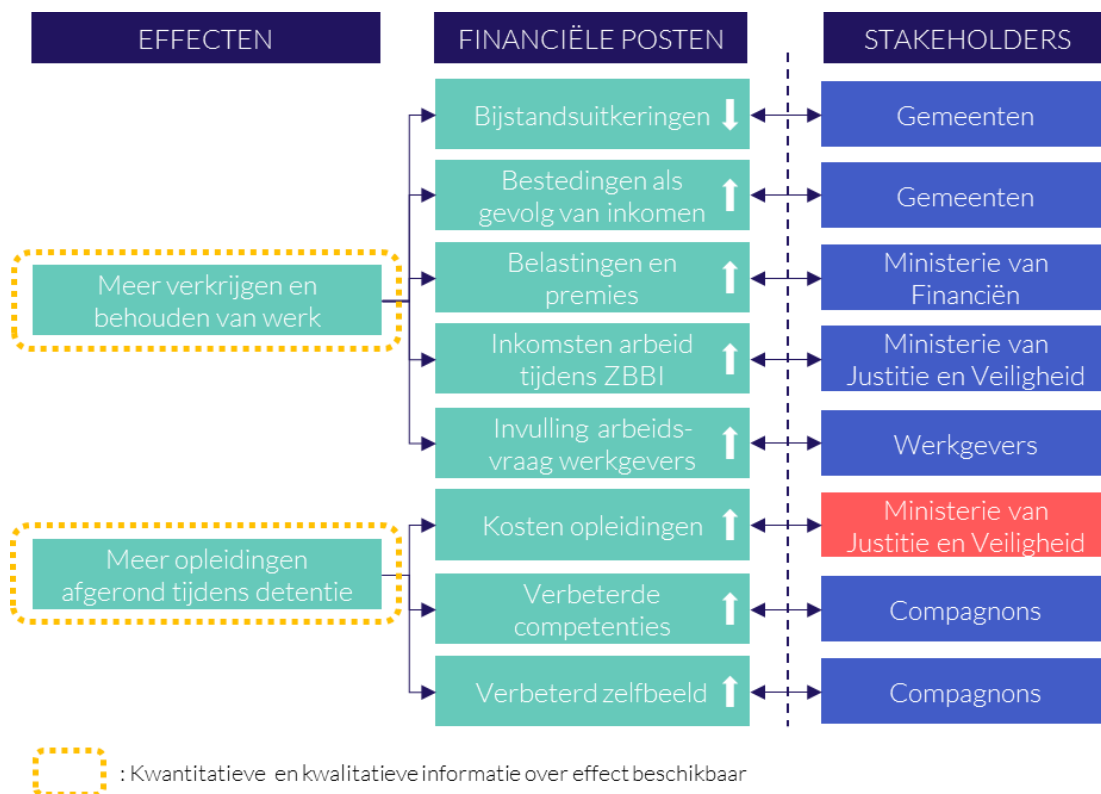


### 3.1. Arbeidsintegratie

Zoals in de beleidstheorie naar voren kwam is arbeidsintegratie de primaire doelstelling van De Compagnie. Dit is terug te zien in de volgende twee effecten:

1. Oud-compagnons zijn succesvol in het verkrijgen en behouden van werk
2. Compagnons ronden tijdens detentie meer opleidingen af

Beide effecten kunnen worden gekoppeld aan diverse financiële posten. In figuur 12 staan een aantal van deze financiële posten opgesomd.



Figuur 12: De effecten van De Compagnie in het kader van arbeidsintegratie

#### 3.1.1 Meer verkrijgen en behouden van werk

##### Bijdrage van De Compagnie aan arbeidstoeleiding en baanbehoud

De Compagnie draagt onder meer bij aan arbeidstoeleiding door middel van sollicitatietrainingen, contacten leggen met potentiële werkgevers en het organiseren van sollicitatiegesprekken binnen de muren van De Compagnie.

"Ik heb met Eline (van GNd) een sollicitatiecursus gedaan, over hoe je over moet komen en waar je op moet letten. Rinus (van GNd) ging voor een andere compagnon werk zoeken en toen heeft hij mijn CV ook aan dat bedrijf laten zien. Die werkgever had interesse en is voor een gesprek naar De Compagnie gekomen. Daarvoor was ik nog nooit uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek, dus dit was eigenlijk het eerste echte sollicitatiegesprek van m'n leven."

- Oud-compagnon Xavier, die aan het werk is bij een werkgever bij wie hij binnen De Compagnie al heeft gesolliciteerd

In de gevoerde interviews met (oud-)compagnons komt duidelijk naar voren dat de compagnons de focus op arbeid waarderen. Vooral dat er geregeld wordt dat potentiële werkgevers -op

individueel verzoek, of op ondernemersavonden- naar De Compagnie komen om met de compagnons kennis te maken wordt door veel compagnons als sterk pluspunt gezien. Zij geven aan hierdoor kansen op de arbeidsmarkt te krijgen die ze anders nooit gehad zouden hebben. Deze vermoedens zijn in lijn met het profielacceptatie onderzoek [1], waarin ook gezegd wordt dat onbekend onbemind maakt.

---

*"Het is zo belangrijk dat je face-to-face kan solliciteren, op papier zullen werkgevers toch vooroordelen hebben."*

- Compagnon Jan

*"Ik had voor een werkgever waar ik graag wilde werken een CV en een motivatiebrief gemaakt, met Eline van GNd als contactpersoon. Eline heeft toen geregeld dat de toekomstige werkgever mee kwam eten. Deze werkgever heeft toen ook al gesproken met mijn begeleider hier op de metaalafdeling, zodat hij kon horen dat ik goed werk leverde. Toen kon er ook geregeld worden dat ik al een dag stage kon komen lopen.*

*Dat kan op een reguliere afdeling absoluut niet. Straks bij de ZBBI (Zeer Beperkt Beveiligde Inrichting) ga ik bij hem aan de slag en de bedoeling is dat ik er na de ZBBI ook echt in dienst ga."*

- Compagnon Isaak

*"Dat binnenhalen van ondernemers is heel belangrijk, dan zien ze dat we geen monsters zijn."*

- Oud-compagnon Walter, die aan het werk is bij een werkgever bij wie hij binnen De Compagnie al heeft gesolliciteerd

---

De compagnons gaven in interviews ook aan dat deze kans op werk voor hen van groot belang is. Dit heeft zowel een positieve invloed op het gevoel tijdens detentie als op de vooruitzichten na detentie.

---

*"Het is heel belangrijk dat het vloeiend overloopt van detentie naar werk. Doordat je binnen al kunt solliciteren val je niet tussen wal en schip als je buiten komt. Dan je heb je niet die overgangsproblematiek als je buiten komt. Het geeft je binnen ook veel meer perspectief. Dan gaat de tijd ook sneller."*

- Oud-compagnon Walter, die aan het werk is bij een werkgever bij wie hij binnen De Compagnie al heeft gesolliciteerd

*"De Compagnie zie ik als een kans. Hier komen ondernemers. Ik zie jongens die met een baan naar buiten zijn gegaan. Als je echt wil stoppen met criminaliteit is dit een goede plek."*

- Compagnon Delano

---

Ook de arbeidsbemiddelaar van GNd en werkgevers van oud-compagnons erkennen dat er een belangrijk verschil is in de kansen op werk die compagnons krijgen in vergelijking met reguliere gedetineerden.

---

*"De eigenschappen van de compagnons (de strenge selectie, de SOS-cursus, meer vrijheid en verantwoordelijkheid) spreekt potentiële werkgevers meer aan dan reguliere gedetineerden."*

- Rinus, Arbeidsbemiddelaar bij Gevangenzorg Nederland voor compagnons en voor reguliere gevangenen

---

#### *Resultaten op arbeidstoeleiding en baanbehoud*

In figuur 13 staat weergegeven op welke manier oud-compagnons De Compagnie verlaten hebben. Hierin zien we dat 39 van de 49 oud-compagnons bij het verlaten van De Compagnie aan het werk zijn, waarvan 29 betaald werk uitvoerden en 9 vrijwilligerswerk deden. De andere compagnon had via De Compagnie een baan gekregen, maar besloot toen hij eenmaal vrij was om toch niet te werken.

---

*"Mijn werknemer van De Compagnie valt heel goed in de groep. Hij stelt veel vragen en door zijn positieve houding krijgt hij van iedereen medewerking. Je ziet echt zijn drive. Daar heeft De Compagnie zeker een belangrijk steentje aan bijgedragen. Ik denk dat ze in De Compagnie bezig zijn geweest met kijken naar de slachtoffers. Dat vind ik erg belangrijk. En ze steken er veel tijd in om te laten zien hoe het er in het bedrijfsleven aan toegaat. We hebben ook iemand uit de reguliere bajes gehad, maar je ziet veel verschillen. Bij de ander was de wil er aan het begin ook zeker, maar al snel zag je de ware persoon naar boven komen. Dingen die normaal zijn waren voor hem niet normaal. Ik heb echt het idee dat De Compagnie een positieve bijdrage levert aan normen en waarden."*

- Marinus, werkgever oud-compagnon

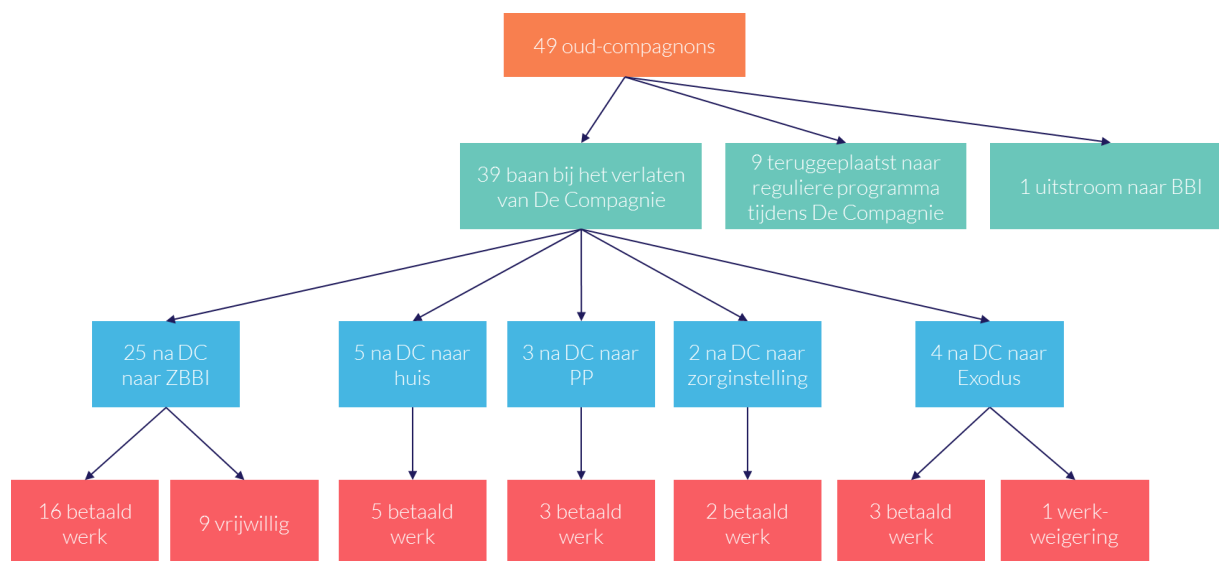
*"Ik was heel blij met mijn werknemer van De Compagnie. Ik ben ook wel eens op een gewone afdeling geweest, maar daar voelde je echt spanning, een heel andere sfeer. Ik zou daar zelf niet iemand van willen aannemen. Ik heb ook van andere werkgevers gehoord dat rechtstreeks via justitie rekruteren tot problematische situaties heeft geleid. Maar ik zou ook andere werkgevers zeker adviseren om werknemers via De Compagnie te vinden. Bij De Compagnie hebben ze sociale begeleiding meegekregen. Ze snappen dat je veel verder komt als je het samen doet dan als je voor je eigen hachje gaat. De kans is mijn inziens 80% groter dat het goed met ze komt dankzij De Compagnie."*

- Gijs, voormalig werkgever oud-compagnon

*"Ik zou ook wel openstaan voor sollicitaties van reguliere gevangenen, maar ik zou zo iemand wel eerst echt willen spreken en vragen wat zijn drive is. Wat ze bij De Compagnie leren vind ik uniek. Hoe ze daar met elkaar omgaan. Ze hebben daar een enorme drive om alles goed te doen. Ik verwacht zeker dat dat meer bij De Compagnie aangeleerd wordt dan op de reguliere afdelingen."*

- Ad, werkgever oud-compagnon

---



Figuur 13: De status van oud-compagnons bij het verlaten van De Compagnie.

Van deze 39 deelnemers zijn 25 uitgestroomd naar de ZBBI (zeer beperkt beveiligde inrichting), waar 16 betaald werk en 9 vrijwilligerswerk deden. ZBBI'ers zijn vrij vanaf vrijdag 16:00u en komen zondagavond 19:00u terug. Doordeweeks werken zij 's morgens en zijn twee uur per dag vrij. Zelf krijgen de ZBBI'ers €111 zakgeld per week. Werken voor een baas is op vrijwilligersbasis of op contractbasis met het Ministerie van Justitie en Veiligheid (MinJenV). De inkomsten die zij uit werk verdienen gaan dan MinJenV, met een maximum uurloon van €8,33 excl. BTW. In de gevoerde gesprekken kwam meermaals naar voren dat mensen die vanuit De Compagnie instromen in de ZBBI over het algemeen eerder aan het werk zijn dan mensen die vanuit reguliere afdelingen instromen.

---

*"Op de ZBBI hebben de jongens van De Compagnie werk, maar de anderen vaak niet."*

- Compagnon Isaak

*"Je ziet zeker verschil tussen ZBBI'ers die van reguliere afdeling komen versus van De Compagnie. Compagnons hebben een hoop voorwerk gedaan. Er is gewerkt aan sociale contacten. Ze hebben familiebezoek gehad. Ze hebben nagedacht en een plan gemaakt voor geschikte arbeid. Ze gaan op zoek naar de juiste werkgever. Er is geregeld dat ze opleidingen doen. Dat voortraject is heel waardevol."*

- Herman, Penitentiair Groepswerker ZBBI de Ent, PI Rotterdam, locatie Hoogvliet

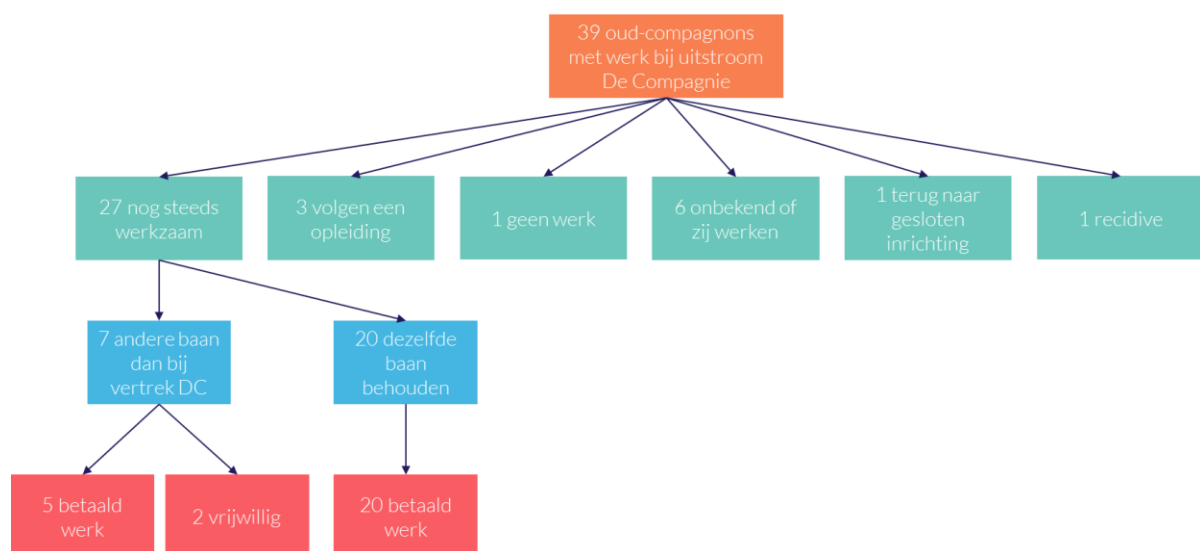
---

Dit kan voor het MinJenV duiden op hogere inkomsten uit arbeid tijdens de ZBBI. Er zijn nog geen cijfers beschikbaar om deze baat inzichtelijk te maken. Wel werd benadrukt dat het hoofddoel van de ZBBI is om de mensen naar buiten te laten gaan met een betaalde baan en niet om tijdens de ZBBI zoveel mogelijk inkomsten voor MinJenV te genereren.

Omdat er geen controlegroep is kunnen we niet exact weten hoeveel beter deze resultaten zijn dan zonder interventie van De Compagnie te verwachten was. Om hier toch een inschatting van proberen te maken vergelijken we deze met beschikbare informatie uit het *Prison Project*, een grootschalig en langlopend wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van detentie op het verdere leven van gedetineerden en hun families [11]. Voor dit onderzoek is dataverzameling

uitgevoerd onder 2000 mannelijke gedetineerden die tussen oktober 2010 en april 2011 in een Huis van Bewaring binnenkwamen, tussen de 18 en 64 jaar, geboren in Nederland. Ook is de onderzoeksgroep te specificeren naar detentieduur, bijvoorbeeld van 6 tot 12 maanden. De karakteristieken van deze onderzochte groep zijn niet exact overeenkomstig met de toelatingscriteria op De Compagnie -zoals beschreven in paragraaf 2.3-, maar deze groep geeft een betere weergave dan bijvoorbeeld landelijke gemiddeldes over alle gedetineerden, omdat deze meer relevante karakteristieken gemeenschappelijk hebben met de compagnons. Daarom hanteren wij deze groep in deze paragraaf als fictieve controlegroep voor het nulalternatief. Zij zijn geïnterviewd op het moment dat ze in detentie kwamen en 6 en 24 maanden nadat ze vrij kwamen. Uit het onderzoek is onder meer gebleken dat het percentage van gedetineerden dat binnen een maand na vrijlating werk gevonden had ongeveer 20% is [6]. Het percentage compagnons dat bij het verlaten van De Compagnie -let wel, dat is dus niet per se bij vrijlating, maar kan ook bij uitstroom naar de ZBBI zijn- een baan heeft is ongeveer 80%, zijnde 39 van de 49 uitgestroomde compagnons. Een belangrijk verschil tussen de karakteristieken van de compagnons en van de fictieve controlegroep is het goede gedrag en de motivatie die als toelatingscriteria voor De Compagnie gelden. Het is niet uit te sluiten dat een deel van de compagnons door hun motivatie ook zonder de interventie van De Compagnie met een baan zouden uitstromen. Daarom maken we de aanname dat 75% van de resultaten op arbeidstoeleiding toe te wijzen is aan de interventie van De Compagnie en dat 25% al op basis van de karakteristieken van de compagnons te voorspellen zou zijn. Op basis van deze aannames zouden dus 60% van de oud-compagnons dankzij De Compagnie naar werk uitgestroomd zijn, in vergelijking met de 20% van de fictieve controlegroep. Ter illustratie, voor de fictieve controlegroep is uit het onderzoek ook gebleken dat de kans dat zij binnen een periode van 6 maanden een baan vinden ook slechts 31% is, wat nog steeds beduidend lager is dan de 60% onder oud-compagnons op het moment van uitstroom. Dit zou dus kunnen duiden op een significant hogere resultaten op het vlak van arbeidstoeleiding door de interventie van De Compagnie.

Van de 39 oud-compagnons die uitgestroomd zijn naar werk is gekeken hoeveel van hen eind 2018 nog aan het werk zijn. Hierbij moet vermeld worden dat zij allemaal op een ander moment uitgestroomd zijn, variërend van 22 februari 2016 tot 20 december 2018. Van de 39 oud-compagnons die uitgestroomd zijn met baan na verblijf op De Compagnie, zijn er 8 uitgestroomd in 2016, 13 in 2017 en 18 in 2018. Figuur 14 geeft de huidige status weer van deze oud-compagnons.



Figuur 14: De status eind 2018 van oud-compagnons die bij het verlaten van De Compagnie werk hadden.

Hier in is te zien dat minstens 27 van deze 39 uitgestroomde oud-compagnons nog aan het werk zijn, van wie zeker 20 nog bij dezelfde werkgever als op het moment van uitstroom. Ook zien we in de data terug dat van de 29 oud-compagnons die bij het verlaten van de Compagnie betaald werk hadden er eind 2018 er 25 ook betaald werk hebben, waarvan 20 bij dezelfde en 5 bij een andere werkgever.

Bij het Prison Project is ook onderzoek gedaan naar de stabiliteit van de banen. Hieruit is gebleken dat het gros van de mensen die binnen een half jaar na detentie aan het werk gaan aan het werk blijven voor de rest van dit half jaar [6].

In gesprekken met oud-compagnons en met werkgevers van oud-compagnons werden positieve ervaringen gedeeld over het in dienst gaan en nemen van oud-compagnons.

---

*"Het is met mijn werknemer boven verwachting verlopen. Ik had al wel ingeschat dat het zou lukken, maar hij heeft mijn vertrouwen echt nergens in beschaamd. Natuurlijk moet je op bepaalde dingen alert zijn, maar dat moet je bij iedereen. Van tevoren waren er wel collega's die zich zorgen maakten, maar daar zijn ze wel van teruggekomen. Ik heb ook een management team om aan te verantwoorden. Toen ik er in eerste instantie mee kwam dachten ze waar kom je nou weer mee? Ik probeerde ze te overtuigen dat ik hem gesproken had en dat ik kon laten zien dat het gaat lukken. Nu zien ze er graag nog meer van De Compagnie komen. Hij heeft echt in De Compagnie discipline opgebouwd en daar kan de rest nog wat van leren. Bijvoorbeeld iedereen een hand geven. Een half jaar later gaat hij nog steeds super."*  
- Ad, Werkgever oud-compagnon

*"Het gaat heel goed met mijn werknemer van De Compagnie. In eerste instantie draaide hij nog geen productie, maar heeft hij het vak geleerd. Nu zit hij op een niveau dat hij echt een goed vakman is. Dit vak heeft hij in de gevangenis voor het eerst gedaan, maar hij zegt zelf dat hij het bij ons bedrijf pas echt geleerd heeft. Ik vind het boven verwachting goed gaan."*  
- Marinus, Werkgever oud-compagnon

---

### *Financiële effecten op arbeidsintegratie*

Effectievere arbeidsintegratie gaat gepaard met diverse financiële baten, voor diverse stakeholders. In figuur 12 staan een aantal van deze baten opgesomd. Voor sommige hiervan is het zeer lastig in te schatten hoe hoog deze baten zullen zijn, dit geldt voor bestedingen als gevolg van inkomen en de financiële waarde van invulling van de arbeidskrachtvraag bij werkgevers.

Deze posten zullen daarom als PM posten in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten vertegenwoordigd worden. De hoogte van de inkomsten uit arbeid tijdens de ZBBI, die ten bate vallen van MinJenV, zijn tijdens dit onderzoek niet inzichtelijk geworden en bovendien werd benadrukt dat dit het genereren van inkomsten tijdens de ZBBI voor MinJenV geen doel op zich is. Ook deze baten worden daarom als PM post meegenomen. De baten die wel in de berekening meegenomen worden zijn de afname in bijstandsuitkeringen voor de gemeenten en de toename in belastingen voor het Ministerie van Financiën, via de Belastingdienst.

Als een oud-compagnon aan het werk is in plaats van in een bijstandsuitkering bespaart de gemeente hierbij op bijstandsuitkeringslasten. De gemiddelde bijstandsuitkeringen in de in ogenschouw genomen periode zijn rond de €1.200 per maand. Voor iedere maand dat een oud-compagnon langer buiten de bijstand is dan hij zonder De Compagnie had gezeten wordt dit bedrag bespaard. Deze besparingen vallen bij de gemeente waar de oud-compagnon na detentie woont.

Naast besparingen op uitkeringslasten is een positieve financiële impact van succesvolle arbeidstoeleiding een toename in belastingen die de oud-compagnons betalen. Op basis van de beschikbare gegevens over het type banen dat de compagnons met betaald werk verkregen hebben, zien we dat deze variëren van bijvoorbeeld maaier tot makelaar. Een relatief groot aandeel heeft een technisch beroep, als lasser, installatiemonteur of technisch monteur. Ter indicatie, het gemiddelde salaris van een lasser ligt rond de €2.500 per maand [12], het salaris van een installatiemonteur en van een technisch monteur ligt rond de €2.700 per maand [13]. Ter vergelijking, de mediaan in de controlegroep van het Prison Project is een maandelijks loon van €1.500 [6].

In 2018 was het tarief op de eerste belastingschijf (belastbaar inkomen t/m €20.142) 36,55% en het tarief op de tweede belastingschijf (belastbaar inkomen vanaf €20.143 t/m €33.994) 40,85%. Als we uitgaan van een gemiddeld salaris van oud-compagnons €2.600 per maand, i.e. €31.200 per jaar, moet deze persoon 36,55% over €20.142 betalen en 40,85% over de overige €11.058, wat een totale belasting van €11.879 betekent. Omgerekend naar een gemiddelde belasting per maand is dit €990. Voor iedere maand dat een oud-compagnon dus langer aan het werk is dan hij zonder De Compagnie was geweest kunnen we grofweg schatten dat dit ongeveer €990 aan inkomsten voor de Belastingdienst oplevert. In de controlegroep valt de mediaan van het inkomen in de eerste belastingschijf, wat neer zou komen op een maandelijkse belasting van ongeveer €550. Voor iedere maand dat een oud-compagnon dus even lang aan het werk is als hij zonder De Compagnie geweest was kunnen we daarom grofweg schatten dat dit nog eens €440 per maand extra aan inkomsten voor de Belastingdienst oplevert.

In paragraaf 4.3 wordt een indicatieve berekening gemaakt van de besparingen op bijstandsuitkeringen en de toename in belastingen die door De Compagnie behaald worden.

### 3.1.2 Meer opleidingen afgerond tijdens detentie

#### *Bijdrage van De Compagnie aan opleidingen tijdens detentie*

Op De Compagnie doen alle compagnons minstens één opleiding die aansluit op hun individuele arbeidsplan. Dit is onderdeel van hun persoonlijke CompagniePlan. Ze kunnen hierbij ondersteuning krijgen van hun buddy en de voortgang hierop wordt besproken met de stafleden van GNd. Ook zijn er voor de compagnons computers met een onderwijspakket beschikbaar.

#### *Resultaten op opleidingen*

In onderstaande tabel staat voor de 62 compagnons die in de periode 2016-2018 op De Compagnie hebben gezeten weergegeven welke opleidingen zij volgen of succesvol afgerond hebben.

Tabel 5: Resultaten opleidingen afgerond door compagnons

|                 | VCA basis | VCA Vol | MKB | Sociale Hygiëne (PI) | Entrée-opleiding (PI) | MIG/MAG metaal 1 en 2 | Algemeen reiniging (PI) | Assistent Fitness-training |
|-----------------|-----------|---------|-----|----------------------|-----------------------|-----------------------|-------------------------|----------------------------|
| Nog bezig       | 4         | 4       | 4   | 0                    | 0                     | 0                     | 0                       | 0                          |
| Diploma behaald | 32        | 25      | 6   | 2                    | 2                     | 5                     | 6                       | 3                          |
| Totaal          | 36        | 29      | 10  | 2                    | 2                     | 5                     | 6                       | 3                          |

In totaal zijn onder deze doelgroep dus 81 diploma's behaald. Hiernaast heeft een aantal van de compagnons nog overige opleidingen gevolgd die niet in bovenstaande tabel staan. Zo heeft een van de oud-compagnons op De Compagnie een HBO opleiding afgerond en heeft een ander een Master Business Process Management & IT gevolgd.



Er zijn weinig tot geen Nederlandse onderzoeken over de mate waarin gedetineerden trainingen volgen [14]. Het is daarom lastig om kwantitatief te onderbouwen in hoeverre deze resultaten beter zijn dan de resultaten op reguliere afdelingen. Het kwalitatieve onderzoek dat voor deze analyse uitgevoerd is heeft de aanname ondersteund dat deze resultaten beduidend hoger liggen dan de resultaten op succesvol afgeronde opleidingen op reguliere afdelingen. In gesprekken met de compagnons kwam duidelijk naar voren hoe zij de verschillen ervaren tussen het volgen van opleidingen op De Compagnie in vergelijking met op een reguliere afdeling. Zij gaven aan op De Compagnie pas echt in staat geweest te zijn om te focussen op een opleiding, omdat zij daar rust en ruimte ervaren die ze op reguliere afdelingen ontbeerden.

---

*"Op de reguliere afdeling lukte het mij ook wel om cursussen te doen, maar minder snel dan nu. En door de rust ben ik hier ook op eigen initiatief meer cursussen gaan doen."*

- Compagnon Bilal

*"Op de reguliere afdeling zit je vooral in je cel. En daar komen de muren echt op je af. Je kan zo niet leren. Je slaapt weinig, je piekert veel en mensen om je heen schreeuwen. Hier helpt m'n buddy me ook met studeren. Dankzij hem heb ik m'n diploma behaald. Ik had een 8 voor m'n theorie."*

- Compagnon Mitchell

---

Dat de compagnons blij zijn om in staat te zijn hun opleidingen succesvol af te ronden werd door hen meermaals benadrukt.

---

*"Ik heb op De Compagnie heel veel kunnen doen qua studie en ontwikkeling. Ik heb hier een HBO opleiding gedaan, een scriptie geschreven en m'n bachelor afgerond. Toen heb ik ook nog Makelaardij gestudeerd en afgerond en nu werk ik bij een makelaar. Op een reguliere afdeling had ik dit niet gekund. Op De Compagnie kan je je beter focussen, je hebt ruimte om na te denken."*

- Oud-compagnon Walter

*"Het klinkt misschien raar, maar ik kijk eigenlijk alleen maar positief terug op mijn tijd bij De Compagnie. Ik heb veel opleidingen en cursussen gedaan, dus ik heb er ook wat aan over gehouden. Ik heb er mijn MBO 1 afgerond, mijn VCA gehaald en diverse cursussen gedaan waarvan ik redelijk wat diploma's en certificaten behaald heb. Op de reguliere afdeling was dat niet gelukt. Daar had je er geen tijd voor en de atmosfeer was anders. Je had er ook niet zoveel uur voor als op De Compagnie, maar ook je motivatie was er niet zo groot, want je was er gewoon minder bezig met je toekomst."*

*"Ik was echt trots toen ik op 38-jarige leeftijd m'n eerste diploma mocht ontvangen."*

- Oud-compagnon Yorick

---

#### *Financiële effecten van opleidingen*

De voornaamste financiële effecten van meer afgeronde opleidingen zitten in een grotere kans op werk, of een grotere kans op beter betaald werk voor de doelgroep. Naar verwachting zit er dus grote overlap tussen de financiële baten op arbeidsintegratie en de financiële baten van



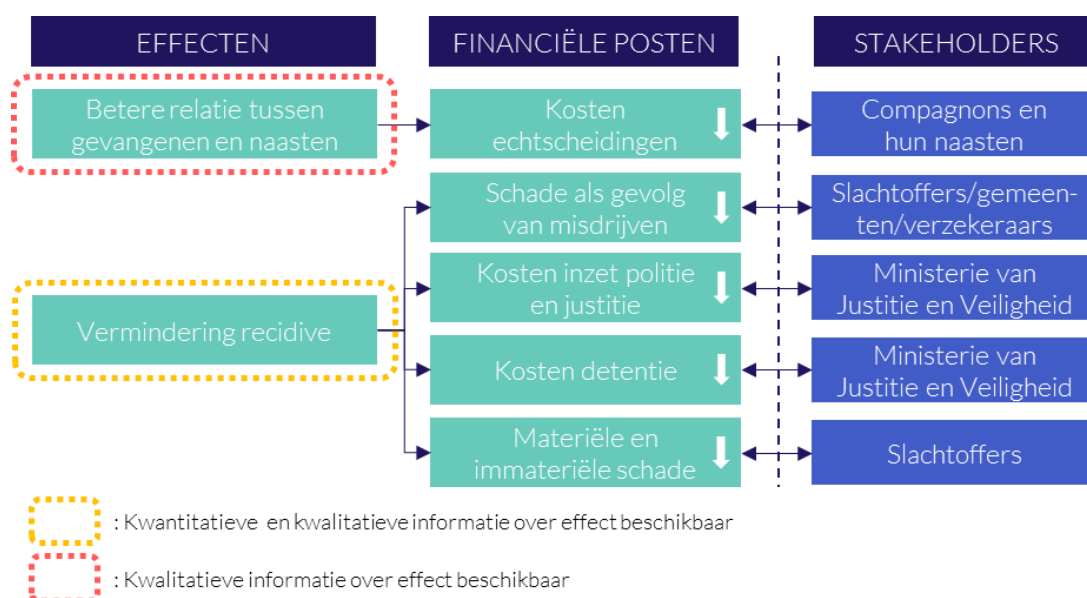
opleidingen. Om deze reden zullen de baten op het behalen van opleidingen niet apart opgenomen worden in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten. Wel is de aanname dat doordat er meer cursussen door de compagnons gevolgd worden, de kosten die MinJenV betaalt voor opleidingen ook wat hoger zullen liggen. Het is niet inzichtelijk in hoeverre deze kosten daadwerkelijk hoger zijn. Daarom worden de extra kosten door de toename in gevolgde cursussen als PM post bij de kosten opgenomen in de indicatieve berekening van de verhouding tussen de kosten en de baten van De Compagnie.

## 3.2. Herstel relaties

De inzet van De Compagnie op het herstel van relaties richt zich op zowel het herstel van de relaties tussen de gevangenen en hun eigen sociale netwerk, zoals hun familie, als op het herstel van de relatie tot de samenleving. De effecten zijn hierom tweeledig:

1. Betere relatie tussen compagnons en hun naasten
2. Vermindering van recidive

Beide effecten kunnen aan diverse financiële posten gekoppeld worden. In figuur 15 staan een aantal hiervan opgesomd.



Figuur 15: De effecten van De Compagnie in het kader van herstel van relaties

### 3.2.1. Betere relaties tussen compagnons en hun naasten

#### *Bijdrage van De Compagnie aan een betere relatie tussen compagnons en hun naasten*

Net als op gevangenen met goed gedrag op reguliere afdelingen kunnen compagnons twee keer per week bezoek ontvangen in de bezoeksruimte. Op De Compagnie hebben zij echter ook de kans om eens per maand bezoek op de afdeling te mogen ontvangen. Daarnaast hebben compagnons de mogelijkheid om elke dag een half uur met het thuisfront contact te hebben via Skype.

#### *Resultaten op een betere relatie tussen compagnons en hun naasten*

In de Gedetineerdensurvey 2017 scoren de compagnons bezoek tijdens detentie met een 3,2 op een vijf puntsschaal ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,9. Het contact met de buitenwereld scoren zij een 3,3 ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,8.

De aanvullende mogelijkheden voor contact die op De Compagnie geboden worden, worden door de compagnons als zeer waardevol ervaren.

---

*"Dankzij De Compagnie heb ik weer contact met mijn familie gekregen. Op de reguliere afdeling heb ik drie jaar lang geen bezoek gehad, door de strikte bezoeken liep het altijd mis. Nu ben ik de relatie weer aan het opbouwen."*

*- Compagnon Delano*

*"Het skypen is heel waardevol. De telefoon is toch anders. M'n jongste kleinkind is tien maanden oud. Ik heb hem pas één keer in het echt gezien, maar zie hem twee keer per week via Skype en hij herkent me al."*

*- Compagnon Cornelis*

---

Niet alleen vanwege de hogere frequentie van contact, maar ook de kwaliteit van de contactmomenten worden als belangrijke pluspunten van De Compagnie ervaren. Zo werd bezoek ontvangen in de reguliere bezoekerimte door meerdere compagnons als onprettig voor zowel de gevangene als hun naasten beschreven. Het bezoek op de afdeling vinden zij mede daarom een grote verbetering.

---

*"Op de reguliere afdeling maakte ik geen gebruik van bezoekmogelijkheden. Iedereen praatte er door elkaar. Je bezoek wordt opgehaald door een bewaarder. Het is heel streng. Het maakt je psychisch kapot."*

*Deze omgeving geeft mij meer rust en minder stress. Daardoor kan ik mijn tijd beter gebruiken voor studie en werk. Ook met het thuisfront gaat het beter; doordat ze me kunnen bezoeken en met me kunnen skypen zijn zij ook geruster. Nu kan ik rustig werken aan mijn re-integratie."*

*- Compagnon Bilal*

*"In mijn vorige detenties had ik geen kinderen, nu wel. Ik zag hoe mijn zoontje daaronder leed. Dat wil ik mijn gezin niet meer aandoen. M'n vrouw heeft mij al die jaren gesteund en is bij me gebleven. Dat heeft mij echt aangegrepen en is mijn drijfveer om niet meer het verkeerde pad op te gaan. Door De Compagnie kon ik de band met m'n gezin ook sterk houden. Ik kon m'n zoontje ook m'n cel laten zien en dat heeft m'n zoontje en m'n vrouw ook echt goed gedaan. Dat heeft mijn gezin ook bij elkaar gehouden en een stukje sterker gemaakt."*

*- Oud-compagnon Yorick*

---

#### *Financiële effecten op betere relaties compagnons en hun naasten*

Uit onderzoek blijkt dat wanneer vaders tijdens hun detentie goed contact met hun kinderen hebben, dit contact ook na detentie goed blijkt te zijn en dat deze vaders meer uren per week werken, een betere mentale gezondheid hebben en minder recidiveren [15].

Veel relaties verslechteren door detentie, om diverse redenen: fysieke gescheidenheid, financiële problemen door verlies van inkomen, stigmatisering, etc. [16].

Naar verwachting variëren de maatschappelijke baten van betere relaties van indirecte baten als vermindering van recidive en zorgvraag en vermindering van financiële en mentale problemen bij het thuisfront tot directere baten als minder kosten die gepaard gaan met scheidingen.

Omdat er geen kwantitatieve gegevens van de effecten op schuldenaanpak door compagnons beschikbaar zijn wordt dit als PM post in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten opgenomen.

### 3.2.2. Vermindering van recidive

#### *Bijdrage van De Compagnie aan vermindering van recidive*

Alle activiteiten die De Compagnie uitvoert in het kader van (arbeids-)integratie dragen naar verwachting direct of indirect ook bij aan het voorkomen van recidive. Zo wordt door veel van de (oud-)compagnons aangehaald dat het hebben van (toekomstperspectief op) een baan voor hun de kans op recidive sterk verkleint.

Een bijzonder onderdeel van de aanpak van De Compagnie die hieruit springt is de SOS cursus, een cursus over slachtofferbewustzijn en delictverantwoordelijkheid. Deze cursus is verplicht voor alle compagnons en doorlopen zij samen met hun buddy.

---

*"De SOS cursus heeft m'n ogen geopend. Mijn advies zou zijn om deze verplicht te maken voor alle gevangenen, ook buiten De Compagnie."*

*- Compagnon Delano*

*"Ik heb voor De Compagnie ook al een paar keer vastgezeten. Dan ging ik naar buiten met de gedachte: 'ik kan toch geen werk krijgen' en dan gebeurde dat ook niet. Nu kon ik wel werk krijgen, dus ben ik op een andere manier naar buiten gegaan. Ook de SOS cursus is voor mij erg belangrijk geweest. Daar kwamen veel voorbeelden in voor. Slachtoffers vertelden wat het met ze deed en dat was voor mij wel een eye-opener. De gesprekken met vrijwilligers zijn hiervoor ook heel belangrijk geweest."*

*- Oud-compagnon Xavier*

*"De grootste groei die ik op De Compagnie zie ontstaan zit hem in het besef wat hij een ander heeft aangedaan."*

*- Vrijwilliger Corinne*

---

Naast de SOS cursus wordt ook de rol van vrijwilligers door meerdere (oud-)compagnons aangehaald als een belangrijke factor om recidive tegen te gaan, zowel de gesprekken tijdens detentie als het (optionele) contact na detentie.

---

*"Voorheen zat ik m'n straf uit, ging naar buiten en werd aan m'n lot overgelaten. Sinds ik bij De Compagnie zit ben ik gaan nadenken en met m'n buddy gaan praten. Je buddy staat achter je. Ook als je straks buiten bent. Ze willen mensen uit hun hart helpen om te stoppen met criminaliteit."*

*- Compagnon Delano*

*"Als ik buiten kom zal ik contact houden met m'n buddy. Dat is voor mij ook een stok achter de deur om niet weer de fout in te gaan. Stel ik zit dan met iets, dan kan ik bij m'n buddy goed terecht."*

*- Compagnon Hendrik*

*"Onder compagnons is minder kans op recidive. Je bent op De Compagnie zo liefdevol behandeld, dus je wil buiten ook twee, drie of vijf mensen helpen."*

*- Compagnon Karim*

---

Ook de algehele sfeer op de afdeling -en in het bijzonder die tussen de compagnons onderling- werd als een belangrijke factor tegen recidive genoemd in vergelijking met reguliere

detentietrajecten. Veel compagnons gaven als groot verschil aan dat je op De Compagnie met elkaar aan een positieve toekomst werkt, waar bij reguliere afdelingen niet of negatief over de toekomst gesproken werd.

---

*"Als ik vanuit de reguliere afdeling naar buiten gekomen zou zijn zou ik gelijk teruggevallen zijn. Op de reguliere afdeling ben je met elkaar aan het bespreken wat je samen buiten zou kunnen doen aan criminele activiteiten. Hier op De Compagnie is men gericht op een goede toekomst, daarom wil je dat zelf ook. Als ik nu buiten zou komen en ik zou weer de fout in gaan zou het voelen als verraad. Verraad tegenover de vrijwilligers en verraad tegenover mijn mede-compagnons."*

- Compagnon Leon

*"Ik ben niet veranderd op De Compagnie, ik ben meer mezelf geworden. Op de reguliere afdeling was ik juist anders. Daar word je uitgedaagd en moet je jezelf bewijzen. Daar word je ook weer meegetrokken in criminaliteit. Hier werken mensen aan hun toekomst."*

- Compagnon Jan

---

#### *Resultaten op vermindering van recidive*

Van de 49 compagnons die in de eerste drie jaar hun tijd in De Compagnie volbracht hebben heeft één persoon gerecidiveerd. Hierbij dient wel vermeld te worden dat bij de meeste gedetineerden de *time at risk* nog te kort is om met zekerheid te zeggen of dit daadwerkelijk een significante verlaging van recidive betekent, immers, een deel van deze groep is slechts enkele weken tot maanden uitgestroomd. Bovendien hebben we geen goede controlegroep om de cijfers mee te vergelijken. Om hier toch een inschatting van te kunnen maken hebben we op basis van REPRIS [17], een online tool van de WODC-Recidivemonitor op basis van hun cijfermateriaal, gekeken naar de prevalentie en frequentie van recidive onder een doelgroep met karakteristieken die zoveel mogelijk vergelijkbaar zijn met die van de compagnons. Hiervoor hebben we de volgende selectie toegepast:

- Onderzoeksgroep: Ex-gedetineerden
- Recidivecriterium: Algemene recidive (nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten.)
- Sekse: Man
- Leeftijd: vanaf 20 jaar
- Verblijfsduur van de voorgaande detentie: Minimaal 6 maanden

REPRIS gaf aan dat voor deze doelgroep de verwachte prevalentie van 1-jarige algemene recidive 33,4% is, van 2-jarige algemene recidive 45,1% en van 3-jarige algemene recidive 51,3%.

Om deze percentages te vertalen naar een recidivecijfer voor een fictieve controlegroep voor het nulalternatief nemen we aan dat voor het aantal compagnons dat in de periode januari 2016 - juni 2016 De Compagnie verlaten heeft (6 personen) het percentage van 3-jarige algemene recidive opgaat, voor de periode van juli 2016 - juni 2017 (14 personen) het percentage van 2-jarige algemene recidive en voor de periode van juli 2017 - juni 2018 (17 personen) het percentage van 1-jarige algemene recidive. Voor het aantal oud-compagnons dat na juni 2018 is uitgestroomd (12) nemen we aan dat 0% gerecidiveerd zou hebben. Deze aannames leiden tot een verwacht aantal van 15 personen die zouden recidiveren in de fictieve controlegroep. Voor de berekening van de financiële baten hanteren we daarom de aanname dat er onder de oud-compagnons 14 personen minder zouden recidiveren dan de fictieve controlegroep voor het nulalternatief. Uit REPRIS blijkt ook dat de frequentie van tweejarige algemene recidive onder de fictieve controlegroep 2,7 is.

De karakteristieken die niet in deze selectiecriteria meegenomen zijn, maar die wel als selectiecriteria voor compagnons gelden zijn goed gedrag en motivatie. Deze zijn naar verwachting van belangrijke invloed op de resultaten op recidive. Om deze reden hanteren we in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten de aanname dat de attributie van de aanpak van De Compagnie op deze resultaten 75% is en dat 25% door de selectie van de doelgroep voorspeld had kunnen worden. Op basis hiervan maken we de grove inschatting dat het effect van De Compagnie tot een vermindering van 11 personen die recidiveren heeft geleid. Dit aantal vermenigvuldigd met de gemiddelde tweejarige algemene recidive van 2,7 leidt tot een grove inschatting van een vermindering van 28 gevallen van recidive.

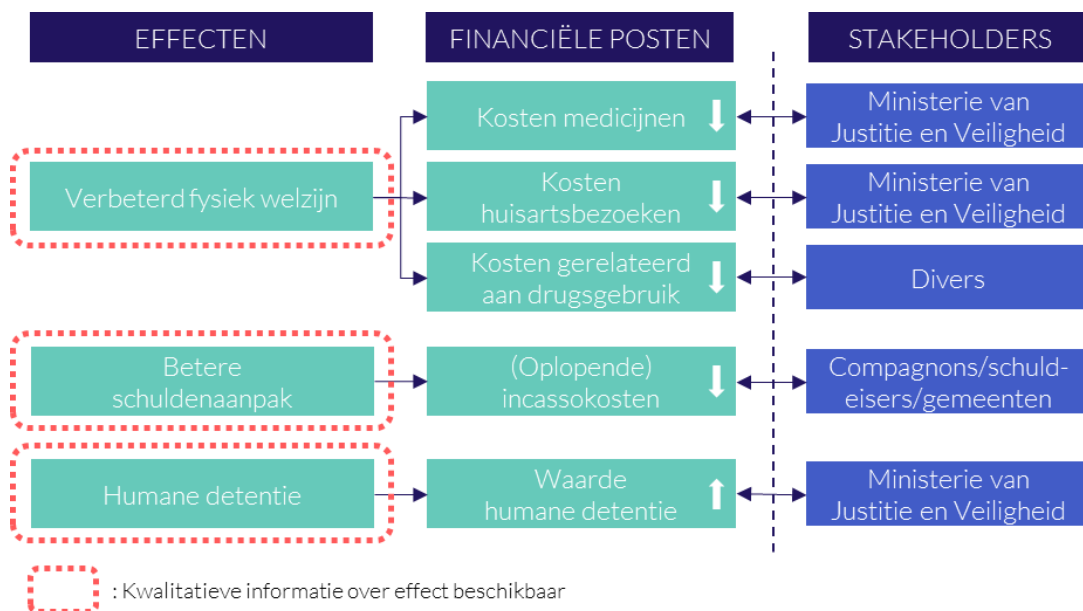
#### Financiële effecten op vermindering van recidive

Bij het voorkomen van recidivegevallen worden kosten voorkomen die gepaard gaan met delicten en de opvolging hiervan. Deze omvatten kosten van de opvolging van de delicten zoals inzet van politie en justitie en kosten van detentie, maar ook de kosten voor de maatschappij van de delicten zelf, zoals materiële schade, of immateriële schade voor de slachtoffers. In paragraaf 4.3.2 wordt een indicatieve inschatting gemaakt van de kwantitatieve baten van vermindering van recidive.

### 3.3. Verbetering leefklimaat

De verbetering van het leefklimaat was iets dat in de gesprekken met compagnons vaak als eerste genoemd werd. Met name het gevoel zich als mens behandeld te voelen werd in alle gesprekken door de compagnons genoemd als een groot voordeel ten opzichte van reguliere afdelingen. De effecten die we nader beschouwen zijn:

1. Verbetering fysiek welzijn
2. Betere schuldenaanpak
3. Humane detentie



Figuur 16: De effecten van De Compagnie in het kader van leefklimaat

Uit onderzoek naar het leefklimaat in justitiële inrichtingen blijkt dat factoren die direct van invloed zijn op het leefklimaat: de contacten tussen personeel en de ingesloten, de mate van autonomie, contacten met de buitenwereld, veiligheid, zinvolle dagbesteding en fysiek welbevinden [18]. Deze factoren zien we ook terug in de beschouwde effecten.

### 3.3.1. Verbeterd fysiek welzijn

#### *Bijdrage van De Compagnie aan verbetering van fysiek welzijn*

Veel compagnons geven aan dat ze op De Compagnie fysiek beter in hun vel zitten dan hoe ze zich op de reguliere afdeling voelden. Als belangrijke bijdragen hieraan wordt de rust, het eten en de ruimere mogelijkheden tot sporten genoemd.

Op De Compagnie bereiden de compagnons hun eten zelf en is het vers. Ze nuttigen de avondmaaltijd gezamenlijk. Op de reguliere afdeling eten gevangenen op hun cel. Veel compagnons gaven aan dat deze maaltijden van aanzienlijk mindere kwaliteit waren dan de maaltijden op De Compagnie.

---

*"Hier eet ik veel gezonder en vers. Op de gewone afdeling krijg je de 'zwarte bakjes' uit de diepvries. Het is heel mooi om samen te koken en te eten."*

*- Compagnon Bilal*

---

#### *Resultaten op verbetering fysiek welzijn*

In de Gedetineerdensurvey 2017 komt naar voren dat het eten op De Compagnie significant beter gewaardeerd wordt: de compagnons scoren hun tevredenheid over het eten een 3,9 op een vijf puntsschaal, ten opzichte van een 2,0 voor het landelijk gemiddelde.

Minstens even vaak wordt de positieve impact op het welzijn genoemd van de ervaren rust op De Compagnie in vergelijking tot de reguliere afdelingen.

---

*"De Compagnie is heel rustgevend. Het is hier zo rustig dat je de afzuigkap hoort zoemen. Dat is als een soort muziek. Hier ben ik tot rust gekomen. Hier kan je jezelf helen; je hebt de rust om over dingen na te denken."*

*- Compagnon Karim*

---

Meerdere compagnons geven aan minder afhankelijk te zijn van medicatie.

---

*"Doordat ik hier meer kon gaan sporten kon ik pijnstillers afbouwen die ik had voor een whiplash."*

*- Compagnon Leon*

*"Ik voel me ook fysiek gezonder sinds ik op De Compagnie zit. Op de vorige afdeling kreeg ik om de dag slaappillen. Nu niet meer. Ik was aan het piekeren over m'n gezinnetje. Ik krijg de pillen nog steeds, maar ik gebruik ze niet. Ik ga volgende week zeggen dat ik ze niet meer hoef."*

*- Compagnon Gerard*

*"Voor rust had ik op de reguliere afdeling medicijnen nodig en kreeg ik Oxazepam. Hier op De Compagnie heb ik dat niet meer nodig."*

*- Compagnon Karim*

---

Toch gaf ook één compagnon aan juist meer medicijnen zijn te gaan gebruiken, omdat hij er op De Compagnie achter kwam dat hij deze nodig had.

---

*"Ik ben op De Compagnie juist meer medicijnen gaan gebruiken, omdat ik er hier achter kwam dat ik hartkloppingen heb, maar dat ligt niet aan de afdeling."*

*- Compagnon Hendrik*

---

Een van de inclusiecriteria om op De Compagnie te mogen komen is dat er geen aantoonbaar gebruik van verboden middelen mag zijn. Dit wordt middels urinecontroles getest. Meerdere compagnons gaven aan dat het op de reguliere afdeling eenvoudig was om aan drugs te komen, maar dat er op De Compagnie geen drugs gebruikt wordt. Ze geven aan dat de onderlinge sociale controle op de afdeling hier ook positief aan bijdraagt ('als één het verpest, verpest hij het voor iedereen'), omdat dit zou kunnen leiden tot sancties voor de hele afdeling.

---

*"Sinds ik op De Compagnie ben, ben ik gestopt met blowen. Hier word ik omringd door gemotiveerde jongens."*

*- Compagnon Delano*

---

Uit de Gedetineerdensurvey 2017 blijkt dat compagnons hun fysieke gezondheid een score van 3,2 geven op een vierpuntsschaal, significant hoger dan het landelijke gemiddelde van 2,8. Er zijn geen cijfers beschikbaar die inzicht geven in het medicijngebruik of het aantal huisartsenbezoeken door compagnons, aangezien deze gegevens alleen op PI niveau gemeten worden.

#### *Financiële effecten op verbetering fysiek welzijn*

Omdat er te weinig kwantitatieve informatie beschikbaar is om de effecten op fysiek welzijn onder compagnons te vertalen naar financiële baten wordt dit als PM post in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten opgenomen. De kwalitatieve analyse geeft reden om te verwachten dat er een besparing gedaan zal worden op kosten van huisartsbezoeken en medicijngebruik. Deze baten vallen bij MinJenV.

### 3.3.2. Betere schuldenaanpak

#### *Bijdrage van De Compagnie aan verbetering van schuldenaanpak*

Op reguliere afdelingen zijn schulden ook één van de focuspunten van re-integratie. Zo wordt bijvoorbeeld het schuldensprekeuur van Humanitas aangeboden. Meerdere compagnons gaven aan dat de mogelijkheden om hun schulden aan te pakken op De Compagnie uitgebreider en beter te benutten waren dan op reguliere afdelingen. Zij gaven aan dat op de reguliere afdelingen enkel de mogelijkheid wordt geboden om de schulden te bevrozen, terwijl zij op De Compagnie in staat zijn regelingen te treffen met schuldeisers, doordat ze meer mogelijkheden hebben tot contact met deze schuldeisers via telefoon en e-mail (via de GNd staf). Ook gaven meerdere compagnons aan op de reguliere afdeling niet de rust te ervaren om hun schulden aan te pakken, maar op De Compagnie wel.

---

*"Ik ben ZZP'er en had allemaal incasso's. Hier krijg ik de mogelijkheid om overal betalingsafspraken te maken, via telefoon en laptop. Ook was een voertuig van mij gestolen, maar ik kreeg hier oplopende boetes op omdat hij nog wel op mijn naam*



*stond, maar niet meer verzekerd was. Hier op De Compagnie hebben ze geregeld dat er een wijkagent kwam, zodat ik aangifte van de diefstal kon doen en m'n boetes niet verder opliepen.*

*Al met al heeft dit me denk ik al minstens €13.000 aan kosten bespaard. Anders zou ik dat aan schulden hebben. Op de reguliere afdeling heb je de mogelijkheid om je schulden te laten bevroren, maar ik wil mijn schulden niet laten bevroren, ik wil het opgelost hebben. Ik zie veel anderen met een blauwe zak naar buiten gaan en dat ze op het eerste adres dat ze hebben meteen een incasso van €30,000 krijgen. Ook al kan je dan je schulden bevroren, dan kan je nog geen goede opstart maken als je vrij bent."*

*- Compagnon Gerard*

---

#### *Resultaten op schuldenaanpak*

Er zijn nog geen cijfers beschikbaar die inzicht geven in de mate waarin compagnons succesvol zijn in het niet laten oplopen of zelfs verlagen of oplossen van hun schulden. Bij het opstellen van het persoonlijke CompagniePlan worden de status omtrent schulden wel geïnventariseerd.

Gemiddeld kampt 78% van de gedetineerden met schulden [5]. Omdat het hebben van schulden geen selectie- of uitsluitingscriterium voor De Compagnie is, is de verwachting dat dus ook rond de 78% van De Compagnons bij aanvang met schulden kampt.

Door de actieve opvolging op het CompagniePlan met behulp van de vrijwilligers en de steun van de GNd staf is aannemelijk dat de meeste compagnons ervoor zullen zorgen dat hun schulden in ieder geval niet verergeren en in een deel van de gevallen deze zelfs zullen verkleinen.

#### *Financiële effecten op schuldenaanpak*

De maatschappelijke kosten van schulden vallen op verschillende plaatsen. Dit zijn uitvoeringskosten van schuldhelpverlening, die in de eerste plaats voor de gemeenten zijn.

Daarnaast vallen er kosten bij de schuldeisers in geval van niet afbetaalbare schulden en natuurlijk bij de schuldenaren zelf, bijvoorbeeld door oplopende incassokosten. Omdat er geen kwantitatieve gegevens van de effecten op schuldenaanpak door compagnons beschikbaar zijn wordt dit als PM post in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten opgenomen.

Nader onderzoek in de toekomst kan uitwijzen wat de effecten van de schuldenaanpak op De Compagnie zijn.

### 3.3.3. Humane detentie

#### *Bijdrage van De Compagnie aan humane detentie*

Humanisering betreft het bewerkstelligen van een gezonde en harmonieuze organisatie, waarbij recht wordt gedaan aan de belangen en waarden van alle betrokkenen en de meervoudigheid aan menselijke ervaring [19].

Humane detentie is een beleidsdoel van MinJenV. Dit is echter niet altijd eenvoudig. Door een toenemende focus op veiligheid en de daaruit voortkomende roep uit de samenleving om zo lang en hard mogelijk te straffen is het streven naar humane detentie naar de achtergrond verschoven [19]. MinJenV traint haar medewerkers in 'motiverende bejegening': omgaan met gedetineerden op een manier die hen motiveert om te werken aan een toekomst zonder criminaliteit.

Motiverende bejegening is gebaseerd op vijf waarden: respect, menswaardigheid, vertrouwen, ondersteuning en interactie. Uit de praktijk is gebleken dat motiverende bejegening als methode helpt om het gedrag van gedetineerden blijvend te veranderen. Daarnaast heeft het een aantal positieve neveneffecten: minder wangedrag onder gedetineerden, minder klachten en hernieuwd enthousiasme onder de medewerkers [20].

GNd zet zich tijdens en na detentie in voor een menswaardig bestaan en dit manifesteert zich ook sterk op De Compagnie. In de aanpak van De Compagnie zien we dit terug in het aanspreken met de voornaam, het geven van eigen verantwoordelijkheid aan de compagnons en het menselijke

contact met de buitenwereld middels vrijwilligers. Dat dit voor de compagnons van groot belang is kwam duidelijk naar voren in de gevoerde interviews. In veel gevallen werd dit als het grootste verschil tussen De Compagnie en reguliere afdelingen genoemd.

---

*"Je eigenwaarde is heel belangrijk. Je wil gewoon als mens behandeld worden."*

- Compagnon Isaak

---

#### *Resultaten op humane detentie*

Belangrijke aspecten aan humane detentie zijn de omgang met het personeel, ervaren autonomie en zingeving [18]. Uit de Gedetineerdensurvey 2017 blijkt dat De Compagnie op deze aspecten significant beter scoort op de vijf puntsschaal dan het totale Gevangeniswezen:

- De omgang met medewerkers significant beter ervaren wordt dan in het totale gevangeniswezen, met een score van 3,8 op De Compagnie ten opzichte van 3,3 voor het totale Gevangeniswezen.
- Ook op autonomie wordt door de compagnons hoger gescoord: een 3,8 ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,7.
- De mate waarin de compagnons zingeving ervaren is terug te zien in hun score op zinvolle dagbesteding: een 3,3 ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 2,3.
- Het algemeen oordeel dat de compagnons geven is een 3,6, terwijl het landelijk gemiddelde een 2,9 is.

In de gesprekken met de (oud-)compagnons werd unaniem positief benoemd dat de compagnons zich op De Compagnie als mens behandeld voelen. In de meeste gevallen werd dit gecontrasteerd met relatief negatieve ervaringen op de reguliere afdelingen. Slechts één compagnon zei dat hij eigenlijk overal wel goed ontvangen was. De meeste compagnons gaven echter aan zich op reguliere afdelingen niet als mens, maar als nummer behandeld te voelen.

---

*"Op de reguliere afdeling was je een nummer. Daar was het taboe om de directeur aan te spreken. Hier eet de directeur mee."*

- Compagnon Gerard

*"Op De Compagnie ben ik geen celnummer, maar ben ik mijn naam."*

- Compagnon Bilal

*"Toen ik net op De Compagnie kwam voelde het als een verlossing. Hier krijg je je naam terug."*

- Compagnon Leon

---

Een deel van de geïnterviewde compagnons sprak zelfs van zich op reguliere afdelingen niet als mens, maar als beest behandeld te voelen.

---

*"Aan de overkant (reguliere detentie) ben je een nummer. Hier ben je echt een mens. Wil je ze als mens buiten hebben, of maak je ze beesten?"*

- Compagnon Karim

*"Behandel mensen met respect. Dan zal je van elke gedetineerde ook respect terug krijgen. Behandel mensen niet als een hondje, want dan krijg je ook een hond. Hier in De Compagnie word ik als mens behandeld."*  
- Compagnon Delano

#### Financiële effecten op humane detentie

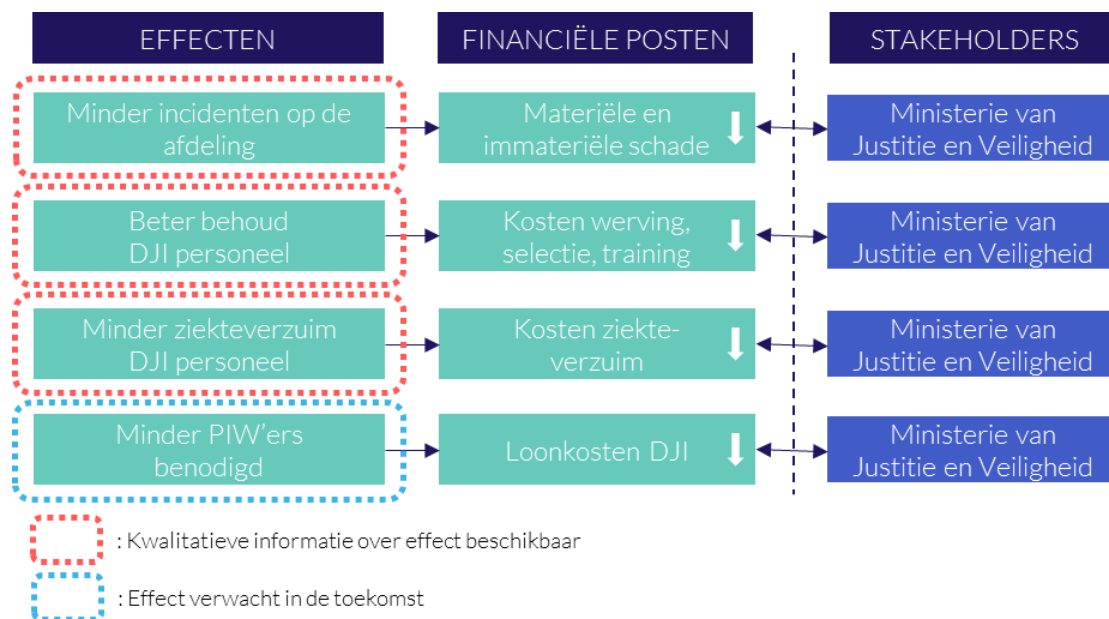
Humane detentie is een beleidsdoel van MinJenV. De genoemde neveneffecten hiervan -minder wangedrag onder gedetineerden, minder klachten en hernieuwd enthousiasme onder de medewerkers- kunnen indirect leiden tot financiële baten waar MinJenV de vruchten van kan plukken.

Een andere kijk hierop is: 'Wat is het MinJenV waard om hun beleidsdoel van humane detentie effectief te bereiken?' Dit is een complex vraagstuk, maar de kwalitatieve informatie geeft in ieder geval sterke indicatie dat De Compagnie bijdraagt aan het bewerkstelligen van dit beleidsdoel. Aangezien er geen kwantitatieve informatie beschikbaar is over de waarde van humane detentie wordt deze post enkel als PM opgenomen bij de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten.

### 3.4. Verbetering werkklimaat

De Compagnie wordt door de medewerkers van PI Krimpen die in het kader van dit onderzoek gesproken zijn ervaren als een prettige werkplek. Dit danken zij veelal aan verschillende factoren, maar voornamelijk aan de houding van de compagnons en de daarmee hand-in-hand gaande veranderende rol van de medewerkers. Dit verbeterde werkklimaat is terug te zien in verschillende effecten. In deze analyse bekijken we de volgende vier effecten:

1. Minder incidenten op de afdeling
2. Beter behoud van DJI personeel
3. Minder ziekteverzuim onder DJI personeel
4. Minder penitentiair inrichtingswerkers (PIW) personeel benodigd



Figuur 17: De effecten van De Compagnie in het kader van werkklimaat

### 3.4.1. Minder incidenten op de afdeling

#### *Bijdrage van De Compagnie aan minder incidenten op de afdeling*

Door zowel (oud-)compagnons als vrijwilligers als medewerkers van GNd en PI Krimpen wordt positief gesproken over de sfeer op de afdeling. Belangrijk hierin noemen zij de manier waarop de compagnons leren en gefaciliteerd worden om onderling zaken die dwars zitten uit te spreken, individueel, of in groepsverband in bijvoorbeeld het tweewekelijks groepsoverleg.

In de Gedetineerdensurvey 2017 scoort De Compagnie aanzienlijk hoger op de omgang met medegedetineerden, met een score van 4,0 op een vijfpuntsschaal ten opzichte van 3,4 voor het landelijk gemiddelde.

---

*"We hebben hier regelmatig vergaderingen waarin we ongenoegen met elkaar onderling kunnen bespreken. We zijn een hechte groep. We geven elkaar ook wel eens dingen. Op de reguliere afdeling gebeurde dat nooit, tenzij er wat van je terugverwacht werd."*

*- Compagnon Cornelis*

*"Soms zijn er onderlinge ergernissen, maar dat kunnen we dan zelf oplossen door erover te praten. We zorgen hier voor elkaar."*

*- Compagnon Bilal*

*"Waar op een reguliere afdeling de sfeer vaak grimmig is, is dat op De Compagnie heel anders. Hier leren de compagnons omgaan met verschillende mensen, met elkaar. Er waren hier twee jongens die compleet anders dan elkaar waren en waarvan ik zou denken dat ze elkaar voor De Compagnie waarschijnlijk door vooroordelen niet zouden mogen. Maar hier zijn ze elkaar gaan steunen. Ze hebben elkaar echt geholpen."*

*- Vrijwilliger Mario*

---

#### *Resultaten op minder incidenten op de afdeling*

Velen van de compagnons en medewerkers geven aan dat de betere sfeer op de afdeling terug te zien is in het lage aantal incidenten op de afdeling en aan hoe er door de compagnons gereageerd wordt in geval van spanningen of in geval van incidenten elders in de PI.

In de interviews kwam naar voren dat er in de eerste drie jaar van De Compagnie slechts één incident heeft plaatsgevonden, tussen een compagnon en een PIW'er, en dat dit incident ook direct binnen de groep opgelost is zonder dat versterking nodig was.

Ook werd meermaals benoemd wat er gebeurt als er een alarm afgaat in verband met een incident elders in de PI: in dat geval moeten alle gevangenen ingesloten worden in hun eigen cel. Op reguliere afdelingen schijnt dit niet soepel te verlopen, maar op De Compagnie gaan alle compagnons bij het horen van het alarm uit zichzelf hun eigen cel in.

---

*"Op een reguliere afdeling zijn er minstens om de dag wel alarmsituaties, dat de boel uit de hand dreigt te lopen. Op De Compagnie heb je dat eigenlijk nooit. Er is één keer een incident geweest in al die tijd dat het nu draait. Wat dat betreft is dat bijna te verwaarlozen. En als er een situatie op een andere afdeling is moet het personeel van De Compagnie daar ook hulp bieden. Op reguliere afdelingen hebben ze de grootste moeite om de gedetineerden naar hun cel te laten gaan. Op De Compagnie lopen ze zelf naar hun cel toe."*

*- Edwin, casemanager van DJI voor compagnons en andere gedetineerden*

*"Het is hier geen kleuterklas zoals op de reguliere afdeling. Als er hier een alarm afgaat gaat iedereen uit zichzelf achter z'n deur. De bewaarders zijn bij ons geen 'bewaker', maar iemand die praktische zaken regelt."*

*- Compagnon Cornelis*

---

Dit is ook terug te zien in het feit dat er in de afgelopen jaren van De Compagnie niet een keer inzet van een *intern bijstandsteam* (IBT) benodigd is geweest.

#### *Financiële effecten op minder incidenten op de afdeling*

De maatschappelijke baten van minder incidenten op de afdeling vallen naar verwachting deels bij materiële schade, ten bate van MinJenV. Ook kan het baten opleveren bij de betrokken personen, zoals de compagnons zelf of het personeel, die minder materiële of immateriële schade oplopen. Er is te weinig informatie beschikbaar om hier vooralsnog een prijskaartje aan te hangen. Daarom wordt deze post enkel als PM opgenomen bij de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten.

### 3.4.2. Beter behoud DJI personeel

#### *Bijdrage van De Compagnie aan behoud DJI personeel*

De Compagnie wordt door veel medewerkers van PI Krimpen aan den IJssel als prettige werkplek ervaren in vergelijking tot reguliere afdelingen. Dit wordt deels toegeschreven aan het feit dat er minder spanning op de werkvloer heerst en deels aan het feit dat het personeel een prettigere rol kan vervullen, die als menselijker ervaren wordt.

Dit komt ook terug in hoe de compagnons over de PIW'ers spreken. Zij geven aan een hele andere relatie met de PIW'ers op De Compagnie te hebben dan op de reguliere afdeling, waarbij ze de PIW'ers op De Compagnie niet als 'bewaker', maar als support omschrijven.

---

*"De Compagnie hoeft geen bewaarders voor de veiligheid, maar enkel om te bemiddelen bij praktische zaken."*

*- Compagnon Bilal*

*"Hier gaan de PIW'ers menselijk met je om, daar leek het alsof ze je wilden testen."*

*- Compagnon Delano*

---

#### *Resultaten op behoud van DJI personeel*

Er zijn geen exacte cijfers bekend over het behoud van DJI personeel op De Compagnie ten opzichte van reguliere afdelingen. In gesprekken was er wel een PIW'er die aangaf eigenlijk al actief op zoek te zijn naar een baan buiten DJI, maar die door De Compagnie toch gebleven is.

---

*"Na jaren als PIW'er op een reguliere afdeling gewerkt te hebben wilde ik weg. Ik was zelfs al aan het rondkijken voor ander werk. De werkdruk was te hoog geworden, er was steeds minder tijd om met de mensen te praten. Het sloot niet meer aan bij hoe ik vind dat mensen behandeld moeten worden. Toen kwam de optie langs om bij De Compagnie te werken. Eerst wilde ik dit niet, omdat ik bang was dat de stekker er weer uitgetrokken zou worden. Maar na een tijdje ben ik toch bij De Compagnie begonnen en nu vind ik m'n werk weer leuk."*

*- PIW'er Ariën*

---

Een ander opmerkelijk gegeven is dat De Compagnie niet alleen een werkplek is die ervoor zorgt dat personeel niet weg wilt, maar dat het ook genoemd werd als werkplek die werknemers in staat stelt na uitval weer terug naar werk op reguliere afdelingen te gaan. In de PI Krimpen a/d IJssel zijn twee PIW'ers geweest die waren uitgevallen en die niet in staat waren om op een reguliere afdeling te re-integreren. Op De Compagnie lukte dit hen wel en zij werken nu ook weer op reguliere afdelingen.

#### *Financiële effecten op behoud van DJI personeel*

Aangezien er geen harde data is om de effecten op behoud van personeel te onderbouwen wordt dit effect als een PM post meegenomen in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten. Hierbij kan gedacht worden aan besparingen op werving, selectie en training van vervangend personeel. Deze besparingen zullen bij het MinJenV vallen.

### 3.4.3. Minder ziekteverzuim DJI personeel

#### *Bijdrage van De Compagnie aan minder ziekteverzuim DJI personeel*

Het feit dat De Compagnie door veel DJI medewerkers als prettige werkplek wordt ervaren in vergelijking tot reguliere afdelingen, zal naar verwachting ook leiden tot minder ziekteverzuim.

---

*"De werksfeer op De Compagnie is gemoedelijker. Het voelt als een grote huiskamer. Het is hier prettiger werken en er zijn nooit problemen. Hier houd je je werk veel langer vol."*

*- Complexbeveiliger Kevin*

---

#### *Resultaten op minder ziekteverzuim DJI personeel*

Of er op De Compagnie daadwerkelijk sprake is van minder ziekteverzuim is (nog) niet bekend. Hier komt bij dat de schaalgrootte van de eerste drie jaar De Compagnie als het gaat om betrokken DJI personeel ook nog niet van dusdanige orde zal zijn dat eventuele gegevens hiervan hoge significantie zouden hebben. Andere factoren die invloed hebben op ziekteverzuim naast werkklimaat zouden hier nog een (te) grote invloed op kunnen hebben.

#### *Financiële effecten op minder ziekteverzuim DJI personeel*

Omdat er nog geen kwantitatieve gegevens bekend zijn van de resultaten op ziekteverzuim zal dit effect als PM post in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten meegenomen worden. De verwachting op basis van de kwalitatieve informatie is immers wel dat het ziekteverzuim op De Compagnie lager zal liggen dan op reguliere afdelingen. Dit kan daarom leiden tot besparingen op loondoorbetaling bij ziekte door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

### 3.4.4. Minder PIW personeel benodigd

#### *Bijdrage van De Compagnie aan verlaging van aantal benodigde PIW'ers*

De verhoogde ervaren veiligheid op de afdeling zou er ook toe kunnen leiden dat er minder PIW'ers benodigd zijn op de afdeling. De norm is dat er per 24 gedetineerden 2 PIW'ers aanwezig moeten zijn. Veel compagnons menen dat dit omlaag zou kunnen, omdat er minder noodzaak tot beveiliging is. Wel benadrukken zij dat de rol die de PIW'ers nu op De Compagnie vervullen, die van support, van het regelen van praktische zaken, erg belangrijk is en dat je daarom altijd wel PIW'ers nodig zal blijven hebben. Een compagnon gaf ook aan dat hij om die reden dacht dat minder PIW'ers geen optie zou zijn.

---

*"Op De Compagnie zouden we ook met minder bewaarders afkunnen, mits ze zich zo gedragen als de bewaarders nu, dus meer als mentor. Hier vertrouwen we ze."*

*- Compagnon Delano*

*"Minder bewaarders op De Compagnie zou kunnen, maar je hebt wel regime nodig. Dit zou echter ook door de vrijwilligers gewaarborgd kunnen worden."*

*- Compagnon Isaak*

---

#### *Resultaten op verlaging van aantal benodigde PIW'ers*

In de eerste drie jaar dat De Compagnie heeft gedraaid is er geen besparing op werknemerskosten geweest. De norm van 2 op 24 is vastgehouden. Wel zagen we in de praktijk dat werknemers die op de lijst voor De Compagnie stonden toch af en toe ingezet werden op reguliere afdelingen omdat dat mogelijk was. De directeur van PI Krimpen a/d IJssel schat in dat het in de toekomst wel mogelijk zou zijn dat er minder DJI personeel op De Compagnie nodig is.

---

*"In de toekomst zou een verhouding van 1 PIW'er op 18 compagnons mogelijk kunnen zijn, misschien zelfs minder. Onderzoek zou moeten uitwijzen wat verantwoord is."*

*- Peter Baaijens, vestigingsdirecteur PI Krimpen aan den IJssel*

---

#### *Financiële effecten minder PIW'ers*

In de eerste drie jaar is dus nog niet te bespreken van een besparing op loonkosten door een vermindering van PIW'ers. Daarom wordt dit effect niet opgenomen in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten. Vooruitblikkend op de toekomst zou dit wel een nieuwe financiële baat kunnen opleveren.

## 4. Indicatieve vergelijking van de kosten en maatschappelijke baten

In de voorgaande hoofdstukken zijn de kosten en de effecten van De Compagnie in vergelijking met het nulalternatief inzichtelijk gemaakt. Dit steunt grotendeels op kwalitatieve informatie, waardoor de mogelijkheden tot een volledige kwantitatieve berekening van de maatschappelijke baten beperkt zijn. Om toch een inschatting te maken van hoe de kosten van De Compagnie in verhouding staan tot de baten worden in dit hoofdstuk als eerste aanzet op basis van een aantal nader toegelichte aannames de kosten en baten met elkaar vergeleken.

#### *De Compagnie kosten-baten Excel tool*

Voor de uitwerking en onderliggende berekeningen van deze indicatieve vergelijking van kosten en baten hebben we een onderliggend Excel model ontwikkeld. In dit model kunnen de aannames aangepast worden om inzicht te krijgen in wat dit doet met het nettoresultaat van de kosten en baten van De Compagnie. Dit biedt GND de mogelijkheid om met toekomstige informatie die leiden tot aanpassingen van de gemaakte aannames eenvoudig het aangepaste kosten/baten-resultaat weer te geven.

#### *Netto contante waarde*

Voor de indicatieve vergelijking worden alle kosten en baten weergegeven als netto contante waarde (NCW). Geldstromen die verder in de toekomst liggen worden via de discontovoet



vertaald naar euro's op dag 1 in 2016. Hiervoor hanteren we een discontovoet van 3%, wat als gebruikelijk wordt beschouwd bij kosten-baten analyses in het sociale domein [21].

#### 4.1 Maatschappelijke kosten versus baten

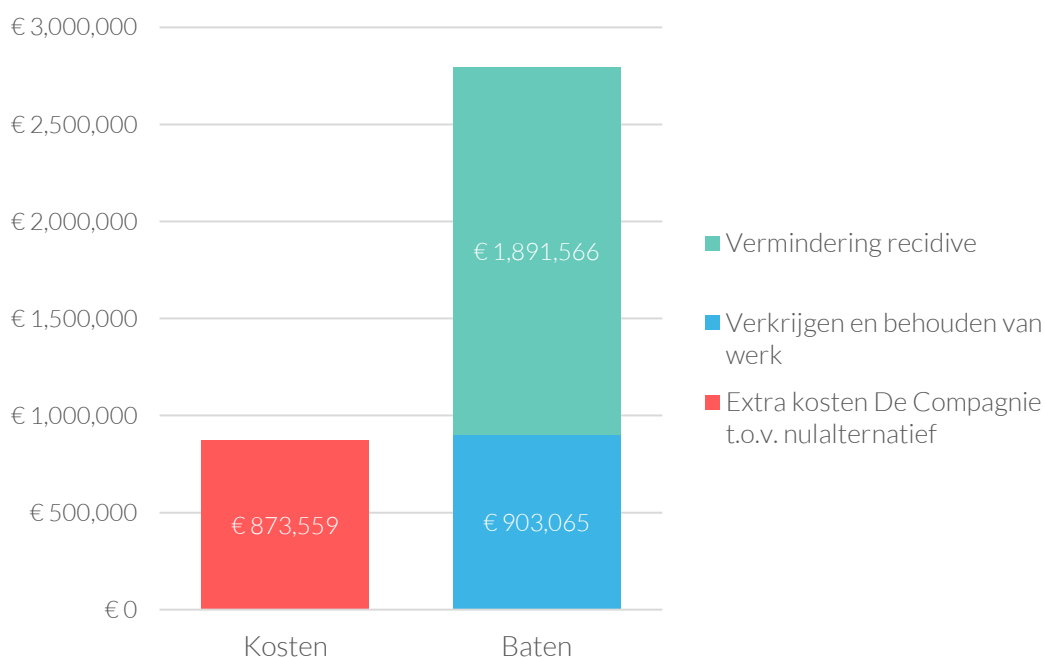
In tabel 6 en figuur 18 worden de maatschappelijke kosten en baten van De Compagnie met elkaar vergeleken. Voor de baten worden hierin alle effecten meegenomen uit figuur 11 waarvan in hoofdstuk 3 onderbouwd is dat ze als effect van de eerste drie jaar De Compagnie optreden. Zoals in hoofdstuk 3 ook terug te lezen is zijn de meeste effecten slechts kwalitatief te onderbouwen, of niet volledig kwantitatief te onderbouwen. Om deze reden worden de meeste posten in deze vergelijking als *pro memorie* posten opgenomen, waarbij *PM (+)* aangeeft dat ze een positief effect op de kosten-baten verhouding hebben en *PM (-)* betekent dat ze een negatief effect hebben. Voor deze posten wordt dus geen inschatting gemaakt van de hoogte ervan, maar staan ze vermeld om ze in de vergelijking tussen de kosten en baten in het achterhoofd te houden.

Tabel 6: Overzicht indicatieve vergelijking tussen de maatschappelijke kosten en baten op basis van de gehanteerde aannames

| Vergelijking kosten en baten De Compagnie 2016-2018                  | NCW               |
|----------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <b>Totale kosten</b>                                                 | <b>€ 873.559</b>  |
| Extra kosten De Compagnie t.o.v. nulalternatief                      | € 873.559         |
| Kosten door toename in gevolgde cursussen                            | PM (-)            |
| <b>Totale baten</b>                                                  | <b>€2.794.631</b> |
| Verkrijgen en behouden van werk                                      | €903.065          |
| Minder incidenten op de afdeling                                     | PM (+)            |
| Behoud DJI personeel                                                 | PM (+)            |
| Vermindering ziekteverzuim DJI personeel                             | PM (+)            |
| Vermindering medicijngebruik                                         | PM (+)            |
| Vermindering drugsgebruik                                            | PM (+)            |
| Betere aanpak schulden                                               | PM (+)            |
| Humane detentie                                                      | PM (+)            |
| Minder negatieve impact op relaties tussen gevangenen en hun naasten | PM (+)            |
| Vermindering recidive                                                | €1.891.566        |
| <b>Kosten-baten saldo</b>                                            | <b>€1.921.072</b> |
| <b>Ratio maatschappelijke baten/kosten</b>                           | <b>3,20</b>       |

Op basis van de gemaakte aannames schatten we in dat eerste drie jaar De Compagnie een positief maatschappelijk saldo heeft opgeleverd van ruim €1.9 miljoen NCW, wat overeenkomt met een maatschappelijke winst van 220%. Dat wil zeggen dat iedere geïnvesteerde euro €3,20 oplevert.

In paragraaf 4.5 wordt een aantal scenario's beschouwd waarin de aannames gewijzigd worden om inzicht te krijgen in wat dit met het kosten/baten-resultaat doet.



Figuur 18: Indicatieve vergelijking kosten en baten van 3 jaar De Compagnie

## 4.2. Toelichting kosten

In de inschatting van de kosten-baten verhouding vergelijken we de baten van De Compagnie ten opzichte van het nulalternatief met de kosten die aanvullend worden gemaakt voor De Compagnie ten opzichte van het nulalternatief. Deze kosten zijn weergegeven in tabel 1 in hoofdstuk 2. De NCW van deze kosten is € 873.559.

Een kanttekening hierbij is dat in deze kosten ook de opstartkosten in 2016 meegenomen zijn. In paragraaf 2.5. zagen we dat in dit opstartjaar de kosten per compagnon nog significant hoger lager dan in de jaren erna. Terugkijkend op de eerste drie jaar zijn dit dus de totale kosten, maar bij zullen de kosten per compagnon naar verwachting dus dalen.

De verwachting is ook dat er een toename in kosten is door een toename in cursussen die door compagnons gevolgd worden in vergelijking met het aantal cursussen dat zij op reguliere afdelingen gedaan zouden hebben. Hoeveel cursussen de compagnons meer doen is niet kwantitatief inzichtelijk, daarom wordt dit als PM(-) post opgenomen.

## 4.3 Toelichting baten

Het merendeel van de effecten van De Compagnie zijn in de indicatieve berekening van de maatschappelijke baten als PM(+) posten opgenomen, in verband met een gebrek aan cijfers om de berekeningen op te baseren. De verwachting is daarom dat de NCW van de totale baten van De Compagnie in de praktijk hoger ligt dan in deze berekening vertegenwoordigd is. De effecten waarvoor wel een waarde berekend is zijn die van het verkrijgen en behouden van werk en het verminderen van recidive. In deze paragraaf lichten we toe hoe deze waarde tot stand gekomen is en welke aannames voor deze berekening gedaan zijn.

### 4.3.1. Berekening baten van het verkrijgen en behouden van werk

Voor de financiële waarde van het verkrijgen en behouden van werk worden de afname in bijstandsuitkeringen en de toename in belastingen ten opzichte van het nulalternatief meegenomen.

### Afname in bijstandsuitkeringen

Om de financiële waarde van de afname in bijstandsuitkeringen door De Compagnie in te schatten worden de volgende aannames gemaakt:

- In de werkelijkheid is een aanzienlijk deel van de uitstroom naar werk uitstroom naar de ZBBI. Zolang de oud-compagnons in de ZBBI zijn zouden ze eigenlijk sowieso geen bijstandsuitkeringen ontvangen of belasting betalen. We hebben niet de exacte gegevens van de oud-compagnons van hoe lang hun ZBBI periode duurt of wat hun status was op het moment dat ze van de ZBBI uitstroomden uit detentie. Bovendien vergelijken we de resultaten met een controlegroep van *the Prison Project* [6], die wel daadwerkelijk detentie verlaten. Omdat de verwachting is dat de resultaten op uitstroom naar (duurzaam) werk op de ZBBI ook voortduren in de periode na de ZBBI maken we voor de indicatieve berekening de aanname dat dus zowel voor de ZBBI'ers die uitstromen naar betaald werk als voor de oud-compagnons die extern uitstromen naar betaald werk dezelfde baten gelden.
- Voor de oud-compagnons met betaald werk wordt aangenomen dat hun werk hen onafhankelijk van de uitkering heeft gemaakt en dat ze zonder betaald werk wel een uitkering zouden ontvangen.
- De compagnons zijn ongeveer gelijk verdeeld onder gehuwden/samenwonenden en alleenstaanden en alleenstaande ouders, daarom wordt om het gemiddelde uitkeringsbedrag te berekenen het gemiddelde genomen van de uitkeringshoogtes voor deze doelgroepen. Gedurende de eerste drie jaar en momenteel waren de hoogtes van de (netto) uitkeringen inclusief vakantie-uitkering per maand voor mensen vanaf 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd (waaronder vrijwel alle compagnons vallen) als volgt [22]:

Tabel 7: Hoogte uitkeringen in de periode 2016-2019

| Jaar | Gehuwden/<br>samenwonenden | Alleenstaanden en<br>alleenstaande ouders | Gemiddeld |
|------|----------------------------|-------------------------------------------|-----------|
| 2016 | €1.389,57                  | €972,70                                   | €1.181,14 |
| 2017 | €1.403,98                  | €982,79                                   | €1.193,39 |
| 2018 | €1.417,32                  | €992,12                                   | €1.204,72 |
| 2019 | €1.465,07                  | €1.025,55                                 | €1.245,31 |

- We nemen aan dat De Compagnons die eind december 2018 nog betaald werk hadden duurzaam aan het werk zijn. En we nemen aan dat de personen die duurzaam aan het werk zijn voor een periode van 36 maanden onafhankelijk zullen blijven van een uitkering.
- We nemen aan dat de personen die wel uitstromen naar werk, maar niet duurzaam aan het werk blijven voor een periode van 3 maanden onafhankelijk zullen zijn van een uitkering.
- Na 2018 zullen er nog 13 compagnons uitstromen die in de periode 2016-2018 op De Compagnie hebben gezeten. We nemen aan dat alle compagnons die vóór 1/8/2018 op De Compagnie zijn ingestroomd lang genoeg op De Compagnie hebben gezeten om meegenomen te worden in de effecten van De Compagnie over deze periode. Dit zijn 10 compagnons. We nemen aan dat voor deze 10 compagnons dezelfde verhouding opgaat voor duurzame en niet-duurzame arbeidstoeleiding, wat betekent dat we aannemen dat 5 compagnons duurzaam aan het werk gaan en 1 compagnon niet-duurzaam aan het werk gaat. We nemen aan dat deze compagnons op 1/7/2019 uitstromen.
- Voor het nulalternatief wordt aangenomen dat 36% van de deelnemers na uitstroming duurzame arbeid zou hebben en dat 100% hiervan duurzaam aan het werk zou gaan. Deze aanname wordt gedaan op basis van het onderzoek *the Prison Project* [6], waaruit

van de onderzochte groep 36% binnen een half jaar aan het werk ging en het gros hiervan ook gedurende dit half jaar aan het werk bleef.

- Het selectieproces van de compagnons zoals beschreven in paragraaf 2.2 in acht nemend, nemen we aan dat 75% van de resultaten op arbeidstoeleiding toegerekend kunnen worden aan de aanpak van De Compagnie en dat 25% toe te wijzen is aan de selectie van de deelnemers. We hanteren dus een attributie van 75%.

Op basis van deze aannames is de NCW van besparingen op uitkeringskosten €523.930. Vermenigvuldigd met de attributie is dit een NCW van €392.948. Zie bijlage A voor de uitgevoerde berekeningen.

#### *Toename in belastingen*

In aanvulling op de aannames die we gemaakt hebben voor een indicatieve berekening van de besparing op uitkeringskosten maken we voor de berekening van de toename in belastingen de volgende aannames:

- Het gemiddelde salaris van de oud-compagnons schatten we op €2.600 per maand, met een gemiddelde maandelijkse belasting van €990, gebaseerd op de gemiddelde lonen voor het type banen waarin het gros van de oud-compagnons uitstroomt, zoals onderbouwd in paragraaf 3.1.1.
- Het gemiddelde salaris voor het nulscenario schatten we op €1.500 per maand, met een gemiddelde maandelijkse belasting van €550, gebaseerd op de salarisgegevens van de controlegroep van het Prison Project, zoals toegelicht in paragraaf 3.1.1.

Op basis van deze aannames is de NCW van de toename in belastingen €680.157.

Vermenigvuldigd met de attributie is dit een NCW van €510.118. Zie bijlage A voor de uitgevoerde berekeningen.

Gebaseerd op deze berekeningen schatten we in dat de totale baten op het gebied van arbeidstoeleiding door De Compagnie  $€392.948 + €510.118 = €903.065$  zijn, op basis van besparingen op uitkeringslasten door gemeenten en op basis van toename in belastingen voor de Belastingdienst.

#### 4.3.2. Berekening baten van vermindering van recidive

Van alle oud-compagnons heeft één persoon gerecidiveerd. In paragraaf 3.2.2 is onderbouwd dat dit geschat wordt op een vermindering van detentierecidive van 28 recidivegevallen door De Compagnie ten opzichte van het nulalternatief betreft. Deze grove schatting was gebaseerd op de volgende aannames:

- REPRIS gaf aan dat voor deze doelgroep de verwachte prevalentie van 1-jarige algemene recidive 33,4% is, van 2-jarige algemene recidive 45,1% en van 3-jarige algemene recidive 51,3%. Om deze percentages te vertalen naar een recidivecijfer voor een fictieve controlegroep voor het nulalternatief nemen we aan dat voor het aantal compagnons dat in de periode januari 2016 - juni 2016 De Compagnie verlaten heeft (6 personen) het percentage van 3-jarige algemene recidive opgaat, voor de periode van juli 2016 - juni 2017 (14 personen) het percentage van 2-jarige algemene recidive en voor de periode van juli 2017 - juni 2018 (17 personen) het percentage van 1-jarige algemene recidive. Voor het aantal oud-compagnons dat na juni 2018 is uitgestroomd (12) nemen we aan dat 0% gerecidiveerd zou hebben. Deze aannames leiden tot een verwacht aantal van 15 personen die zouden recidiveren in de fictieve controlegroep. Voor de berekening van de financiële baten hanteren we daarom de aanname dat er onder de oud-compagnons 14 personen minder zouden recidiveren dan de fictieve controlegroep voor het nulalternatief.
- We nemen aan dat de frequentie van tweejarige algemene recidive in het nulalternatief gelijk zou zijn aan die van de fictieve controlegroep, zijnde gemiddeld 2,7.
- Het selectieproces van de compagnons zoals beschreven in paragraaf 2.2 in acht nemend, nemen we aan dat 75% van de resultaten op recidivevermindering toegerekend kunnen

worden aan de aanpak van De Compagnie en dat 25% toe te wijzen is aan de selectie van de deelnemers. We hanteren dus een attributie van 75%.

Met de beschikbare informatie is het niet mogelijk om een gerichte schatting te maken van de aard van de 28 recidivegevallen die volgens onze schattingen voorkomen zijn. Ook zijn er geen kengetallen beschikbaar voor de financiële baten van recidivevermindering. Om hier toch een indicatief prijskaartje aan te hangen hebben we een berekening gemaakt van de gemiddelde kosten per delict in Nederland. Onderstaande tabel geeft de kosten weer die gemaakt zijn door MinJenV [23]. De bredere maatschappelijke baten, zoals kosten voor materiële en immateriële schade die bij slachtoffers of verzekeraars vallen, zijn dus buiten beschouwing gelaten en enkel de kosten die bij MinJenV liggen zijn hierin meegenomen. De kosten zijn opgesplitst per categorie, omdat voor deze categorieën verschillende aantallen opgaan.

Tabel 5: Kosten van delicten gemaakt door MinJenV in 2015, bron cijfers: Criminaliteit en Rechtshandhaving 2017, WODC

| Categorie                           | Totale kosten   | Aantal delicten van toepassing | Gemiddelde kosten per delict |
|-------------------------------------|-----------------|--------------------------------|------------------------------|
| Opsporing                           | € 2.817.234.617 | 978.950                        | € 2.878                      |
| Vervolg                             | € 563.132.873   | 189.825                        | € 2.967                      |
| Berechting                          | € 354.237.763   | 106.145                        | € 3.337                      |
| Tenuitvoerlegging                   | € 2.288.473.753 | 38.446                         | € 59.524                     |
| Ontvangsten uit veiligheidszorg (-) | -€ 933.123.000  | 978.950                        | -€ 953                       |
|                                     |                 | Totaal gemiddelde              | € 67.753                     |

Deze berekening geeft de volgende indicatie voor gemiddelde kosten van een delict van €67.753. De volgende tabel geeft de inschatting weer voor kosten van recidive van de oud-compagnons in vergelijking met het nulscenario.

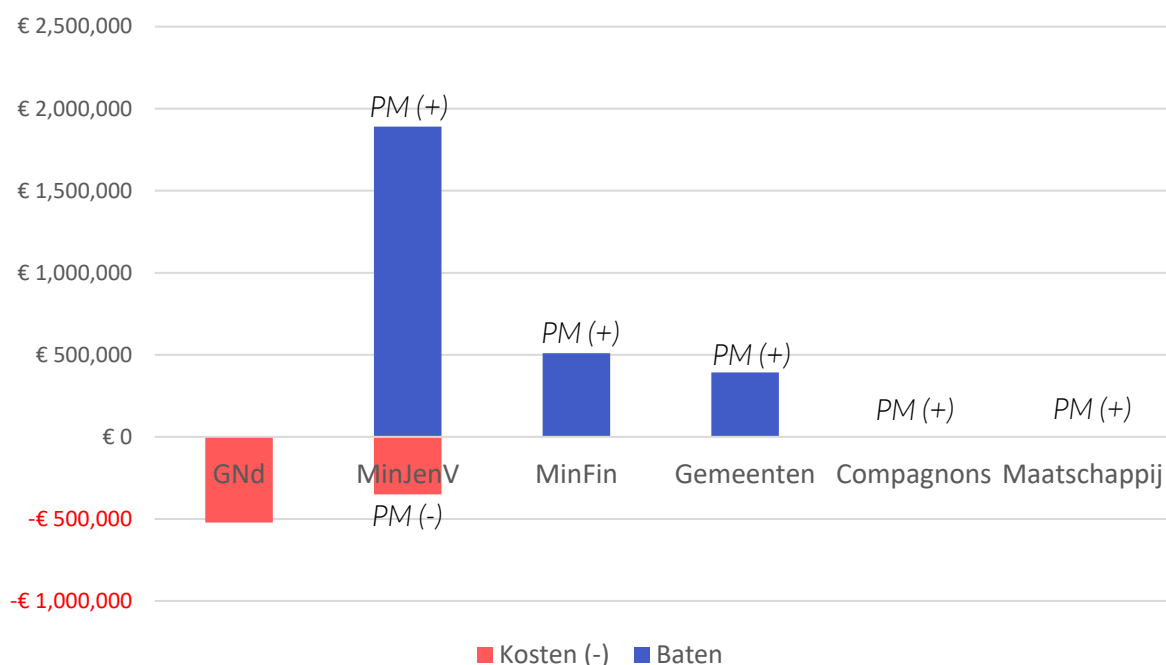
Tabel 8: Vergelijking inschatting kosten van recidive door oud-compagnons verdeeld over uitstroomperiodes met inschatting kosten van recidive voor het nulscenario

| Totale waarde vermindering tweejarige algemene recidive | Jan 16 - Jun 16 | Jul 16 - Jun 17 | Jul 17 - Jun 18 | Jul 18 - Dec 18 |
|---------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| Recidivegevallen oud-compagnons                         | 0               | 1               | 0               | 0               |
| Geschatte recidivegevallen nulscenario                  | 8               | 17              | 15              | 0               |
| Geschatte kosten door recidive oud-compagnons           | € 0             | € 67,753        | € 0             | € 0             |
| Geschatte kosten door recidive nulscenario              | € 563,067       | € 1,155,038     | € 1,038,692     | € 0             |
| Baten recidivevermindering                              | € 563,067       | € 1,087,285     | € 1,038,692     | € 0             |
| Totale NCW baten recidivevermindering                   | € 2,522,088     |                 |                 |                 |
| Totale NCW baten recidivevermindering * attributie      | € 1,891,566     |                 |                 |                 |

#### 4.4. Verdelingseffecten

Het totale saldo van de kosten/baten-verhouding is over verschillende stakeholder verdeeld. Figuur 19 geeft deze verdeling weer, waarbij de PM posten apart weergegeven worden.

De kosten geschaard onder MinJenV zijn de kosten voor De Compagnie ten opzichte van het nulscenario, die in 2016 en 2017 door GNd gedekt zijn uit landelijke subsidies die zij vanuit DJI ontvangen hebben en die in 2018 door GNd gedekt zijn uit het proeftuinpotje van DJI. De kosten die onder GNd geschaard zijn, zijn de kosten die GNd gedekt heeft uit inkomsten van fondsen, bedrijven, particulieren en kerken, zoals toegelicht in paragraaf 2.5.



Figuur 19: Verdeling van de kosten en baten over de verschillende stakeholders.

We zien hier dat op basis van de indicatieve berekening het gros van de baten bij MinJenV valt. Dit zijn de baten die op basis van recidivevermindering ingeschat zijn. Vervolgens liggen de grootste baten bij het Ministerie van Financiën, op basis van de ingeschatte toename van belastinginkomsten. Ook de gemeenten genieten een deel van de baten. Dit zijn de ingeschatte baten op de besparing op uitkeringslasten. Tot slot zijn de PM posten weergegeven. De PM(-) post voor MinJenV geven de verwachte toename op kosten voor opleidingen weer en de PM(+) post voor MinJenV geven verwachte positieve baten weer waar geen prijskaartje aan gehangen is, zoals toename van inkomsten uit arbeid tijdens ZBBI, vermindering van materiële en immateriële schade door incidenten op de afdeling, of vermindering voor kosten aan medicijnen en huisartsenbezoeken door de compagnons, of kosten aan ziekteverzuim of werving, selectie en training van het personeel. De PM(+) post voor de compagnons bevat een breed scala aan - kwalitatief ingeschatte - baten weer, welke ook zijn opgesomd in figuur 4, zoals verbeterde competenties en een verbeterd zelfbeeld. De PM(+) post voor de maatschappij is een verzameling van de kwalitatief ingeschatte baten voor de overige stakeholder, zoals van minder schade als gevolg van misdrijven voor slachtoffers, gemeenten en verzekeraars.

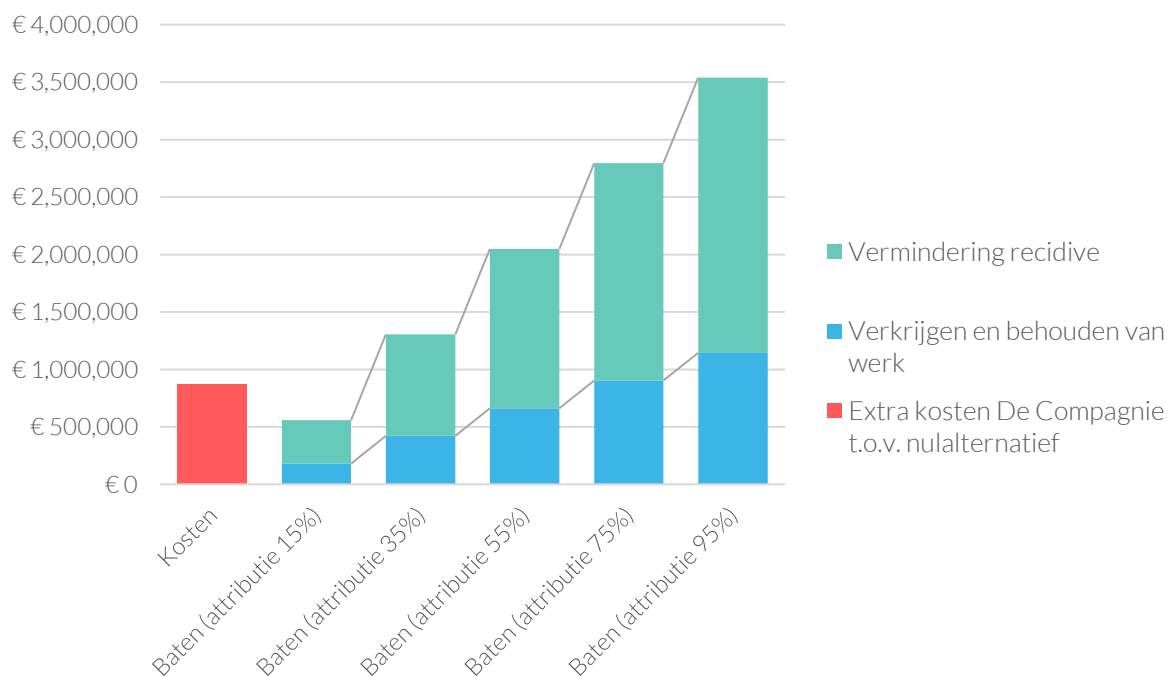
#### 4.5. Beschouwing scenario's

Voor de berekening van de baten zijn diverse aannames gemaakt, welke zijn toegelicht in paragraaf 4.3. Over deze gegevens hebben we geen zekerheid. Daarom bespreken we in deze paragraaf een aantal scenario's waarin de impact van het aanpassen van invloedrijke aannames beschouwen. In deze scenario's worden telkens één van de aannames gewijzigd, en blijven alle overige aannames gelijk (*ceteris paribus*). Het Excelmodel in bijlage A geeft de mogelijkheid om met verschillende aannames tegelijkertijd te variëren, om te beschouwen wat de invloed hiervan op het kosten-baten resultaat is.

#### 4.5.1. Attributie De Compagnie

In de berekening zijn we uitgegaan van de aanname dat de attributie van De Compagnie op de resultaten 75% is. Dat wil zeggen dat we 75% van de effecten danken aan de aanpak van De Compagnie en aannemen dat 25% van de effecten ook zonder de aanpak van De Compagnie bereikt zou zijn, bijvoorbeeld doordat de selectieprocedure van De Compagnie ervoor zorgt dat personen met hoge succeschansen deelnemen. Onderstaande grafiek geeft het resultaat van de kosten in vergelijking met de baten weer voor verschillende attributiescenario's.

Hierbij zien we dat zelfs bij een relatief lage attributie de baten al opwegen tegen de kosten, waarbij het *break-even* punt op ongeveer 23,5% attributie ligt. Dat wil zeggen, op basis van de overige aannames zouden de kosten gelijk zijn aan de baten als de resultaten die bereikt worden voor 23,5% aan de interventie van De Compagnie te danken zijn.



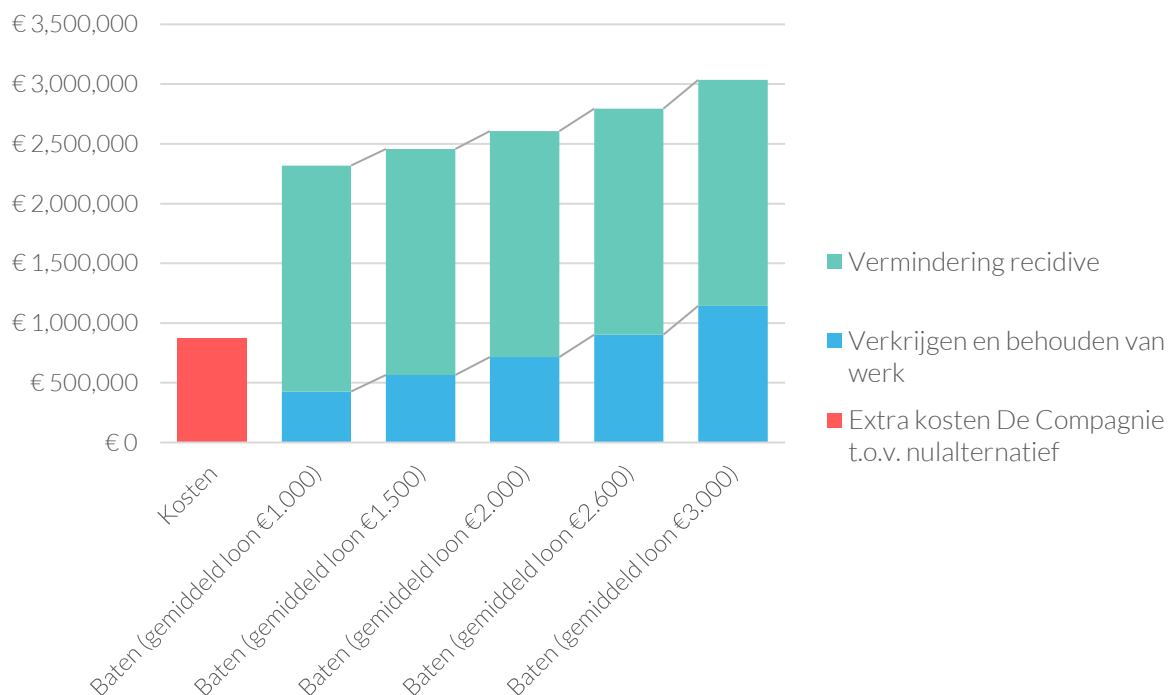
Figuur 20: Verhouding tussen kosten en baten voor verschillende scenario's van attributie.

#### 4.5.2. Arbeidstoeleiding: gemiddeld loon oud-compagnons

In de berekening zijn we uitgegaan van de aanname dat het gemiddeld loon van oud-compagnons €2.600 is, gebaseerd op het gemiddelde van een gemiddeld lasserssalaris en een gemiddeld salaris van een installatiemonteur, welke wij als representatief zien voor het type banen dat de oud-compagnons hebben. In het Prison Project is onderzocht dat de mediaan van het maandelijks loon onder de enigszins vergelijkbare groep €1.500 was [6]. De grafiek in figuur 21 geeft voor een aantal scenario's voor gemiddeld loon weer wat het effect hiervan is op de verhouding tussen de kosten en baten.

We zien hier dat bij alle scenario's de baten de kosten ruimschoots overschrijden, doordat enkel de -ongewijzigde- baten op recidivevermindering de kosten reeds overschrijden. Als we deze baten buiten beschouwing zouden laten en enkel baten op het gebied van arbeid in acht zouden nemen, zou voor het break-even punt een gemiddeld loon van €2.506 benodigd zijn. Met een gemiddeld loon van €2.506 zouden de ingeschatte baten op enkel het verkrijgen en behouden van werk -en dus zonder de baten op het verminderen van recidive- gelijk zijn aan de kosten van De Compagnie ten opzichte van het nulscenario.



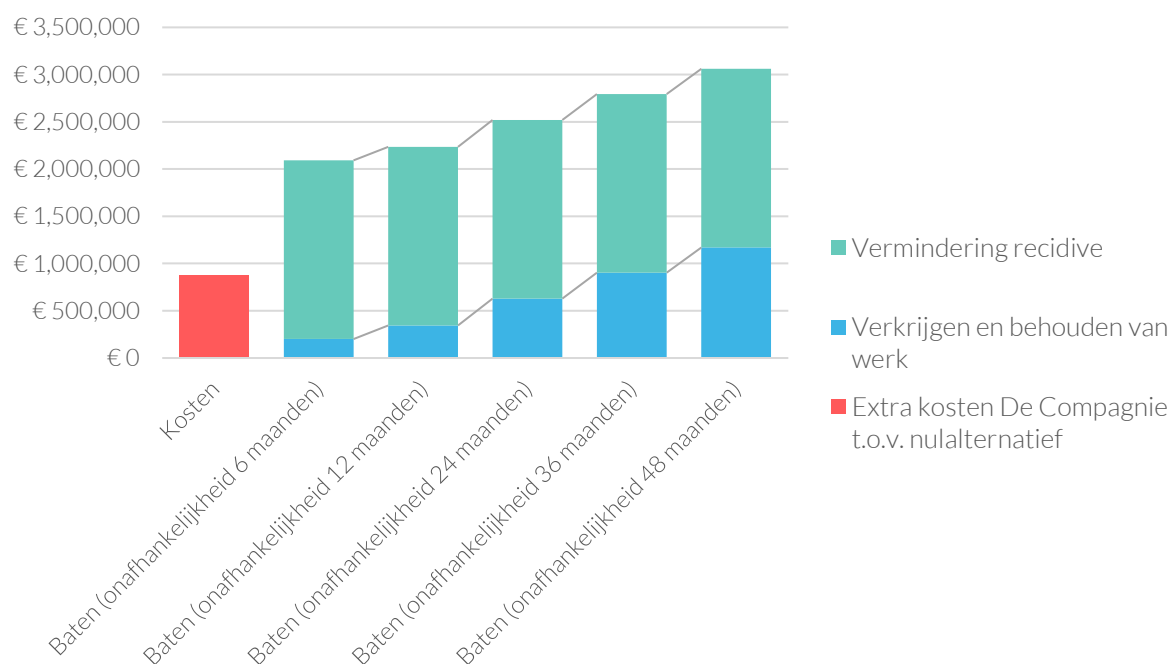


Figuur 21: Verhouding tussen kosten en baten voor verschillende scenario's van gemiddeld loon.

#### 4.5.3. Arbeidstoeleiding: duur onafhankelijkheid van een uitkering

In de berekening zijn we uitgegaan van de aanname dat een oud-compagnon die na eerdere uitstroom eind december 2018 nog steeds aan het werk is duurzaam aan het werk is en dat iemand die duurzaam aan het werk is voor een periode van 3 jaar (36 maanden) onafhankelijk zal zijn van een uitkering. In de grafiek in figuur 22 beschouwen we een aantal scenario's voor de periode waarin iemand met duurzaam werk onafhankelijk is van een uitkering.

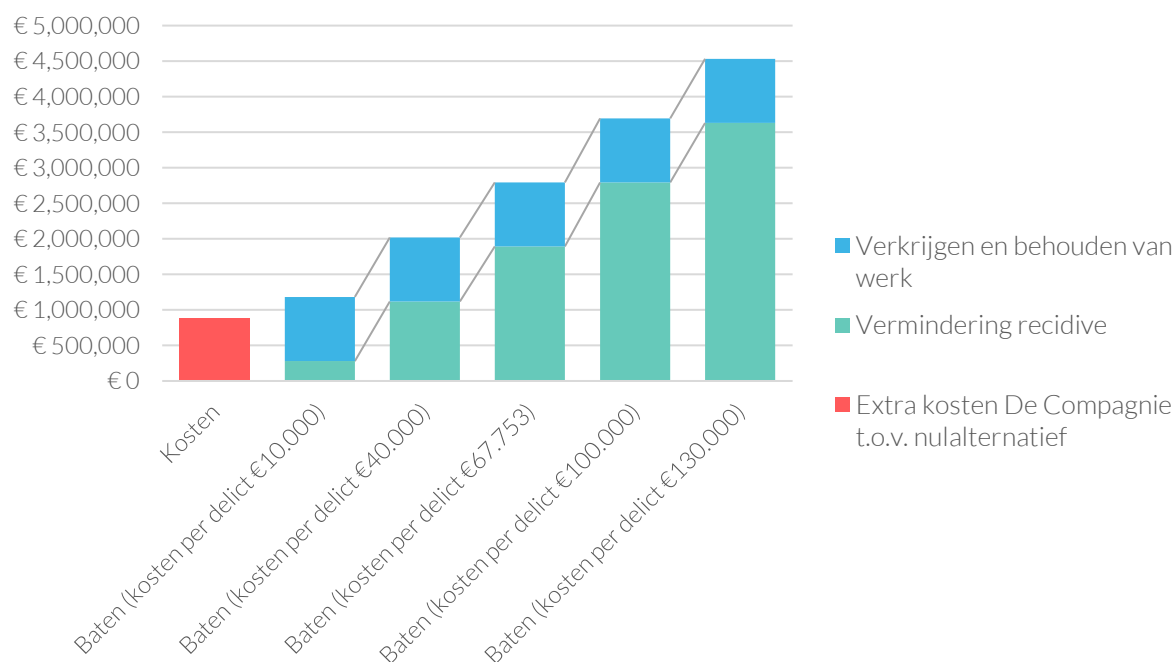
Ook hier zien we dat bij alle scenario's de baten de kosten ruimschoots overschrijden, doordat enkel de -ongewijzigde- baten op recidivevermindering de kosten reeds overschrijden. Als we deze baten buiten beschouwing zouden laten en enkel baten op het gebied van arbeid in acht zouden nemen, zou voor het break-even punt een gemiddeld duur van onafhankelijkheid van een uitkering van 35 maanden benodigd zijn. Met een gemiddeld duur van 35 maanden onafhankelijk van een uitkering zouden de ingeschatte baten op enkel het verkrijgen en behouden van werk - exclusief de baten op het verminderen van recidive- gelijk zijn aan de kosten van De Compagnie ten opzichte van het nulscenario.



Figuur 22: Verhouding tussen kosten en baten voor verschillende duur van onafhankelijkheid van de uitkering bij duurzame arbeidstoeleiding.

#### 4.5.4. Recidive: Kosten per delict

Bij de indicatieve berekening zijn we uitgegaan van gemiddelde kosten per delict van €67.753, zoals onderbouwd in paragraaf 4.3.2. De grafiek in figuur 23 geeft voor verschillende scenario's van gemiddelde kosten per delict weer hoe volgens onze inschattingen de kosten van De Compagnie zich tot de baten zouden verhouden.



Figuur 23: Verhouding tussen kosten en baten voor verschillende gemiddelde kosten per delict.

In deze grafiek hebben we de baten van de vermindering van recidive onder de baten van het verkrijgen en behouden van werk gezet, zodat de recidivebaten goed met de kosten vergeleken

kunnen worden. Hier zien we dat met gemiddelde kosten van €40.000 per delict in het geval van recidive, de baten op enkel recidivevermindering de kosten reeds overschrijden. Als we enkel kijken naar baten op recidivevermindering -de baten op arbeid dus buiten beschouwing latend- zouden gemiddelde kosten per delict van €31.290 het break-even punt tussen kosten en baten betekenen.

## 5. Conclusie en blik op de toekomst

De Compagnie is een innovatieve aanpak die qua opzet goed aansluit bij de (veranderende) visie op sanctie-uitvoering van MinJenV. Terugkijkend op de eerste drie jaar van De Compagnie zien we dat De Compagnie op veel verschillende fronten positieve resultaten lijkt te realiseren welke kwalitatief te onderbouwen zijn. De verwachting is dat de financiële baten ruimschoots opwegen tegen de kosten van De Compagnie. Deze indicatieve kosten-baten verhouding is deels gestoeld op aannames. Of deze inschatting daadwerkelijk klopt zou in de toekomst onderzocht kunnen worden.

De positieve kwalitatieve resultaten en de inschatting van de kosten/baten-verhouding maken het interessant om De Compagnie voort te zetten of uit te breiden. In dit hoofdstuk blikken we kort vooruit op de potentie voor de toekomst.

### 5.1. Verwachte verbetering kosten/baten-verhouding

De indicatieve berekening van de kosten/baten-verhouding die in hoofdstuk 4 gemaakt is geeft al een positief beeld van wat De Compagnie oplevert in verhouding tot de kosten. De verwachting is dat deze verhouding in de toekomst nog verder zal verbeteren. Deze verwachting komt deels doordat we lagere kosten per compagnon verwachten. Immers, in de ingeschatte kosten/baten-verhouding zijn we uitgegaan van de kosten inclusief de opstartkosten in 2016, terwijl we in paragraaf 2.5. zagen dat de kosten per compagnon in de jaren daarna al een heel stuk lager waren. Daarnaast verwachten we een verbetering van de kosten/baten-verhouding door toenemende baten van effecten. Deze toenemende baten kunnen deels veroorzaakt worden doordat de werkwijze van De Compagnie met voortschrijdend inzicht -het is immers nog een jong initiatief- continu verbeterd kan worden en deels doordat bepaalde beleidskeuzes tot grotere effecten kunnen leiden. Hieronder bespreken we twee van deze beleidskeuzes, één die al gemaakt is en één die in de toekomst gemaakt zou kunnen worden.

### 5.1.2. Wijziging ZBBI

Vanaf januari 2019 zijn er zestien zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI) plekken op de Compagnie. Deze wijziging betekent dat op de afdeling J, de huidige Compagnie, twee verschillende regimes naast elkaar zullen bestaan: veertien cellen voor reguliere detentie op de benedenring (J1) en zestien cellen ZBBI op de bovenring (J2). In de toekomst zal de ZBBI omgezet worden in een zogeheten beperkt beveiligde afdeling (BBA) die worden uitgerold over heel Nederland.

De resultaten die in deze analyse in ogenschouw genomen zijn, zijn de resultaten van de Compagnie tot en met 2018, dus voor de invoering van de ZBBI plekken. Deze ZBBI plekken zijn dus niet meegenomen in de analyse. De verwachting is dat als -bij voorkeur alle- compagnons kunnen doorstromen op de ZBBI de resultaten op arbeidsintegratie ook zullen verbeteren. De reden hiervoor is dat deze personen dan nog tijdens hun ZBBI periode gebruik kunnen maken van de voordelen die De Compagnie biedt als het gaat om het uitnodigen van werkgevers op De Compagnie om kennis te maken en sollicitatiegesprekken te voeren. Bovendien worden de contacten tussen compagnons en ZBBI compagnons als waardevol ervaren. Ze motiveren elkaar en delen met elkaar waar ze tegenaan lopen als ze naar buiten gaan. Nu raken deze oud-compagnons tijdens de ZBBI soms uit beeld, niet alleen van het DJI- en het GNd-personeel, maar

ook van de groep die vaak een basis vormt voor gedetineerden uit De Compagnie om de motivatie vast te kunnen houden, zoals de GNd buddies en de mede-compagnons. Als compagnons bij doorstroom naar de ZBBI wel bij deze groep kunnen blijven en de begeleiding vanuit GNd bij de hand blijft zijn eventuele interventies snel in te zetten, waardoor het succes op een goede integratie in de samenleving beter is geborgd [24]. De verwachting is hierom dat deze wijziging zal bijdragen aan toename in baten op arbeidsintegratie en op recidivevermindering. Ervaringen op kleine schaal in het verleden laten zien dat gedetineerden van beperkt beveiligde afdelingen beduidend minder terugvallen in crimineel gedrag [7].

### 5.1.3. Besparing op loonkosten

Zoals in paragraaf 3.3.4 beschreven is het niet ondenkbaar dat in de toekomst minder PIW-personeel benodigd zal zijn op De Compagnie, wat een besparing op loonkosten voor MinJenV zou kunnen betekenen. De directeur van PI Krimpen aan den IJssel schat in dat in de toekomst een verhouding van bijvoorbeeld 1 PIW'er op 18 compagnons mogelijk zou zijn, ten opzichte van het huidige 2 op 24, maar dat onderzoek zou moeten uitwijzen wat hierin verantwoord is.

## 5.2. Adviezen voor de toekomst

In deze paragraaf geven we een aantal adviezen om de kosten/baten-verhouding beter inzichtelijk te maken en de impact te vergroten.

### 5.2.1. Investeren in informatie-infrastructuur en methodologisch onderzoek

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek is ervaren dat de beschikbaarheid van kwantitatieve informatie niet toereikend is voor een volledige MKBA of voor een hiervoor noodzakelijke kwantitatieve effectenevaluatie. Hierdoor blijft de interne validiteit onduidelijk. De kernvraag blijft: in welke mate zijn de resultaten toe te schrijven aan De Compagnie?

Dit blijkt geen uitzondering te zijn. Bij diverse interne en externe onderzoeken wordt een oproep gedaan voor een goede gegevensverzameling en het delen van data [5], [25]. Wij geven het MinJenV mee om te investeren in een informatie-infrastructuur over de populatie van gedetineerden en hier een goede boekhouding voor bij te houden. Hiervoor zijn ook investeringen in ICT nodig.

Om hier richting aan te geven adviseren wij om eerst keuzes te maken over voor welke effecten het wenselijk is om deze inzichtelijk te hebben en vervolgens te onderzoeken welke gegevens hiervoor vergaard dienen te worden om een methodologisch effectiviteitsonderzoek mogelijk te maken. Belangrijk hierbij is om op te passen voor perverse effecten van outputsturing bij dataverzameling. Deze dataverzameling dient in eerste instantie niet om op te sturen, maar om feedback over de prestaties te vergaren.

Vervolgens adviseren we om ook informatie over de maatschappelijke kosten inzichtelijk te maken en zogeheten kengetallen te berekenen. Kengetallen zijn afgesproken cijfers waarmee effecten gewaardeerd kunnen worden, zonder hier afzonderlijk onderzoek naar te hoeven doen. MinJenV kan hier een rol in spelen door het berekenen van kengetallen voor relevante effecten zoals recidivevermindering, arbeidstoeleiding, of het succesvol afronden van cursussen tijdens detentie. Het beschikbaar maken van kengetallen voor de maatschappelijke kosten kunnen toekomstige MKBA's sterk vereenvoudigen en daarmee faciliteren.

Het rekenmodel dat wij voor dit onderzoek ontwikkeld hebben (bijlage A) kan door de betrokken partijen vervolgens gebruikt worden als tool om met gevalideerde informatie in plaats van de huidige aannames de kosten/baten-berekeningen uit te voeren.

Opschaling van De Compagnie zou een mooie gelegenheid bieden om dit in combinatie met een betere onderzoeksopzet vorm te geven. Een optie hiervoor zou zijn om een nieuwe De Compagnie-afdeling in een PI op te richten met tegelijkertijd een controlegroep in een andere PI. Hierbij moet dan goed nagedacht worden over hoe de deelnemers en de mensen in de controlegroep geselecteerd worden, zodat deze zo gelijkend mogelijk zijn, maar de

onderzoeksofzet geen ethische bezwaren oproept. Bijvoorbeeld, de kandidaten laten solliciteren voor De Compagnie en bij een succesvolle sollicitatie in de controlegroep plaatsen zou als te bezwaarlijk ervaren kunnen worden. Een idee is om voor de controlegroep gelijke selectiecriteria als voor De Compagnie te hanteren, en een proxy te gebruiken om de gemotiveerdheid te benaderen, bijvoorbeeld door in de controlegroep de gedetineerden op te nemen die reinigingsmedewerker zijn, een gewilde functie binnen PI's. Bij de groepen moet een nulmeting gedaan worden en een goede boekhouding bijgehouden worden van de relevante indicatoren. Een goede informatie-infrastructuur alleen is niet voldoende om alle projecten goed te kunnen analyseren. Het analyseren van grootse projecten met beperkte omvang, zoals De Compagnie, brengt diverse uitdagingen met zich mee: er is sprake van een selectiebias, een lage 'n' waardoor significantie laag is, het is niet zeker of de resultaten op de kleine schaal ook te vertalen zijn naar grotere schaal en het is verhoudingsgewijs duur. Een andere mogelijkheid zou daarom zijn om meer te focussen op analyses over de hele populatie van gedetineerden in plaats van individuele projecten kwantitatief te analyseren.

### 5.2.2. Focus op huisvesting

Huisvesting is een van de vijf basisvoorwaarden van het re-integratiebeleid van MinJenV. Het WODC geeft aan dat het hebben van huisvesting samenhangt met een kleinere kans op recidive. In het onderzoek *Monitor Nazorg (ex-)gedetineerden* van het WODC blijkt echter ook dat het niet gelukt is om informatie te vinden over de situatie omtrent huisvesting van nazorgkandidaten na detentie [5]. De omvang van het probleem omtrent huisvesting van ex-gedetineerden is daarom niet goed inzichtelijk.

De invulling voor huisvesting na detentie ligt bij de gemeente waarin de oud-compagnon na detentie uitstroomt. Een (ex-)gedetineerde zonder onderdak is zelf primair verantwoordelijk om zich tijdig in te schrijven als woningzoekende in de gemeente waar hij wil gaan wonen, o.a. via woningcorporaties.

Een voorwaarde voor maatschappelijke opvang is het hebben van GGZ-problematiek. Mensen met een zorg-indicatie kunnen bijvoorbeeld naar een Exodus-huis. De lastigste groep in dit kader acht GND daarom mensen die geen zorg-indicatie hebben, maar ook geen huisvesting.

In de gevoerde interviews uitten diverse compagnons zorgen over het vinden van een woning na detentie.

---

*"Woning is een onderbelicht probleem. Als je geen woning hebt val je terug in je oude netwerk. Ik heb er heel veel terug zien komen [in detentie] omdat ze buiten niks hadden. mijn advies: "Ga het probleem van woningnood oplossen. Exodus biedt woningen, maar daar zit ook een traject voor."*

*- Compagnon Anton*

*"Ik denk dat ik alleen zal recidiveren als ik geen uitweg zie. Je moet eerst onderdak en inkomen hebben. Onderdak is nummer 1. Misschien kan Gevangenzorg Nederland meer doen met huisvesting."*

*- Compagnon Bilal*

*"Het zal moeilijk zijn voor De Compagnie om te helpen met huisvesting, maar dat zou wel heel mooi zijn. Desnoods een slaapzaal."*

*- Compagnon Cornelis*

---

Huisvesting na detentie is onderdeel van het Mijn CompagniePlan dat de compagnons opstellen en aan de hand waarvan op De Compagnie gewerkt wordt aan re-integratie. GNd geeft zelf echter ook aan dat de mogelijkheden die zij hebben in het bieden van oplossingen beperkt zijn. Aanvankelijk was een van de selectiecriteria van De Compagnie dat de kandidaat een aannemelijke kans op huisvesting na detentie had, maar later werd besloten om ook compagnons toe te laten die minder kans hadden op huisvesting na detentie. Een reden hiervoor is ook dat er in de detentieperiode veel kan veranderen en iemands kansen op huisvesting na detentie in deze periode kunnen veranderen. Het blijft echter niet haalbaar voor GNd om een structurele oplossing voor huisvesting te bieden. GNd geeft aan dat het heel ingewikkeld is om met al deze individuele gemeenten apart te schakelen over huisvesting. Ons advies is daarom voor MinJenV, GNd en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om met elkaar te onderzoeken hoe zij elkaar kunnen versterken in het vraagstuk omtrent huisvesting zodat GNd juist ook personen met uitdagingen omtrent huisvesting goed kan ondersteunen.

### 5.2.3. Overnemen van succesfactoren in de aanpak van De Compagnie naar andere afdelingen

Terugkijkend op de eerste drie jaar van De Compagnie zien we dat De Compagnie op veel verschillende fronten positieve resultaten lijkt te realiseren. Idealiter worden met effectieve interventies zoveel mogelijk mensen bereikt. Echter, uit de gevoerde interviews leek het belang van de selectiecriteria breed gedragen te worden. Zowel medewerkers van DJI en GNd als compagnons en oud-compagnons gaven vrijwel unaniem aan dat minder strenge selectie geen goed idee zou zijn.

---

*"Minder streng selecteren kan niet. Je moet het verdienen en je moet willen veranderen. Je moet je goed gedragen, kunnen functioneren in groepen, geen kort lontje hebben, over problemen kunnen praten. Ik vind eerder dat ze de selectie juist nog strenger moeten maken. Als je het hier verpest, verpest je het voor de rest."*

*- Compagnon Mitchell*

---

Ons advies is daarom aan MinJenV om te onderzoeken welke succesfactoren in de aanpak van De Compagnie ook overgenomen kunnen worden op reguliere afdelingen, zodat naast opschaling van De Compagnie voor meer gedetineerden die wel binnen de selectiecriteria vallen, er ook een bredere doelgroep bij de diverse positieve effecten gebaat kan zijn.

# Bijlage A - Excelmodel kosten en baten De Compagnie

## Document

Documentnaam: *DeCompagnie\_kosten-baten-model.xlsx*

Auteur: Sabine Oudt - Social Finance NL

Jaar: 2019

Dit document is in het bezit van Gevangenzorg Nederland, Oranje Fonds en Social Finance NL.

## Toelichting

Dit document bevat de volgende tabbladen met bijbehorende functionaliteit:

- *Dashboard*  
Op het dashboard staat het overzicht van de kosten en baten van De Compagnie in een tabel en een grafiek weergegeven, zoals terug te zien in paragraaf 4.1. Ook staat hier het overzicht van hoe de kosten en baten over de verschillende stakeholder verdeeld zijn, zoals weergegeven in paragraaf 4.4. Indien aannames op het tabblad Aannames baten worden aangepast worden de waardes op dit tabblad automatisch aangepast.
- *Kosten*  
Dit tabblad bevat het overzicht van de kosten van De Compagnie en hoe deze zich verhouden tot de kosten van reguliere afdelingen voor DJI, zoals terug te zien in paragraaf 2.4.
- *Selectie effecten*  
Dit tabblad bevat het overzicht van alle effecten van De Compagnie zoals deze beschreven staan in figuur 4 in hoofdstuk 3, met de selectie die gemaakt is van welke van deze effecten meegenomen zijn in het kosten-baten overzicht op het dashboard.
- *Aannames baten*  
Dit tabblad bevat het overzicht van aannames die gemaakt zijn voor de berekening van de baten, met een onderbouwing van waarom deze waardes aangenomen zijn. De waardes op dit tabblad kunnen gewijzigd worden, waarna op het Dashboard tabblad terug te zien is wat dan het aangepaste kosten-baten resultaat is.
- *Beschikbare data arbeid*  
Dit tabblad bevat een overzicht van de resultaten op arbeidsintegratie zoals deze met de oud-compagnons bereikt zijn.
- *Berekening baten arbeid*  
Dit tabblad bevat de berekeningen die uitgevoerd zijn om tot de indicatieve inschatting te komen van de financiële baten behaald op arbeidsintegratie.
- *Berekening baten recidive*  
Dit tabblad bevat de berekeningen die uitgevoerd zijn om tot de indicatieve inschatting te komen van de financiële baten behaald op recidivevermindering.

## Bijlage B - Overzicht geraadpleegde bronnen

- [1] Start Foundation, „Profiel Acceptatie - Onderscheidt sociale waarde werkgevers,” 2014.
- [2] DJI (Timmer, R. en Leuhof, L.), „Evaluatie ‘De Compagnie’ - PI Krimpen,” 2018.
- [3] CPB/PBL, Romijn G. en Renes G., „Algemene Leidraad voor Maatschappelijke Kosten-Batenanalyse,” Den Haag, 2013.
- [4] DJI en Universiteit Leiden, „Gedetineerdensurvey 2017,” 2017.
- [5] WODC, „Monitor nazorg (ex-)gedetineerden - meting 5,” 2018.
- [6] A. Ramakers, „Barred from employment? A study of labor market prospects before and after imprisonment [PhD. dissertation],” Universiteit Leiden, 2014.
- [7] Sander Dekker, Minister voor Rechtsbescherming, „Kamerstuk: Recht doen, kansen bieden,” 2018.
- [8] Ministerie van Justitie en Veiligheid, „Toekomstverkenning Koers en kansen voor de sanctie-uitvoering,” 2017.
- [9] Gevangenzorg Nederland, „Projectplan De Compagnie,” 2015.
- [10] Gevangenzorg Nederland, „De Compagnie - Evaluatie 2017 en Plannen 2018, t.b.v. Fonds DBL,” 2018.
- [11] <http://www.prisonproject.nl/>, 2019.
- [12] Indeed, „Gemiddeld salaris lasser Mig/Mag in Nederland. Salaris geschat op basis van 1.730 medewerkers, gebruikers en vacatures op Indeed gedurende de laatste 36 maanden (status 3 mei 2019). [www.indeed.nl](http://www.indeed.nl)”.
- [13] Indeed, „Gemiddeld salaris van een installatiemonteur. Salaris geschat op basis van 5.248 medewerkers, gebruikers en vacatures op Indeed gedurende de laatste 36 maanden. Salaris van een monteur technische dienst. Salaris geschatStatus van 3 mei 2019. [www.indeed.nl](http://www.indeed.nl)”.
- [14] W. Bevelander, „Masterthesis: Werken na detentie - Waar een wil is, is een weg?,” Universiteit Utrecht - Faculteit Sociale Wetenschappen, 2016.
- [15] C. Visser, „Incarcerated Fathers Pathways from Prison to Home. Criminal Justice Policy Review,” 2013.
- [16] A. Brons, P. Nieuwbeerta en A.J.E. Dirkzwager, „Het verloop van de partnerrelaties van gedetineerden tijdens en na detentie,” Tijdschrift voor Criminologie, (60) 3, 347-348., 2018.
- [17] WODC, „REPRIS (<https://wodc-repris.nl/Repris.html>),” 2019.
- [18] M. Boone, M. Althoff en F. Koenraadt, „Het leefklimaat in justitiële inrichtingen,” Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), 2015.
- [19] J. Goossens, „De zin van humane detentie - De betekenis van humanisering in penitentiaire inrichtingen en de bijdrage van humanistisch geestelijk verzorgers aan humaniseringspraktijken,” Masterscriptie Universiteit voor Humanistiek, Utrecht, 2011.
- [20] DJI, „Persoonsgerichte benadering voor volwassenen in detentie”, <https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen-in-detentie/persoonsgerichte-benadering/index.aspx>, 2019.



- [21] SEO Economisch Onderzoek, „Werkwijzer voor kosten-batenanalyse in het sociale domein,” 2016.
- [22] Rijksoverheid, „Brochures uitkeringsbedragen 2016, 2017, 2018 en 2019, [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl)”.
- [23] WODC, „Cahier 2018-2019 Criminaliteit en rechtshandhaving 2017,” Den Haag, 2018.
- [24] v. P. K. a. d. I. P.A. (Peter) Baaijens, „Projectvoorstel De Compagnie fase II - Koers&Kansen,” 2018.
- [25] SEOR Erasmus School of Economics, opdrachtgever WODC, „Kosten en baten van maatschappelijke re-integratie van volwassen en jeugdige (ex-)gedetineerden,” 2016.

## Bijlage C - Overzicht gevoerde gesprekken

| Datum en locatie                                  | Gesproken met                                                         | Onderwerp van gesprek                                                                                                                        |
|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7/1/2019,<br>GNd Kantoor,<br>Zoetermeer           | Eline van der Schee –<br>Gevangenzorg Nederland,<br>Arbeidsintegratie | Effecten van De Compagnie en<br>praktische zaken omtrent organiseren<br>gespreken (oud)- compagnons,<br>PIW'ers, werkgevers en vrijwilligers |
| 14/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | Compagnons A, B en C                                                  | Ervaringen De Compagnie en<br>verschillen tussen Compagnie en<br>reguliere afdelingen                                                        |
| 15/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | Compagnons D, E en F                                                  | Ervaringen De Compagnie en<br>verschillen tussen Compagnie en<br>reguliere afdelingen                                                        |
| 15/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | PIW'er Ariën (DJI)                                                    | Ervaringen De Compagnie en<br>verschillen tussen Compagnie en<br>reguliere afdelingen                                                        |
| 15/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | Complexbeveiliging Kevin (DJI)                                        | Ervaringen De Compagnie en<br>verschillen tussen Compagnie en<br>reguliere afdelingen                                                        |
| 15/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | Vrijwilligers Corinne en Mario                                        | Ervaringen De Compagnie en in geval<br>van Corinne: verschillen tussen<br>Compagnie en reguliere afdelingen                                  |
| 28/1/2019<br>Telefonisch                          | Herman Geenen, Senior<br>Groepswerker ZBBI de Ent (DJI)               | Verschillen tussen ZBBI'ers die van<br>De Compagnie komen en ZBBI'ers die<br>van reguliere afdelingen komen                                  |
| 28/1/2019<br>Telefonisch                          | Oud-Compagnon X                                                       | Verschillen in ervaring De Compagnie<br>en reguliere afdeling, en leven na De<br>Compagnie                                                   |
| 29/1/2019/<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel | Rinus, Arbeidsbemiddelaar<br>Gevangenzorg Nederland                   | Verschillen in arbeidstoeleiding van<br>Compagnons en reguliere<br>gedetineerden                                                             |
| 29/1/2019<br>De Compagnie,<br>Krimpen a/d IJssel  | Compagnons G, H, I, J, K, L en M                                      | Ervaringen De Compagnie en<br>verschillen tussen Compagnie en<br>reguliere afdelingen                                                        |
| 31/1/2019<br>Telefonisch                          | Arie van den Hurk, Adviseur<br>Wetenschappelijk Onderzoek (DJI)       | Aanpak onderzoek naar De<br>Compagnie                                                                                                        |
| 31/1/2019<br>Telefonisch                          | Casemanager Edwin (DJI)                                               | Verschillen tussen (werken met)<br>Compagnons en reguliere gevangenen                                                                        |
| 31/1/2019<br>Telefonisch                          | Oud-compagnon Y                                                       | Verschillen in ervaring De Compagnie<br>en reguliere afdeling, en leven na De<br>Compagnie                                                   |
| 5/2/2019<br>Telefonisch                           | Werkgever I van een oud-<br>compagnon                                 | Ervaringen van het in dienst nemen<br>van een oud-compagnon                                                                                  |
| 5/2/2019<br>Telefonisch                           | Werkgever II van een oud-<br>compagnon                                | Ervaringen van het in dienst nemen<br>van een oud-compagnon                                                                                  |
| 5/2/2019<br>Telefonisch                           | Oud-compagnon Z                                                       | Verschillen in ervaring De Compagnie<br>en reguliere afdeling, en leven na De<br>Compagnie                                                   |
| 7/2/2019<br>Telefonisch                           | Werkgever III van een oud-<br>compagnon                               | Ervaringen van het in dienst nemen<br>van een oud-compagnon                                                                                  |

|                                                           |                                                                                                                              |                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 19/2/2019<br>GNd Kantoor,<br>Zoetermeer                   | Lia van Erk, Controller<br>Gevangenzorg Nederland                                                                            | Kosten De Compagnie                                                                                                                                                    |
| 27/2/2019<br>PI Krimpen a/d IJssel                        | Peter Baaijens, vestigingsdirecteur<br>PI Krimpen a/d IJssel, DJI<br>&<br>Theo Bac, controller PI Krimpen a/d<br>IJssel, DJI | Effecten van De Compagnie en<br>beschikbare data voor compagnons en<br>reguliere gedetineerden                                                                         |
| 28/2/2019<br>WODC, Kantoor<br>Ministerie J&V, Den<br>Haag | Gijs Weijters, Senior onderzoeker<br>en projectleider Recidivemonitor,<br>WODC                                               | Recidive, hoe kunnen we de effecten<br>van De Compagnie op recidive<br>inschatten, hoe te vergelijken met<br>reguliere detentie                                        |
| 26/3/2019<br>Telefonisch                                  | Marieke Jakobsen,<br>Themaprojectleider Koers&Kansen<br>MinJenV                                                              | Relevantie wederzijdse onderzoeken<br>voor elkaar en mogelijkheden<br>kennisuitwisseling                                                                               |
| 27/3/2019<br>GNd Kantoor,<br>Zoetermeer                   | Hans Barendrecht, directeur<br>Gevangenzorg Nederland<br>&<br>Lia van Erk, Controller<br>Gevangenzorg Nederland              | Bespreking tussentijdse resultaten<br>onderzoek                                                                                                                        |
| 3/4/2019<br>Telefonisch                                   | Theo Bac, controller PI Krimpen a/d<br>IJssel, DJI                                                                           | Bespreking kosten reguliere detentie                                                                                                                                   |
| 30/4/2019<br>Universiteit Leiden                          | Anke Ramakers, Universitair docent<br>Criminologie, Universiteit Leiden                                                      | Effecten arbeidstoeleiding, hoe de<br>resultaten van de compagnons op<br>behalen en behouden van werk te<br>vergelijken met de resultaten van<br>vergelijkbare groepen |
| 1/5/2019<br>WODC, Kantoor<br>Ministerie J&V, Den<br>Haag  | Debora Moolenaar, Senior<br>wetenschappelijk medewerker,<br>WODC                                                             | Baten recidivevermindering en<br>voorwaarden voor een MKBA                                                                                                             |
| 7/5/2019<br>DJI, Kantoor Ministerie<br>J&V, Den Haag      | Richard Stael, Programmamanager<br>SSC DJI, MinJenV                                                                          | Financiële waarde<br>recidivevermindering en relevantie<br>interventie De Compagnie voor<br>MinJenV                                                                    |
| 14/5/2019<br>Utrecht                                      | Arie van den Hurk, Adviseur<br>Wetenschappelijk Onderzoek (DJI)                                                              | Advies voor informatie-infrastructuur<br>en onderzoeksopzet                                                                                                            |

